

Strategia de dezvoltare locală pentru perioada 2021 - 2027 a unității administrativ teritoriale Roșiori, județul Bihor

Cuvânt înainte

Prosperitatea și bunăstarea comunității au un preț pe care noi toți trebuie să îl plătim - munca. Este timpul să ne uităm în jurul nostru și să spunem că ne pasă, că suntem gata să ne implicăm și să luptăm pentru binele nostru și a celor din jur.

Acum este momentul să găsim modalități noi pentru dezvoltarea durabilă a comunității în care trăim. Stabilitatea și bunăstarea comunei Roșiori se află în mâinile noastre. Să profităm de acest lucru și să îmbunătățim calitatea vieții cetățenilor. Dezvoltarea durabilă este mai mult un proces de schimbare decât un scop în sine. Ea poate introduce noi viziuni asupra orașelor noastre, dar trebuie să pornească de la interesele comunității locale.

**Primarul Comunei Roșiori,
Kelemen Zoltán**

CUPRINS

Introducere	1
Date istorice	2 - 4
Capitolul I Analiza situatiei existente	5
I.1. Caracteristici generale ale comunei Rosiori	5 - 10
I.2. Demografie	11 - 15
I.3. Dezvoltare economică	16 - 23
I.4. Terenuri și locuințe	23 - 24
I.5. Infrastructură și echiparea teritoriului	25
I.6. Servicii publice	26 - 27
I.7. Cultura, traditii si obiceiuri	28 - 31
I.8. Mediu	32 - 33
I.9. Aprecieri generale privind comuna Rosiori	34 - 35
I.10. Analiza SWOT	36 - 47
Capitolul II Strategia de dezvoltare	48
II.1. Principii strategice	48 - 49
II.2. Viziune, obiective strategice, obiective specifice	50 - 52
II.3. Prioritati de dezvoltare. Teme orizontale	53 - 55
II.4. Analiza reglementarilor europene, nationale, regionale	56 - 71
II.5. Prioritati nationale si regionale de investitii pentru finantarea din fondurile europene 2021 - 2027	72 - 79
II.6. Coerenta cu politicile existente	80 - 82
II.7. Surse de finantare	83 - 84
II.8. Implementarea si monitorizarea strategiei	85 - 86
II.9. Analiza factorilor interesati	87 - 88
II.10. Portofoliu de proiecte	89 - 103
Bibliografie	104

INTRODUCERE

Strategia de dezvoltare locală a Comunei Roșiori pentru perioada 2021 - 2027 este rezultatul voinței comunității locale din Roșiori, care are la bază colaborarea dintre membrii comunității și reprezentanții administrației publice. Strategia reprezintă un răspuns planificat, integrat la condițiile locale socio-economice, de infrastructură și de mediu cu scopul de a susține eforturile viitoare de dezvoltare ale comunei, prin stabilirea unor direcții strategice care au la bază analiza a 4 factori importanți: resurse, puncte slabe, oportunități și amenințări cu care se confruntă comuna Roșiori.

Etapele metodologice principale ale Procesului de Planificare Strategică sunt următoarele:

1. Realizarea analizei preliminare. Planificarea strategică presupune o analiză preliminară a caracteristicilor comunității vizate. Această analiză cuprinde elemente diverse precum elemente de istorie a comunității, analiza de mediu, analiza cadrului strategic la nivel național, regional și județean. Principala misiune a analizei preliminare se referă la structurarea mediului în care se plasează comunitatea și la identificarea capacităților reale deținute de aceasta.

2. Stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice a comunității. Pasul al doilea se referă la stabilirea unei viziuni asupra dezvoltării strategice a comunei Roșiori. Această viziune trebuie să țină seama de elementele principale ale analizei preliminare.

3. Analiza sectorială a domeniilor strategice principale. Această analiză se realizează pe domenii. În cadrul fiecărui domeniu au fost elaborate sinteze de lucru pe baza cărora au fost organizate dezbateri publice. Domeniile strategice principale identificate pentru comuna Roșiori sunt:

- dezvoltarea și competitivitatea economică;
- dezvoltarea rurală și infrastructura (urbanism, transport, mediu etc);
- dezvoltarea resurselor umane (educație, pregătire continuă, relația cu unitățile de învățământ, etc);
- dezvoltarea comunitară (cultura, tineret, sport, ong-uri, social, sănătate).

Metodologia presupune următoarele elemente principale:

- analiza SWOT (puncte slabe, puncte tari, oportunități, amenințări);
- identificarea problemelor strategice pe baza analizei SWOT;
- elaborarea de strategii sectoriale care să răspundă problemelor strategice identificate;
- modalități de evaluare a rezultatelor pe termen mediu și lung.

Toate sintezele de lucru au fost supuse dezbaterii publice, la care au fost invitate să ia parte toate părțile interesate. Sintezele au fost modificate pe baza acestor dezbateri publice, pentru că ele trebuie să reflecte realitatea și să reprezinte dorințele și interesele comunității.

4. Articularea documentului strategic. Acest document strategic principal a fost elaborat în urma definirii strategiilor sectoriale bazate pe sintezele de lucru și dezbaterile publice. Acesta este necesar să fie analizat de Consiliul Local și de societatea civilă din comuna Roșiori, forma lui finală putând fi asumată ca document de planificare strategică pentru comunitate.

Direcțiile Strategice conduc la transformarea comunei Roșiori într-o importantă comună din punct de vedere economic, social și cultural al județului Bihor și al Regiunii Nord-Vest. Prin aceasta se dorește asigurarea unui viitor prosper și durabil pentru generația prezentă și viitoare. Activitățile desfășurate în elaborarea Strategiei au identificat 7 direcții prioritare de dezvoltare: regenerare locală și infrastructură, revitalizare economică și sprijin pentru sectorul economic, mediu, educație și formare profesională, dezvoltare socială, cultură tineret și sport, modernizarea administrației publice locale.

Elaborarea Strategiei de dezvoltare locală a Comunei Roșiori pentru perioada 2021-2027 necesită o asumare publică și conștientizarea ei. Acest lucru va duce la utilizarea eficientă a resurselor proprii autorității publice, rezultatul fiind o îmbunătățire a vieții locuitorilor. Pe baza prezentei strategii se fundamentează și se justifică cererile de finanțare pentru atragerea de resurse financiare din diferite fonduri speciale.

DATE ISTORICE

Bél Mátyás (1684-1749) despre care se presupune că a călătorit în Bihor în 1726, a lăsat în urmă o descriere bogată despre partea din jos a râului Barcău în opera sa istorico-geografică.

Citând cuvintele scriitorului, în apropierea Hodișelului: „a început să se largească puternic, iar din cauza albiei puțin adâncă a produs multe băltoace și noroi”. Când ajunge la Roșiori, „apa leneșă, trândavă” „sapă o albie care seamănă cu o rovină”. Acolo, prin ruperea ei pe brațe și cu apa ei largă „parcă ar sta pe loc și nu ar curge”.

Denumirea satului Roșiori a apărut prima dată în înregistrarea episcopală de zecime între 1291 și 1294 precum Villa Drug, Nogdurugfelegház. Dualitatea: Dorogfalva, Nagydorogfélegyháza lasă impresia că satul s-a format mult mai devreme de această primă menționare.

Jakó Zsigmond era de parere că satul a fost o așezare regală: „partea numită Dorogfélegyháza, Dorogegyháza a familiei Gutkeled se presupune corect că ar fi așezarea neamului respectiv.

Partea veche, proprietatea nobililor „condiționari” și-a păstrat denumirea Félegyháza. Frații Gut și Keled s-au mutat din Bayern în Ungaria, în timpul regelui Péter (1038-41 și 1044-46). Ei aveau un rol important în garda regală și pentru serviciile lor au primit proprietăți importante în județele Szabolcs și Bihor. Centrul proprietății lor din Érmellék era Diosig, iar la Egyed au construit o mănăstire, în a doua parte a secolului XII.

Roșiori a primit denumirea sa după un membru al familiei Dorog. În partea cealaltă a satului au trăit în continuare „condiționarii” adică slujitorii care au făcut parte din regatul cetății din Biharia. Ei au avut diferite ocupații: dulgheri, fierari, pastori, muncitori pe podgorie, vânători, căruțași, blănari și au satisfăcut nevoile curții regale și ale castelelor”.

Trecutul Roșiorului de târgușor haiduc este dovedit de o înregistrare din 1862. Notarul Kovács Endre, care a strâns un material pentru Pesty Frigyes (1823-1889), colecatorul denumirilor de localități din întreaga țară, a enunțat următoarele: Roșiori a fost cândva târgușor și are o ștampilă cu inscripția din 1630: ȘTAMPILA ORAȘULUI ROȘIORI. „Se vede o sabie ridicată drept sus într-o mână care se află pe un scut”.

În 1606 Bocskai István a înnobilat și Roșiorul pentru fidelitatea ei și i-a dat privilegiul haiduc, fapt care a fost recunoscut și de voievod în 1626 și de regele Leopold în diploma sa din 1691 (de fapt 1690). Roșiori „s-a populat prin Szabó Baltazar din Oradea și cei 50 de colegi ai săi de cumparare și prin locuitorii satelor Gyapoly și Kerekegyház, darămate în acea perioada”.

Roșiori, ca alte târgușoare haiducești, s-a bucurat de privilegiile eliberării iobagilor doar pentru câteva decenii.

După căderea Oradei în mâna turcilor partea majoră a județului Bihor a fost condusă de pașa de la Oradea. Turcii nu au recunoscut privilegiile voievozilor din Transilvania și au încadrat aceste localități în districtul orădean

numit „*defterdar*” și Roșiori a plătit zecimi de grâu și cereale, de cânepă, de fân, de fructe, de legume și de ceapă. Toate acestea au fost plătite în „kile” - care era egal cu 12 kg de cereale - și a plătit și zecimea de miere în natură. Impozitul de grădină, de porcine, de lemne, de ghindă, iar la căsnicie impozitul de mireasă a fost calculat în bani turcești, adică în „akcse”. De fapt haiducii liberi colonizați au devenit peste noapte țărani contribuabili, care s-a putut întreba oare cât va pierde ca impozit sau ca dar din munca lui amărâtă! Dar adevărul era că dacă comuna respectiva a plătit impozitul cerut, era lăsată în pace de către turci.

Dar majoritatea satelor din Érmellék au suferit mult de bântuirea grupurilor turcești. Dacă nu au plătit impozitul în timp, turcii au confiscat animalele, au cosit recolta, au spart pivnițele. Sate întregi s-au depopulat! Locuitorii lor s-au ascuns în mlaștini, stufari, unde nu au putut fi descoperiți numai de localnici. Ravagiul era foarte mare, mai ales după eliberarea Saniobului și Oradei, când soldații străini au mâncat și rămășițele lăsate de turci.

În 1683 armata împăratului se afla chiar lângă Roșiori, pentru că în primavara anului 1689 să pornească la atacarea Oradei, sub conducerea lui Petneházy Dávid. După ce armata împăratului a reocupat cetatea din Oradea - la 6 iunie, 1692 - camera curții de la Viena a ordonat imediat înregistrarea localităților populate și nepopulate din județ. Acest lucru era important pentru ei pentru că aceste localități au fost considerate ca și achiziție nouă (neo acquisita) luate ca proprietăți prin dreptul de armă (jus armorum) și puteau fi dăruite la nobili și funcționari fideli; a apărut ca oraș haiducesc: „Possessie et civitas haydonicalis Félegyház, fundus nobilis.” E foarte interesant că Roșiori a crescut. În această înregistrare apare numele judecătorului ales liber - Gregorius Szappanyos - și numele celor 15 capuri de familie ale gospodinelor: Joannes Vizoczy, Andreas Moricz, Gregorius Biharj, Josva Tuto, Joannes Zako, Stephanus Nagy, Stephanus Kiss, Paulus Matak, Stephanus Csikaj, Paulus Kozma, Michael Nagy, Andreas Varga, Joannes Deak, Georgius Matak.

Înregistrarea din 1692 a fost prelucrată prima dată de MezÁ și Károly în opera sa cu

titlul: *Județul Bihor în timpul încetării domniei turcilor*. Aflăm că în cele 15 gospodării au existat 13 băieți și 9 fete. Au mai înregistrat 48 boi, 20 vaci, 27 vițele, 3 oi, 15 porci și 65 stupi de albine. E foarte interesant că o gospodină a avut mai mult de 7 animale, care se consideră un număr uriaș, fiind vorba de perioada de după domnia turcilor.

Fiecare familie s-a ocupat cu apicultura, au fost înregistrați 65 stupi de albine. Au cosit 54 căruțe de fân, la fiecare gospodărie a aparținut 10 „kőböl” semănătura de toamnă, total 150 „kőböl”. Asta era de 4 ori mai mare decât media din județ.

Roșiori s-a îmbogățit în timpul domniei tatarilor nu numai în populație ci și-a lărgit și hotarele sale. Locuitorii ei au cumpărat proprietatea contesei Báthori, prin dreptul de succesiune, și : „Înainte cu 25 ani ei au cumpărat de la Zólyomi Miklós și ferma din Gyapoly și din Kerekegyház, cu 900 forinți”. El a fost ultimul membru al familiei Zólyomi: fiul lui Zólyomi Dávid și Iktári Bethlen Kata. Fiind un „rebel” veșnic, el se ferea ori de Kemény János, ori de Apaffi Mihály, sau făcea curte la Poartă pentru tronul Transilvaniei. A murit în Turcia.

Deci, aceasta era baza din care a pornit Roșiori după domnia turcească. Pe de altă parte camera curții lacome de la Viena a încercat să pună mâna pe toate sursele de venituri. Degeaba a existat *Diploma Leopoldinum* din anul 1690, care a forțat legile perioadei voievozilor și hrisoavele lor.

După alungarea turcilor din țară regimul Habsburgilor nu a recunoscut libertatea orașelor haiducesți din Bihor. În 1700 a și ordonat înregistrarea acestora. Camera din Ungaria de Sus aflată la Kassa a vândut Gyapoly prin dreptul de succesiune Roșiorului doar cu o altă sumă stabilită de ea, localitatea care „era nelocuită de ani de 40 ani, doar casele goale, ogorul, câmpia, pășunea și moara sa au fost evaluate la 3700 forinți”. De asemenea, „satul Kerekegyház era nelocuit de 20 ani. Pământul ei împreună cu cele 11 case goale au fost evaluate la 1650 forinți”.

La începutul anilor 1700 și situația asta ambiguă a încetat. Camera de curte a dăruit aceste localități ca și proprietate prințului Esterházy Pál (1681-1713 născut în Ungaria), ca și gaj pentru o sumă de 100 000 forinți, la 14

martie, 1702. Haiducii liberi din localitățile Boghis, Boian, Berettyóújfalu, Derecske, Batar, Roșiori, Gáborján, Cabesti, Komádi, Konyár, sarand, Sas, Sannicolau, Salonta, Tauteu și Zsadány au devenit iobagi peste noapte. Astfel, nu e de mirare că haiducii au devenit soldații cei mai fideli ai lui Rákóczi Ferenc II în lupta pentru libertate. Rákóczi a reușit să redeie libertatea lor, chiar dacă numai pentru un timp scurt. Dar din 1712 familia înstărită Esterházy a putut folosi dreptul ei de proprietate gajată și a organizat așa numitul domeniu din Derecske. Dintre cele 16 localități 13 erau așezări haiducești! Situația juridică și economică a fostelor orașe de haiduci era mult mai bună în continuare, decât situația oricărui iobag din țară. Ei niciodată nu au plătit nici un fel de impozit. Au declarat cu mândrie prin mai multe generații că le place poezia și muzica. Nadorul Esterházy li s-a adresat cu titlul de „domnul”. Ei au fost oameni riguroși și încăpățânați care nu au putut accepta că și-au pierdut libertatea și au luptat cu familia Esterházy până la eliberarea iobagilor.

Situația Roșiorului era foarte interesantă în perioada respectivă! A reușit să-și păstreze privilegiile până în 1720. La recensământul din 1715, în toate cele 41 de gospodării au trăit oameni liberi, contribuabili care și-au plătit datoriile printr-o sumă stabilită într-un contract scris.

În recensământul din 1720 au existat doar 7 persoane considerate nobili, 41 persoane au fost înregistrate ca și iobagi. Perioada lungă cu privilegiile acestea probabil era cauzată și de faptul că haiducii din Roșiori nu erau mulțumiți doar cu libertatea lor primită de la voievodul Transilvaniei ci ei și-au cumpărat pământurile de la contesa Báthori.

Lupta haiducilor mai tineri s-a accentuat mai ales în anul 1745, când familia Esterházy a primit de la Maria Tereza târgușoarele și comunele domeniului din Derecske, prin dreptul de succesiune. Din acest an și ei au plătit impozite, iar în 1762 au fost privați de titlul lor de haiduc. Aceasta era cauza principală a petiției lor către parlamentul Ungariei și al Transilvaniei în 1790.

Parlamentul din Transilvania a decis următoarele în 1791: „haiducii bihoreni au primit privilegiul de la voievozii transilvăneni, astfel și ei au dreptul la acestea”.

Parlamentul Ungariei a încredințat problema haiducilor judecătoriei și dacă era vorba de un proces, să fie proces! Ei au apelat la avocați și au scris noi cereri. Iar „ședința celor 16” a fost condusă de judecătorul șef din Derecske unde s-au discutat adânc problemele legate de acest proces, au trimis scrisori către nadorul țării chiar și către rege. Probabil că mândria și privilegiile lor au fost întărite și de faptul că problemele lor au fost discutate în locuri așa de înalte, încât s-a pus întrebarea: oare mai avea rost un proces? GerÁ' János a enunțat: „Dacă ei nu s-ar fi împotrivit timp de un deceniu, cu siguranță au fi avut aceeași situație că și iobagii privați de drepturi” și după vorbele lui Fényes Elek, „pământurile lor au fost înregistrate prin vânzare-cumpărare, iar ei au plătit impozite doar în anumiți ani către prințul (moșierul) Esterházy.

Procesul haiducilor s-a încheiat în 1848, când proprietarii pământurilor au obținut terenurile care le-au aparținut. După eliberarea iobagilor familia Esterházy a mai deținut aproximativ 20000 ha de teren în hotarele care au aparținut la Derecske. Le-au vândut în 1868.

În Roșiori Schwartz Gyula, provenit dintr-o familie burgheză din Budapesta, om cu vederi europene, consilier economic a cumpărat proprietatea lor. El a fondat o gospodărie model recunoscută prin toată țara, al cărei bază era cultivarea plantelor de folos. Adică cultivarea acelor plante care erau folosite din punct de vedere alimentar, industrial și în alte domenii. Fabrica sa de alcool era bine cunoscută. Hornul ei înalt și câteva clădiri ale fabricii demolate dinprejurul ei se găsesc la locul lor și astăzi. Dar nu și castelul minunat care a fost dărâmat după al doilea Război Mondial, „în vreme de pace”!

După reforma agrară din 1921 și proprietatea gospodăriei model s-a diminuat la 500 ha, iar denumirea Roșiorului a fost schimbată în Filichihaza.

CAPITOLUL I

ANALIZA SITUAȚIEI EXISTENTE

I.1 CARACTERISTICI GENERALE ALE COMUNEI ROȘIORI

AMPLASARE ȘI ACCESIBILITATE

Comuna Roșiori este situată în partea de nord-vest a României, iar în cadrul județului Bihor se află în partea de nord, fiind punct de trecere a frontierei spre Ungaria, deschis traficului transfrontalier.

Comuna Roșiori se învecinează la sud cu comuna Tamaseu, la est cu comuna Sălard, la nord cu comuna Diosig, iar la vest cu Ungaria.

Hidrografic, comuna se încadrează în bazinul Barcăului și al Văii Ierului, fiind traversată de râul Cosma.

În actuala structură administrativă, comunei îi aparțin localitățile:

- ◆ Roșiori - reședința;
- ◆ Vaida;
- ◆ Mihai Bravu.

Comuna Roșiori se află lângă drumul național DN19 Oradea - Satu Mare, la o distanță de 25 de kilometri de municipiul Oradea și 108 km față de Satu Mare.

Localitatea Vaida se află lângă drumul național Oradea - Satu-Mare, la o distanță de 4 km de la intersecția spre Roșiori. În secolul XIII, localitatea a purtat numele Wojvoda. O vreme a fost proprietatea familiei Dobozy.

Mihai Bravu este o localitate de coloniști. Este situată în partea sudică a localității Roșiori. Cele două localități sunt separate doar de o singură stradă.

Comuna Roșiori este traversată de șoseaua națională DN 19 Oradea - Satu Mare pe o porțiune de 3 km. Această șosea este intersectată de drumul comunal DC 19 - Roșiori

- Vaida - Sintimreu care face legătura cu localitatea Sintimreu din comuna Sălard prin localitatea Vaida și de drumul comunal DC 18 - Roșiori - Mihai Bravu.

Transportul de personal se efectuează pe calea ferată Oradea - Satu Mare unele trenuri având scurte opriri în Halta Roșiori.

În ceea ce privește accesul prin intermediul căilor aeriene, cel mai apropiat aeroport se află la Oradea.

SUPRAFAȚA

Suprafața totală a comunei Roșiori este de 4851,15 ha, dintre care:

- 4125,02 ha extravilan;
- 292,1ha intravilan.

Teritoriul comunei Roșiori este alcătuit din:

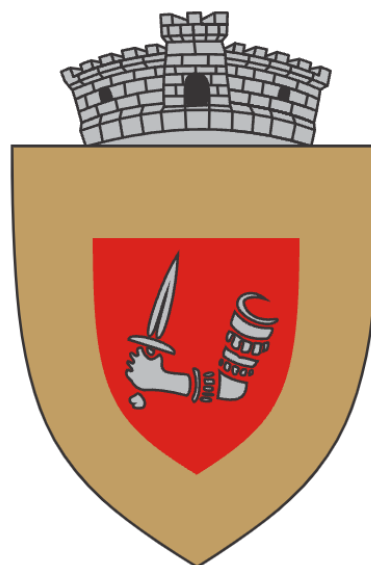
- Localitatea Roșiori: 1498,25 ha,
- Vaida: 1098 ha și
- Mihai Bravu: 2254,9 ha.

Din suprafața comunei Roșiori de 4851,15 ha, suprafața agricolă este de 4410 ha din care:

- Suprafața arabilă - 3557,61 ha;
- Pășuni - 694,26 ha;
- Fânețe - 99,39 ha;
- Vii - 52,41
- Livezi - 6,33 ha.

Suprafața neagră de 441,15 ha este compusă din:

- Păduri - 18,67 ha;
- Luciu de apă - 116,3 ha;
- Cai de comunicație și cai ferate - 121,11 ha;
- Construcții - 164,91 ha;
- Teren neproductiv - 20,16 ha.

ORGANIZARE ADMINISTRATIVĂ

Comuna Roșiori s-a reînființat prin Legea nr.140/2003, prin care este prevăzută reorganizarea comunei Diosig și înființarea comunei Roșiori, formând U.A.T. împreună cu satele Mihai Bravu și Vaida.

În actuala structură administrativă, comuna Roșiori are în componența sa trei sate: satul reședință Roșiori, care de altfel dă și numele comunei, satul Mihai Bravu și Vaida.

Autoritățile administrației publice locale din comuna Roșiori sunt Consiliul Local Roșiori, aparatul propriu al acestuia denumit Primăria Comunei Roșiori și Primarul comunei Roșiori, ca autoritate executivă.

Comuna Roșiori este persoana juridică de drept public. Are patrimoniu propriu și capacitate juridică deplină.

Autoritățile administrației publice prin care se realizează autonomia locală în comuna Roșiori sunt Consiliul Local, ca autoritate deliberativă și Primarul, ca autoritate executivă.

Primăria comunei Roșiori

CLIMA

Din punct de vedere climatic teritoriul comunei se încadrează în climatul temperat continental, cu un climat temperat-moderat de câmpie, cu veri nu prea călduroase și ierni relativ blânde.

Cantitatea medie anuală de precipitații înregistrate într-un interval de 44 de ani este de 645 mm, în ultimele perioade de ani este de 650mm. Maximul de precipitații cad vara și sunt de 230 mm.

Lunile cele mai bogate în precipitații sunt mai și iunie, iar cele mai sărace sunt ianuarie și februarie.

Iarna o cantitate mică de precipitații cade sub forma de lapoviță și zăpadă, atingând o grosime medie de 30cm în ultimii 12 ani.

Frecvența cea mai mare o prezintă vânturile de nord-est, sud-vest și nord-vest.

Elementele climatice de baza se prezintă după cum urmează:

Temperatura medie pe anotimpuri:

- Primavara - 10,9 C
- Vara - 20,5 C
- Toamna - 10,8 C
- Iarna - 0,9 C

Numărul zilelor de îngheț într-un interval de 13 ani este de 94,2 zile.

Vânturile care bat în regiune sunt Austrul și Cosava, fiind cele mai frecvente și bat din direcția sud, sud-vest și nord acestea având intensitatea cea mai mare. Tăria este mică și nu trece de 2 m/s.

HIDROGRAFIA

a) cursuri de apă (cadastrate și necadastrate)-debite normale, creșteri înregistrate-vârfuri istorice:

Teritoriul comunei este brăzdat de la est la vest de pârâie și văi care pornesc din câmpia glacișurilor.

Din punct de vedere hidrografic teritoriul Comunei Roșiori aparține bazinului hidrografic Barcăului și Văii Ierului. Canalul Colector străbate teritoriul comunei pe o lungime de 5 km.

Lățimea medie a albiei majore între diguri este de 14-16 m, adâncimea de 6-6,5 m. Lățimea medie a albiei minore este de 1-1,8 m. Debitul mediu al albiei minore este de 3-3,5 m/s, iar al albiei majore este de 8-9 m/s.

În anul 1970 s-a atins cel mai mare volum de apă, aceasta deversându-se în satele ROȘIORI și Mihai Bravu.

Bél Mátyás (1684-1749) despre care se presupune că a umblat și în Bihor în 1726, ne-a lăsat în urmă o descriere bogată despre partea din jos a râului Barcău în opera sa istorico-geografică. Recitând cuvintele scriitorului, în apropierea Hodișelului: „a început să se lărgască puternic, iar din cauza albiei puțin adâncă a produs multe băltoace și noroi”. Când ajunge la Roșiori, „apa leneșă, trândavă” „sapă o albie care seamănă cu o rovină”. Acolo, prin ruperea ei pe brațe și cu apa ei largă „parcă ar sta pe loc și nu ar curge”.

În ultimii ani canalul a mai atins cote maxime, au fost inundate un număr de 10 case în localitatea Mihai Bravu în anul 1992.

b) **Iacuri de acumulare-suprafețe, volume:**
Nu sunt.

c) **caracteristici pedologice:**

Câmpia joasă aluvionară poartă denumirea în această zonă de Valea Ierului, iar câmpia glacișurilor de câmpia Miersigulu. În câmpia glacișurilor lipsesc depozitele nisipoase sau ale orizontului pietrișurilor, iar primul nivel freatic se situează în depozitele prăfoase, loessoide și la aceleași cote ca în terasele fluviale de la nordul și sudul compartimentului.

d) **Iacuri, iazuri-suprafete, adâncimi:**

Nu sunt.

e) **acumulări piscicole-suprafete:**

Nu sunt.

f) **amenajări hidrotehnice-diguri, baraje, alte lucrări de apărare împotriva inundațiilor, etc.**

Datorită cotelor de nivel joase (în jurul cotei de 100,00) a fost necesară executarea unor diguri de-a lungul Barcăului. Lucrări hidrotehnice de apărare existente: pe Canalul colector- Dig mal drept+stang L de 14,5 km;

SOLURILE ȘI SUBSOLUL

Prin poziția, natura și rolul său, solul este un component al biosferei și produs al interacțiunii dintre mediul biotic și abiotic, reprezentând o zonă specifică de concentrare a organismelor vii, a energiei acestora, produse ale metabolismului și descompunerilor. Solurile determină producția agricolă și starea pădurilor, condiționează învelișul vegetal, ca și calitatea apei, în special a râurilor, lacurilor și a apelor subterane, reglează scurgerea lichidă și solidă în bazinele hidrografice și servesc ca o geomembrană pentru diminuarea poluării aerului și a apei prin reținerea, reciclarea și neutralizarea poluanților, cum sunt substanțele chimice folosite în agricultură, deșeurile și reziduurile organice și alte substanțe chimice.

Cele mai reprezentative tipuri de sol care au fost cercetate, identificate, delimitate și inventariate pe teritoriul comunei Roșiori, conform Sistemului Român de Taxonomie a Solurilor sunt:

- litosol - cu fertilitate bună, suprafețele cu acestea fiind utilizate în cultura agricolă;
- psamosol - ocupă areale mai mari în Câmpia Careiului, unde există suprafețe întinse cu nisipuri. Pe ele se cultivă vița de vie sau au fost realizate plantații forestiere și cernoziom - sol fertil, propice culturilor în condițiile în care este eliminat excesul de apă.

Capacitatea de producție a terenurilor agricole este influențată pe lângă factorii naturali și de cei antropici.

Principalele resurse minerale care se găsesc pe teritoriul comunei sunt rocile de construcție (balast, argile, nisipuri) și în cantități nesemnificative zăcămint petrolier.

CARACTERISTICILE PEDOLOGICE ALE SOLULUI:

În timpul Pleistocenului s-au acumulat argile, argile nisipoase, nisipuri argiloase, nisipuri fine, nisipuri grosiere, pietrișuri și bolovanișuri, aparținând unor depozite proluviale ale conurilor de dejecție a râurilor care deversau în lacul Panonic.

Ulterior la sfârșitul Pleistocenului-începutul Holocenului în zona de bordură a câmpiei, cât și pe suprafețele ridicate din câmpia joasă s-au depus depozite deluvo-proluviale de tipul argilelor loesside sau depozite loessoide.

În afară de nivelul superior al depozitelor loessoide, a căror sedimentare a continuat, au mai fost raportate holocenului și depozitele aluvionare de luncă.

Zonele de luncă sunt acoperite cu un material argilos de origine deluvială.

Rocile de suprafață pe seama cărora s-a format învelișul pedologic în Câmpia joasă sunt depozitele aluviale argilo-nisipoase.

Șesul comunei reprezintă din punct de vedere geologic, fundul vechiului lac panonic, umplut la începutul cuaternarului cu material aluvionar foarte variat cu alcătuire petrografică, fapt ce a determinat geneza și evoluția unui complex de soluri extrem de diferite precum și aportul apei din nivelul freatic.

În teritoriul comunei au fost determinate următoarele unități analitice de soluri: cernoziomice, aluvionale, sărăturoase, nisipoase și lacoviste.

RESURSELE NATURALE

- ◆ Terenurile arabile ocupă 73,33% din suprafața comunei, cu bonitate mijlocie, mai ales în zona joasă a comunei;
- ◆ Pasunile sunt o categorie de terenuri bine reprezentată ca suprafață 14,31%, constituie un suport util pentru creșterea animalelor.

RESURSE ANTROPICE

Resurse antropice denumite și resurse antropogene sunt generate de fenomenele antropice, respectiv antropogene datorate acțiunii omului cu urmări asupra reliefului, vegetației și climei. Aceste resurse includ toate categoriile de bunuri mobile și imobile care au fost realizate de-a lungul evoluției istorice a societății umane, fiind reprezentative pentru anumite epoci, curente și stiluri artistice, create de artiști de marcă reprezentanți ai tuturor artelor.

Resursele antropice, resursele create prin intervenția omului, ale comunei Roșiori sunt:

- ◆ Biserica reformată din Vaida

- ◆ Pivnițele tradiționale

- ◆ Monumentul eroilor căzuți în Primul și Al Doilea Război Mondial din Roșiori

FLORA ȘI FAUNA

Flora și fauna este foarte diversificată și bogată atât ca număr de specii cât și ca valoare a acestora. Această bogăție este dată și de suprafața ocupată de pădure și de cursurile de apă. Vegetația este cea caracteristică șesului și a dealurilor joase, predominând terenurile arabile cu soluri de bună calitate. Flora ierboasă provine din: rogoaze, coada calului, specii de trifoi care dau o cantitate mai mare din masa ierboasă. Arbuștii mai importanți sunt: socul, măcieșul și porumbarul. Pășunile și fânețele au o bună compoziție floristică unde, alături de grunincele apar: pirul, trifoiul, albăstrelele, mohorul, costreiu. Pădurea reprezintă formațiunea vegetală cu o importanță deosebită pentru comuna Roșiori și este alcătuită din conifere, specii de fag și gorun. Vegetația șesurilor este alcătuită din salcii și rachițe. Murul, iarba câmpului și mai multe specii de trifoi apar în alcătuirea pajiiștilor de deal și de șes ale comunei. În pădurile de pe raza comunei Roșiori cuibăresc o mulțime de păsări printre care amintim: cinteza de pădure, scatiul, presura galbenă, pitulicea fluierătoare, pitulicea mică, grangurele, mai multe specii de pițigoi și ciocănitari, uliul porumbar, uliul păsărelelor, ciuful de pădure, huhurezul mic, șorecarul comun, vânturelul roșu, ochiul boului, măcăleandru, codroșul de munte, mierla, gaita, coțofana, stâncuța, corbul, alături de care apar multe altele. Rețeaua pâraurilor și râul Cosma cuprind o importantă faună ihtilologică: păstrăvul indigen, păstrăvul curcubeu, mreana, scobarul, cleanul și mai rar crapul și știuca.

I.2. DEMOGRAFIE

EVOLUȚIA POPULAȚIEI STABILE

Conform recensământului efectuat în 2011, populația comunei Roșiori înregistrează 3113 locuitori, cu tendința de creștere ușoară față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 3012 locuitori.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2020, 2927 de persoane au domiciliul în comuna Roșiori. Cel mai populat sat al comunei este Roșiori cu 1435 locuitori, urmat de Mihai Bravu cu 1065 locuitori și Vaida cu 427 locuitori.

Majoritatea locuitorilor sunt maghiari, alte naționalități fiind cele de români și romi. Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt reformați, dar există și minorități de ortodocși, romano-catolici, greco-catolici, penticostali, adventiști și bapțiști.

Distribuția pe sexe indică o populație de sex masculin de 1.437 persoane, în proporție de 49,09% din numărul total și o populație de sex feminin de 1.490 persoane, în proporție de 50,91% din totalul populației cu domiciliul în comuna Roșiori.

Raportul de masculinitate definit ca raportul dintre numărul bărbaților și numărul femeilor, a fost în anul 2020 de 96,44%, ceea ce înseamnă că la 96 persoane de sex masculin le revin 100 persoane de sex feminin, deficitul de bărbați fiind de aproximativ 4%.

Densitatea populației este de 48,51 locuitori/km² ceea ce înseamnă că la 1 km², în comuna Roșiori revin 48 de locuitori. Astfel, comuna înregistrează o densitate a populației scăzută

în comparație cu județul Bihor, unde aceasta este de 81,7 locuitori/km².

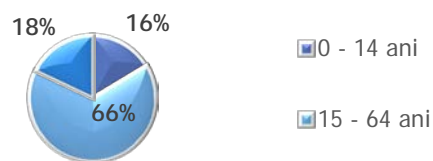
STRUCTURA ȘI ÎMBĂTRÂNIREA POPULAȚIEI

Îmbătrânirea populației este o tendință pe termen lung care a început cu câteva decenii în urmă în Europa. Această tendință este vizibilă la nivelul transformărilor structurii de vârstă a populației și se reflectă într-o pondere de creștere a persoanelor în vârstă, cuplată cu o pondere în scădere a persoanelor apte de muncă, raportată la populația totală.

În comuna Roșiori, populația tânără (0-14 ani) este reprezentată de 479 de persoane, respectiv 16,36%, populația îmbătrânită (65 de ani și peste) este reprezentată de 522 de persoane, respectiv 17,83% și populația activă sau adultă (15-64 ani), reprezentată de 1926 de persoane, are ponderea cea mai mare, de 65,80% din totalul populației.

Având în vedere faptul că în comuna Roșiori populația tânără este aproape egală cu cea vârstnică, este prezent fenomenul de îmbătrânire al populației.

Distribuția populației pe grupe de vârstă

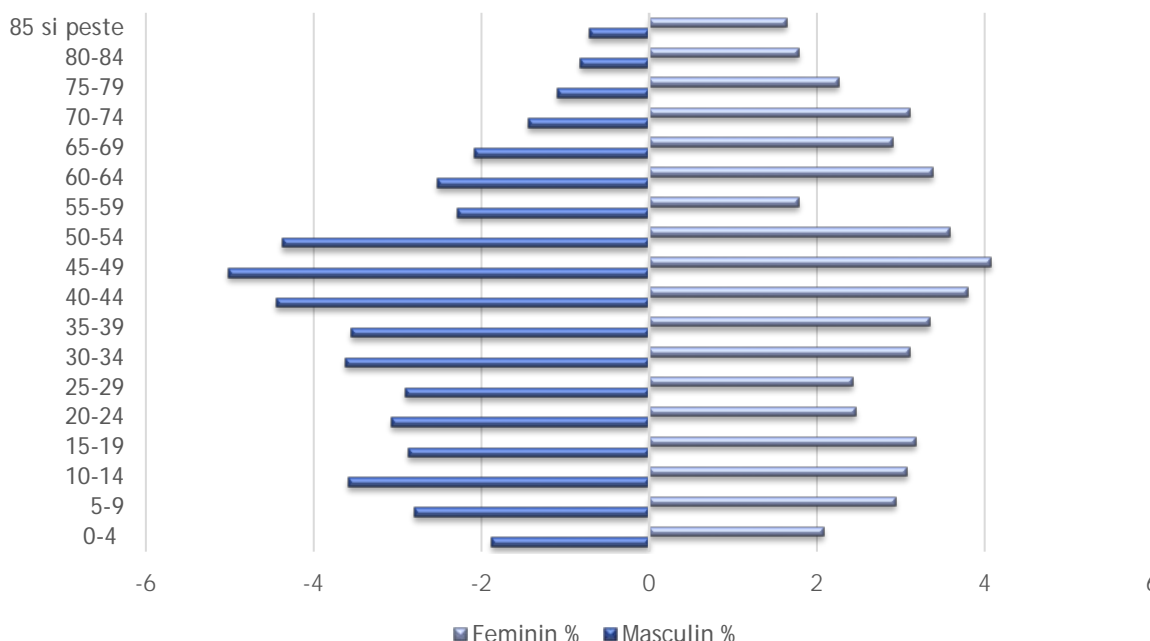
INDICATORI STATISTICI DEMOGRAFICI

Piramida pe grupe de vârstă și sexe reprezintă diagrama liniară prin care se reprezintă grafic, în mod simetric, o caracteristică atât cantitativă cât și una calitativă. Constă în reprezentarea pe verticală și bilateral a grupelor de vârstă pe cele două sexe, în raport cu mărimea grupelor de vârstă. Piramida structurală ia forme diferite, reflectând tipul de evoluție a populației. Astfel, ele pot avea

forma: triunghiulară, de clopot, de amforă sau de treflă.

În anul 2020, piramida vârstelor în comuna Roșiori, ia forma de amforă, cu o bază egală cu vârful, ceea ce demonstrează apariția fenomenului de îmbătrânire a populației la nivelul comunei Roșiori. La mijloc, amfora este cea mai extinsă, întrucât populația activă sau matură este cea mai numeroasă.

Piramida vârstelor în anul 2020, comuna Roșiori

Situația din prezent, la nivel european, este similară celei din comuna Roșiori, stabilită în baza datelor colectate în urma celor două recensăminte. Astfel, la 1 ianuarie 2019, populația UE-27 a fost estimată la 446,8 milioane. Tinerii (între 0 și 14 ani) au reprezentat 15,2 % din populația UE-27, în timp ce persoanele considerate a fi în vârstă de muncă (între 15 și 64 de ani) au reprezentat 64,6 % din populație. Persoanele mai în vârstă (65 de ani sau peste) au avut o pondere de 20,3% (o creștere de 0,3 puncte procentuale în comparație cu anul precedent și de 2,9 puncte procentuale în comparație cu 10 ani în urmă). La nivelul statelor membre ale UE-27, cea mai mare pondere de tineri din totalul populației în 2019 a fost înregistrată în Irlanda (20,5 %), în Franța (18,0 %) și în Suedia (17,8 %), în timp ce valorile cele mai scăzute au fost

înregistrate în Italia (13,2 %), în Germania (13,6 %), în Malta și în Portugalia (ambele 13,7%). În ceea ce privește ponderea persoanelor cu vârsta de 65 de ani sau peste din populația totală, Italia (22,8 %), Grecia (22,0 %), Portugalia și Finlanda (ambele 21,8 %) au înregistrat ponderile cele mai mari, în timp ce Irlanda (14,1 %) și Luxemburg (14,4 %) au avut ponderea cea mai scăzută.

Creșterea ponderii relative a persoanelor vârstnice poate fi explicată prin sporirea longevității, tendința care a devenit vizibilă de câteva decenii, pe măsură ce speranța de viață a crescut; această evoluție este deseori numită „îmbătrânirea vârfului” piramidei demografice. Pe de altă parte, nivelurile constant scăzute ale fertilității de-a lungul mai multor ani au contribuit la îmbătrânirea populației, numărul din ce în ce mai mic de

nașteri ducând la o scădere a procentului de tineri din totalul populației.

În încercarea de a analiza tendințele viitoare ale îmbătrânirii populației, cele mai recente proiecții privind populația elaborate de Eurostat au acoperit perioada 2019-2100. Populația UE-27 este proiectată să crească până la valoarea maximă de 449,3 milioane în jurul anului 2026, urmând ca apoi să descrească treptat până la 416,1 milioane până în 2100.

Un alt aspect legat de îmbătrânirea populației este îmbătrânirea progresivă a populației mai vârstnice, pe măsură ce ponderea relativă a persoanelor foarte în vârstă crește într-un ritm

mai rapid decât orice alt segment de vârstă al populației din UE-27. Ponderea persoanelor în vârstă de 80 de ani sau peste raportată la populația UE-27 este estimată să crească de două ori și jumătate în perioada 2019-2100, de la 5,8 % la 14,6 %.

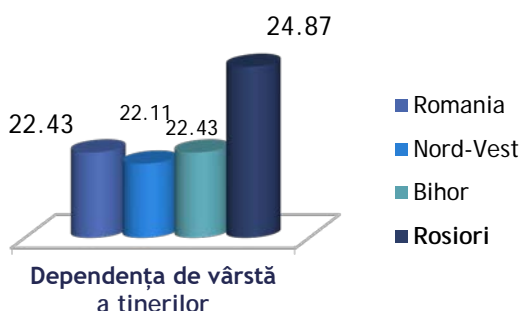
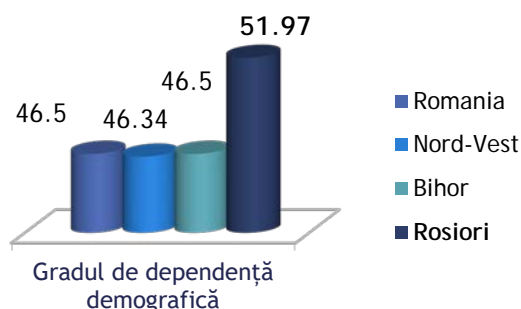
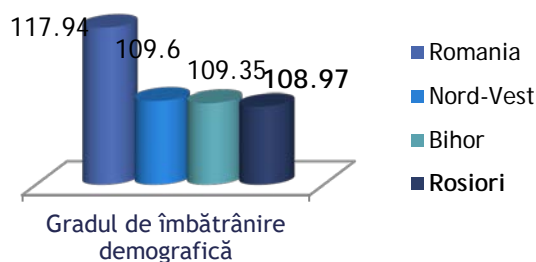
În perioada 2019-2100, se preconizează că ponderea populației în vârstă de muncă va scădea, în timp ce persoanele mai în vârstă vor reprezenta probabil o pondere în creștere din populația totală: persoanele în vârstă de 65 de ani sau peste vor reprezenta 31,3% din populația UE-27 până în 2100, în comparație cu procentul de 20,2 % înregistrat în 2019.

Gradul de îmbătrânire demografică a populației comunei Roșiori este de 108,97%. Acest indicator reprezintă numărul persoanelor vârstnice (de 65 ani și peste) care revine la 100 de persoane tinere (sub 15 ani). Astfel, în comuna Roșiori, aproximativ 109 de persoane vârstnice revin la 100 de tineri, ceea ce indică o tendință de îmbătrânire a populației. Gradul de îmbătrânire demografică este similar celui înregistrat la nivel județean (109,35%), regional (109,60%) și național (117,94%), acești indicatori reprezintă îmbătrânirea populației și un deficit de populație tânără.

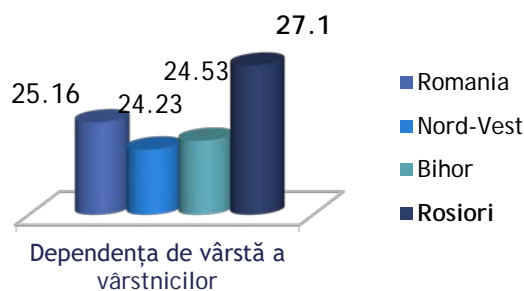
În ceea ce privește **gradul de dependență demografică** (raportul dintre numărul populației de 0 - 14 ani și peste 65 ani, pe de o parte, și numărul populației cu vârsta cuprinsă între 15 - 64 ani), 52 de persoane aflate în vârstă de lucru susțin 100 de persoane inactive. Gradul de dependență demografică de 51,97% pentru comuna Roșiori este superior celui de la nivel județean de 46,50%, de la nivel regional de 46,34% și cel de la nivel național de 46,50%.

Rata de dependență de vârstă a tinerilor se calculează ca raportul dintre persoanele cu vârsta mai mică de 15 ani și populația cu vârsta (apta) de muncă și arată nivelul de sprijin de care are nevoie generația tânără de la populația aptă de muncă.

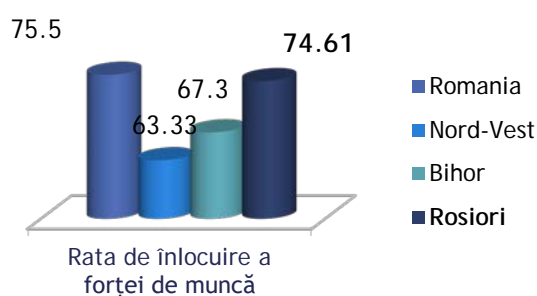
Raportul pentru comuna Roșiori în anul 2020 este de 24,87%, fiind superior celui de la nivelul județean de 22,43%, regional de 22,11% și național de 22,43%.

Rata de dependență de vârstă a vârstnicilor se calculează ca raportul dintre persoanele cu vârsta mai mare de 65 ani și populația cu vârsta (aptă) de muncă și arată nivelul de sprijin de care are nevoie generația îmbătrânită de la populația aptă de muncă. Raportul pentru comuna Roșiori în anul 2020 este de 27,10%, fiind superior celui de la nivelul județean de 24,53%, regional de 24,23% și național de 25,16%.

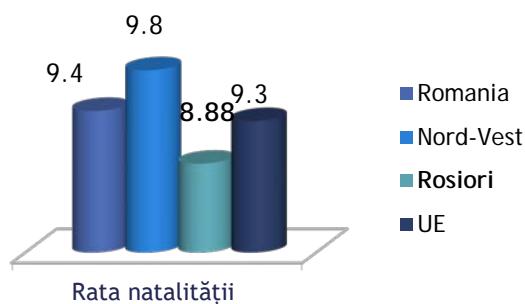

Rata de înlocuire a forței de muncă se calculează prin raportarea efectivului populației tinere la o treime din persoanele în vârstă de 15 - 64 ani, calculat la 100 de locuitori. Astfel, rata de înlocuire a forței de muncă este de 74,61%, ceea ce înseamnă că la nivelul comunei, 100 de persoane ce au ieșit din câmpul muncii au fost înlocuite de aproximativ 74 de persoane, ceea a condus la un deficit de forță de muncă de 36 de persoane. Rata de înlocuire a forței de muncă la nivelul comunei Roșiori se situează în jurul celei de la nivel județean de 67,30%, nivel regional de 66,33% și nivel național de 75,50%. Aceste valori indică faptul că în comuna Roșiori există un deficit de forță de muncă, situație similară cu cea de la nivel, fiind necesare soluții pentru redresarea pieței muncii.

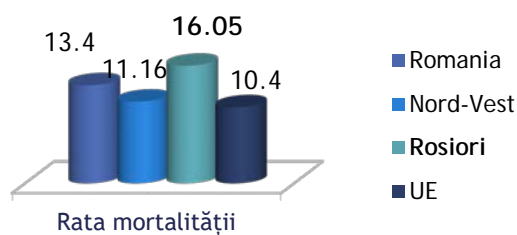

MIȘCAREA NATURALĂ A POPULAȚIEI

În anul 2020, în comuna Roșiori au fost înregistrați 26 de născuți vii. **Rata natalității** populației este de 8,88‰ ceea ce înseamnă că la 1000 de locuitori au revenit aproximativ 8 născuți vii. Această valoare este inferioară atât celei naționale de 9,4‰, cât și celei a regiunii de Nord-Vest a României de 9,8‰ și cea de 9,3‰ de la nivelul Uniunii Europene.

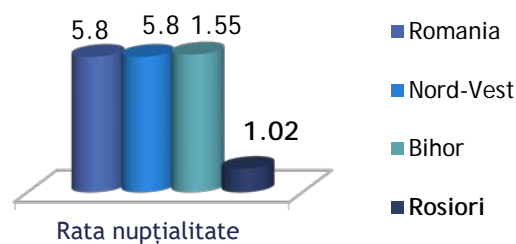

Rata mortalității reprezintă masa deceselor survenite în cadrul populației într-o anumită perioadă de timp, de obicei un an calendaristic. Pentru cele 47 de decese survenite în anul 2020, s-a înregistrat o rată a mortalității de 16,05‰ în comuna Roșiori. La nivelul UE, rata mortalității a fost de 10,4‰, în România a fost de 13,4‰, iar în regiunea de Nord-Vest a fost de 11,16‰. Tendința generală este de scădere a numărului de nou născuți și creștere a numărului de decese, fapt ce determină existența unui spor natural negativ, situație regăsită și în comuna Roșiori, fiind înregistrat un spor natural negativ

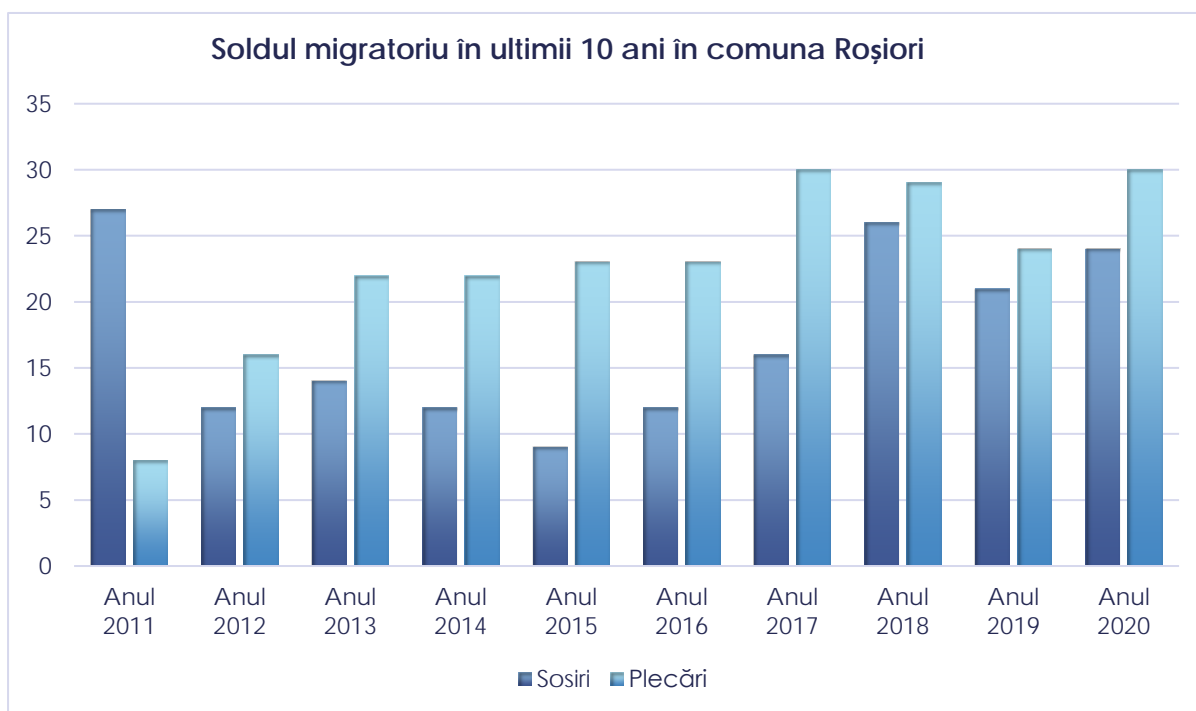
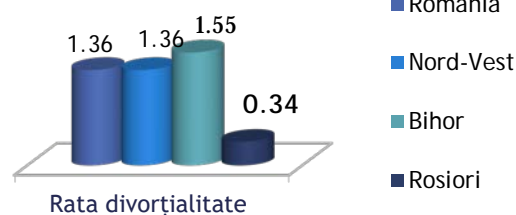

de 7,17‰ în anul 2020, ceea ce semnifică o scădere a populației, fiind înregistrate cu 21 decese mai mult decât nașteri.

Rata de nupțialitate reprezintă numărul casătoriilor dintr-un an raportat la populația de la 1 iulie din anul respectiv și se exprimă în număr de casătorii la 1000 locuitori. În comuna Roșiori fiind înregistrate 3 căsătorii la nivel local în anul 2020, rata nupțialității este de 1,02‰, mult mai mică decât cea de la nivelul Regiunii Nord-Vest de 5,8‰, județeană de 5,9‰ și națională de 5,8‰.

Rata de divorțialitate reprezintă numărul divorțurilor dintr-un an raportat la populația de la 1 iulie din anul respectiv și se exprimă în număr de divorțuri la 1000 locuitori. Astfel, în comuna Roșiori s-a înregistrat un divorț în anul 2020, ceea ce înseamnă că rata divorțialității este de 0,34‰, fiind inferioară celor de la nivel național de 1,36‰, regional de 1,36‰ și județean de 1,61‰.

SOLDUL MIGRATORIU

Comuna Roșiori este afectată de plecarea cu domiciliul a persoanelor care au reședința stabilă deoarece soldul schimbărilor de reședință a înregistrat o valoare negativă de 6 persoane în anul 2020. Astfel, 30 persoane au plecat cu

domiciliul spre alte localități, fiind inclusă și migrația internațională, respectiv au plecat din comună și fac dovada că au asigurată locuința în altă locație și doar 24 persoane s-au stabilit cu domiciliul în comuna Roșiori, făcând dovada că au asigurată locuința aici.

I.3. DEZVOLTARE ECONOMICĂ

ACTIVITĂȚI ECONOMICE

STATISTICA ÎNTREPRINDERILOR

Conform Primăriei Roșiori, un număr de 127 agenți economici au sediul în comună. În ceea ce privește distribuția firmelor pe sate componente, cei mai mulți agenți economici sunt în localitatea Roșiori, aici fiind 59 agenți economici, urmată de localitatea Mihai Bravu cu 53 agenți economici și Vaida cu 15 agenți economici.

Activitatea specifică locuitorilor comunei Roșiori este agricultura prin cultivarea viței de vie, cerealelor și creșterea animalelor. Produsele agricole rezultate în urma activităților specifice sunt valorificate de către producătorii particulari în propriile gospodării sau se vând pe piața de desfacere din comună sau din alte localități.

În comuna Roșiori își desfășoară activitatea numeroși operatori economici, însă cei mai productivi sunt o firmă de transporturi - SC AUTOTRANSPORT GOLO PIERGIORGIO SRL cu o cifră de afaceri de 26.051.676 ron în 2020, având domeniu de activitate transporturi rutiere de mărfuri. Alți operatori economici relevanți pentru comuna **Roșiori** SC NORD TRANSPORT SRL, cu activitate în domeniul transporturilor rutiere de mărfuri, SC FOUR DECOR INTERNAȚIONAL SRL care se ocupă cu comerțul cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin Internet și SC PREMIUM BALAST PLUS SRL a cărei activitate

constă în extracția pietrișului și nisipului, extracția argilei și a caolinului.

Astfel, comuna Roșiori reprezintă un mediu optim pentru dezvoltarea afacerilor, în multiple domenii datorită facilităților oferite investitorilor: terenuri pentru construcții civile și industriale și forță de muncă.

Micile afaceri din comuna Roșiori sunt înregistrate sub forma de persoane fizice autorizate și întreprinderi individuale. În principal, domeniile reprezentate sunt agricultura, serviciile și comerțul.

În comuna Roșiori, agenții economici își desfășoară activitatea în următoarele domenii:

- agricultura, creșterea animalelor și cultivarea cerealelor;
- transporturi;
- extracția pietrișului, nisipului, argilei și caolinului;
- activități de servicii suport pentru întreprinderi;
- construcții;
- baruri și restaurante;
- închirierea și subînchirierea bunurilor imobiliare proprii sau închiriate;
- activități veterinare;
- comerț și servicii;
- lucrări de instalații electrice;

- prelucrarea datelor, administrarea paginilor web și activități conexe;
- producție: fabricarea încălțămintei, fabricarea de mobilă;
- lucrări de tâmplărie și dulgherie;

Agentii economici reprezentativi din comuna Roșiori sunt:

Nr. Ctr.	Denumire societate	Sediu sau punct de lucru	Profil, domeniile/ ariile de activitate	Cifra de afaceri în anul 2020 - RON
1.	SC AUTOTRANSPORT GOLO PIERGIORGIO SRL	Roșiori	Transporturi rutiere de mărfuri	26 051 676
2.	SC NORD TRANSPORT SRL	Roșiori	Transporturi rutiere de mărfuri	8 562 185
3.	SC PREMIUM BALAST PLUS SRL	Roșiori	Extracția pietrișului și nisipului, extracția argilei și caolinului	5 171 348
4.	SC SANDELION SRL	Roșiori	Alte activități de servicii suport pentru întreprinderi n.c.a.	89 321
5.	SC AGROROS SRL	Roșiori	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	3 255 948
6.	SC VASTAUTO SRL	Roșiori	Comerț cu ridicata al deșeurilor și resturilor	156 399
7.	SC TIBOTIM SRL	Roșiori	Alte lucrări speciale de construcții n.c.a.	284 636
8.	SC SECEZOL SRL	Roșiori	Baruri și alte activități de servire a băuturilor	299 054
9.	SC KOZMA LORAND TRANS SRL	Roșiori	Transporturi rutiere de mărfuri	428 527
10.	SC RAISA&ELENA SRL	Roșiori	Transporturi rutiere de mărfuri	195 411
11.	SC ROCKFIRM PRODCOM SRL	Roșiori	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	1 639 337
12.	SC EKOAM SRL	Roșiori	Închirierea și subînchirierea bunurilor imobiliare proprii sau închiriate	38 630
13.	SC CONSDARA SRL	Roșiori	Alte lucrări speciale de construcții n.c.a.	268 398
14.	SC RODIDORA SRL	Roșiori	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	264 628
15.	SC VERLOUW INVESTMENT SRL	Roșiori	Închirierea și subînchirierea bunurilor imobiliare proprii sau închiriate	3 168
16.	SC BENDRE INTERNAȚIONAL GRUP SRL	Roșiori	Întreținerea și repararea autovehiculelor	817 498

17.	SC EVELIN DORA CONSTRUCT SRL	Roșiori	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	169 710
18.	SC VLADOR CHICKEN SRL	Roșiori	Creșterea păsărilor	585 705
19.	SC BOSCONE CEREALE SRL	Roșiori	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	928 961
20.	SC NEY COMPANY SRL	Roșiori	Comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare	652 786
21.	SC QUIK LEGUME & FRUCTE SRL	Roșiori	Cultivarea legumelor și a pepenilor, a rădăcinoaselor și tuberculilor	4 752
22.	SC MATISONIA SRL	Roșiori	Alte activități de servicii suport pentru întreprinderi n.c.a.	504 861
23.	SC LA IULIU TORDA VET SRL	Roșiori	Activități veterinare	-
24.	SC BALHUN SERVICII S.R.L.	Roșiori	Lucrări de instalații electrice	-
25.	SC BARANOLIN SRL	Roșiori	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	-
26.	SC ADY BLAGA CONSTRUCT SRL	Roșiori	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	-
27.	SC VIOREL SUNITA SRL	Roșiori	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	-
28.	SC FOUR DECOR INTERNAȚIONAL SRL	Vaida	Comerț cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin Internet	7 162 564
29.	SC PAURLENTOP SRL	Mihai Bravu	Lucrări de pregătire a terenului	2 805 572
30.	SC DAVAL SRL	Mihai Bravu	Extracția pietrișului și nisipului, extracția argilei și caolinului	2 776 900
31.	SC TOLNA CONSTRUCT SRL	Mihai Bravu	Lucrări de pregătire a terenului	2 256 412
32.	SC DAURES CONSTRUCT SRL	Mihai Bravu	Lucrări de pregătire a terenului	917 975
33.	SC WALL HUB SRL	Roșiori	Comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare	728 104
34.	SC LUBELA SRL	Mihai Bravu	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	362 724
35.	SC MASSMOBEL SRL	Mihai Bravu	Fabricarea de mobilă n.c.a.	335 757
36.	SC IARA MENA SRL	Mihai Bravu	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	294 811

37.	SC FELIX SUPERCONSTRUCT SRL	Roșiori	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	202 716
38.	SC ADRIAN & ANDREEA CONSTRUCT SRL	Roșiori	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	198 202
39.	SC RANIA PIZZA SRL	Mihai Bravu	Restaurante	178 376
40.	SC DAMARIS AVANTAJ SRL	Mihai Bravu	Transporturi rutiere de mărfuri	158 584
41.	SC MADY EXPEDITION & CARGUS SRL	Mihai Bravu	Transporturi rutiere de mărfuri	167 887
42.	SC AGROPETRIDAN SRL	Mihai Bravu	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	164 356
43.	SC METALCHIM MB SRL	Mihai Bravu	Comerț cu amănuntul al articolelor de fierărie, al articolelor din sticlă și a celor pentru vopsit, în magazine specializate	143 956
44.	SC LOCUS VISION AGENCY SRL	Mihai Bravu	Prelucrarea datelor, administrarea paginilor web și activități conexe	102 139
45.	SC GA & LA CONCEPT SHOES SRL	Vaida	Fabricarea încălțămintei	96 535
46.	SC TERMOBINALE SRL	Vaida	Lucrări de tâmplărie și dulgherie	66 559
47.	SC CONSTRUCTORUL CZIRJAK SRL	Vaida	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	38 760
48.	SC WOYWODA TURISM SRL	Vaida	Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată	35 800
49.	SC BRAVANNIA-CONCEPT SRL	Mihai Bravu	Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	6 700

FORȚA DE MUNCĂ

Ocupațiile prioritare, de subzistență ale oamenilor sunt agricultura, creșterea animalelor și activități ziliere. Se practică viticultura și se desfășoară activități de prestări servicii, comerciale, morărit și panificație. O parte din forța de muncă este absorbită de orașele Valea lui Mihai și Marghita. Din totalul populației comunei, numărul mediu al salariaților în anul 2019 era de 280 persoane, respectiv 14,56% din totalul populației active cu vârsta cuprinsă între 15 - 64 de ani. Numărul mediu al salariaților reprezintă o medie aritmetică simplă rezultată din suma efectivelor zilnice de salariați (exclusiv cei al căror contract de muncă/raport de serviciu a fost suspendat),

inclusiv din zilele de repaus săptămânal, sărbători legale și alte zile nelucrătoare, împărțită la numărul total al zilelor calendaristice (365/366 zile). Rata medie a șomajului în anul 2020 se situează în jurul cifrei de 0,41% din totalul populației active cu vârsta cuprinsă între 15 - 64 de ani, fiind înregistrate aproximativ 8 persoane. În luna ianuarie 2021 au fost înregistrați 3 șomeri. Rata șomajului în luna ianuarie 2021 în comuna Roșiori a fost de 0,15%, inferioară celei de la nivelul județului Bihor de 2,19%. Cu toate acestea, cu privire la forța de muncă din comuna Roșiori trebuie menționat faptul că o parte relativ mare a populației nu are nici statutul de angajat, nici pe cel de șomer.

Acest aspect este frecvent legat de populația de etnie romă a comunei.

Pensionarii reprezintă 29,57% din totalul populației comunei Roșiori, fiind înregistrate aproximativ 573 de persoane.

AGRICULTURA

Agricultura este reprezentată în comuna Roșiori prin cultivarea cerealelor și a diferitelor plante de interes economic, zootehnie și prelucrarea produselor agricole și animaliere. Solurile comunei sunt în general bogate în elemente nutritive, fapt ce determină randamentele la hectar crescute, în consecință producțiile agricole mari; totuși rămân necesare atât lucrări de ameliorare precum și aprovizionarea solului cu cantități necesare de azot, fosfor și potasiu.

Plantele cultivate sunt:

- plante tehnice industriale: floarea soarelui;
- plantele leguminoase: varza, ceapa, usturoiul, pătrunjelul, spanacul, mărarul, fasolea, morcovul, cartoful;
- plante cerealiere: porumb, grâu, ovăz, orz;
- plante furajere: lucerna, trifoiul, sfecla;
- plantațiile pomicole: mărul, părul, cireșul, vișinul, prunul, piersicul;
- plantațiile viticole: vița de vie este prezentă în principal în curțile gospodăriilor, din categoria hibridilor;
- plantele ornamentale: bujorul, mușcatele, macul de grădină, zorelele, ciubotica cucului, busuiocul, calaparul;
- plantele medicinale: salcâmul, coada șoricelului, mușetelul, rostopasca, sunătoarea, teiul, păpădia, menta, măceșul, socul, coacăzul negru.

ZOOTEHNIA

Suprafața de pășuni și fânețe de care dispune comuna și care reprezintă 16,36% din suprafața totală, a permis existența unui efectiv de animale după cum urmează: bovine, ovine, porcine, păsări.

POMICULTURA

Pomicultura se practică în comuna Roșiori doar prin plantarea de pomi fructiferi, în livezi și pepiniere pomicole private, dar și cu pomi răzleți care se găsesc în curți și grădini, pe

aliniamentele drumurilor, la marginea pădurilor, pe pășuni și fânețe și care nu prezintă importanță economică.

TURISM

Turismul nu reprezintă cea mai dezvoltată ramură economică din comuna Roșiori, dar putem observa în această localitate câteva locuri care ar putea fi considerate mici atracții de vizitat pentru turiști. Printre acestea se numără:

Cimitirul reformat cu morminte tumulare:

Niște morminte pe care nu le întâlnești oriunde: cu o mică fațadă vag barocă și o movilă mare de pământ deasupra pe care se sădește un pom, o tufă de brad, etc.

Morminte tumulare, fără gard, deschise în câmp, cu un peisaj pașnic și splendid.

Biserica reformată din Vaida:

Biserica reformată din Vaida este unică prin faptul că înglobează în zidurile sale din sec. XIX vestigiile unei rotonde cu o planimetrie rară. Prima mențiune a clădirii bisericii, ce consemnează un edificiu „din piatră, cu turn și cor” datează de la începutul secolului XVIII.

Biserica domină prin silueta ei întreaga localitate, situându-se pe marginea sudică a

masivului deluros, ce se întinde între Valea Eriului și cea a Barcăului. Spațiul actual al bisericii tăvănite este compus dintr-o navă unitară cu absida semicirculară la care se adaugă înspre vest un turn.

Fațada penetrată de ferestrele ample terminate semicircular este divizată de lesene duble, ce pornesc de pe un soclu înalt.

Turnul are mai degrabă un aspect istorizant modest. Inițial au existat trei accese: două dispuse la extremitățile vestice, prin parterul turnului respectiv estic ale axei clădirii și un portal pe latura sudică. Cele două din urmă au fost înzidite cu ocazia reconstrucției din 2000-2001, iar un nou portal a fost deschis pe latura nordică. Cele trei traveie ale tribunei vestice sprijinite pe doi stâlpi prin intermediul a trei arcade, sunt boltite cu calote boeme. Pereții interiori nu prezintă nici un fel de elemente decorative sau de ritmare.

Incendiul din 1999 a determinat inițierea unei reconstrucții ample, iar circumstanțele au făcut posibilă descoperirea unor vestigii medievale, dintre care cele mai importante aparținând unei construcții de plan central.

Prima construcție identificată, ridicată pe locul edificiului actual a fost biserica lungă de 11,5m compusă dintr-o navă ușor trapezoidală și cu o absidă semicirculară, boltită probabil cu o semicalotă. Deși, datorită adâncimii mici pare mai degrabă arhaică, forma absidei

permite o încadrare cronologică care urcă până în secolul al XIII-lea.

În momentul în care biserica a devenit neîncăpătoare, s-a trecut la extinderea ei cu o rotundă de plan pătratic în exterior și circular în interior, demolându-se vechiul zid vestic al primei nave, însă păstrându-i fundația parțial. Astfel, vechiul lăcaș devenea el însuși corul noii biserici. Cu toate că spațiul interior al corpului este unul de tip central, obiectivul nu este o rotundă clasică.

Partea vestică a bisericii actuale păstrează o mare parte din zidaria lui de dimensiuni exterioare de 11,2x11m. Paramentul interior, demantelat se înscrie într-un traseu ușor elipsoidal. În colțurile rotundeii temelia este plină, însă elevația cuprinde spații interioare amplasate aici în scop funcțional. Cele amplasate în colțurile vestice pot fi identificate cu scări practicate în grosimea zidului, boltite semicilindric cu traiectorii curbate, ce rezolvau accesul în podul rotundeii. Ele au traiectorii asemănătoare, însă nu sunt dispuse simetric, accesul făcându-se înspre vest într-un caz și respectiv spre nord în celălalt caz. Cele estice erau identice, boltite conic peste un plan triunghiular, cu înălțimi de cca. 4 m și puteau servi la adăpostirea unor bunuri de valoare ale bisericii și parohiei.

Singurul acces direct dinspre exterior era portalul sudic, cu închidere semicirculară. Prin soluția amplasării spațiilor-nișe și a scărilor în colțurile rotundeii s-a rezolvat atât ușurarea structurii zidăriei cât și problema circulației verticale, fără afectarea spațiului central. Deschiderile lor erau puțin mai înguste decât portalul sudic și se încheiau probabil tot semicircular.

Peretele circular era divizat în șase - inițial eventual opt - pilaștri, pe care se descărcau nervurile bolții în cruce. Din dimensiunile fundațiilor și ale amprentelor parietale se poate deduce o lățime de aproximativ 80 de cm a pilaștrilor, ceea ce face probabilă o secțiune compusă, articulată printr-o bandă plată sau colonetă angajată la mijloc și implicit o profilatură asemănătoare sau redusă la elementul din mijloc a nervurilor. Bolta rotundeii nu putea fi decât una cu nervuri în cruce, sexpartită sau eventual octopartită, ce se descarcă pe zidurile perimetrare și pe pilaștri.

Ferestrele laterale originale care luminau rotunda au fost distruse de ferestre mai late iar cel puțin încă una, presupusă că ar fi penetrat peretele din axul bisericii, a dispărut odată cu amplasarea turnului. Paramentul exterior era destul de sobru, lipsit de soclu, elemente de ritmare, și se pare, că și de cornișa superioară. Nu este exclusă în schimb prezența unor ferestre mici pentru luminarea scărilor interioare. În cea de-a treia etapă majoră de construcție biserica a fost extinsă înspre est prin adosarea la nava romanică a unui cor gotic cu închidere poligonală.

Datorită înălțimii mici, la care s-a păstrat elevația, nu am reușit să surprindem în

țesătura zidăriei locurile exacte ale racordărilor navei la rotundă, respectiv la corul gotic, și astfel să clarificăm dacă nava a fost sau nu demolată și reconstruită de la nivelul de calcare odată cu construcția acestora ori dacă s-au demantelat doar zidul vestic respectiv absida acesteia cu acele ocazii. Considerăm totuși a doua variantă mai plauzibilă. Nu s-au găsit elemente care să vină în sprijinul unei datări mai precise a corului în intervalul dintre secolele XIV-XV. Doi contraforți au fost alipiți ulterior la colțurile navei probabil în paralel cu o boltire a ei.

Într-o următoare fază (sec. XVII-XVIII) a fost ridicată o tribună în capătul vestic al rotunde, dublată la un interval mic, astfel încât în final să ocupe aproape întregul spațiu central. Intervenția s-a soldat cu "tăierea" pilaștrilor romanici și înlocuirea lor cu altele care să susțină planșeul tribunei în dreptul noilor stâlpi. În 1806 a fost amenajată o criptă, iar probabil în deceniul trei sau patru al secolului a fost ridicată actuala biserică prin re folosirea unor porțiuni ale celei medievale.

Planimetria edificiului din Vaida stă aproape singură - alături de cea din Hidegség (Ungaria, județul Győr-Sopron) și cea din Dehtice (Slovacia, fostul comitat Pozsony) - între bisericile romanice de plan central păstrate în Bazinul Carpatin și este singura dintre toate exemplele cunoscute, în care clădirea de tip central a fost adosată unui lăcaș de cult preexistent. O caracteristică remarcabilă a bisericii este și dimensiunea impunătoare în comparație cu rotundele cunoscute din estul Europei. Cu diametrul de 9,2 m ea atinge proporții întâlnite doar la unele capele princiare timpurii.

Vestigiile medievale au fost puse în valoare în interiorul bisericii, în cursul lucrărilor de restaurare din 2000-2001.

Biserica Reformată din Roșiori: Biserica reformată monumentală și onorabilă din Roșiori a fost construită în 1837. Conform unor surse, biserica de dinaintea ei a ars de două ori.

I.4. TERENURI ȘI LOCUINȚE

TERENURI

Suprafața totală a comunei Roșiori este de 4.851,15 ha, din care extravilan 4.559,05 ha și intravilan 292,1 ha. Cea mai mare parte a suprafeței comunei este ocupată de terenurile agricole 4410ha (90,90% din suprafața totală) utilizate în principal pentru cultivarea viței de vie, porumbului, grâului, rapiței, florii de soare și leguminoaselor.

Suprafața terenurilor neagricole este de 441,15 ha (9,10% din suprafața totală), din care:

- Păduri - 18,67 ha, respectiv 4,23%
- Luciu de apă - 116,3 ha, respectiv 26,36%
- Construcții - 164,91 ha, respectiv 37,38%
- Căi de comunicații și cai ferate - 121,11 ha, respectiv 27,45%
- Teren neproductiv - 20,16 ha, respectiv 4,58%

LOCUINȚE

În comuna Roșiori există în prezent un număr de 1248 locuințe convenționale, din care 489 în satul Roșiori, 260 în satul Vaida și 499 în satul Mihai Bravu. Numărul mediu de persoane ce revin unei gospodării, în comuna Roșiori, este de 2,3 persoane/gospodărie valoare inferioară celei de la nivel județean, regional și național (2,5 persoane/locuință).

CONFORTUL LOCUINȚELOR

Conform recensământului din anul 2011, 71,5% (948 locuințe) din totalul de 1326 locuințe convenționale din comuna Roșiori dispun de

bucătărie în locuință, acest procent fiind mai mic decât cel de la nivel județean 87,6% și decât cel național de 84,6%.

Pe de altă parte, 31,2% (414 locuințe) din totalul locuințelor convenționale din comună dispun de baie interioară, acest procent fiind mai mic decât cel din județ (67,5%) și decât cel de la nivel național (61,9%).

Locuințele care dispun de alimentare cu apă în comuna Roșiori sunt în procent de 37,3% (494 locuințe).

Locuințele din comuna Roșiori nu dispun de instalație de canalizare.

Instalația electrică se regăsește la 1142 locuințe, respectiv 86,1%, procent mai mic decât cel de la nivelul județului Bihor de 96,8% și de cel de la nivel de țară de 96,6%.

Încălzirea centrală se regăsește la nivel de comună în aproximativ 78 locuințe convenționale, reprezentând doar 5,9% din totalul de 1326 locuințe.

Gradul de racordare la utilități

Alimentare cu apă

În anul 2021, 713 locuințe dispun de alimentare cu apă în comuna Roșiori, respectiv un procent de 57,13% din totalul gospodăriilor convenționale, valoare inferioară celei din anul 2011 de 67% sau 840 locuințe, astfel:

- 8368 locuințe sau 75,25,69% din totalul gospodăriilor din satul Roșiori;
- 193 locuințe sau 74,23% din totalul gospodăriilor din satul Vaida;

- 499 locuințe sau 30,46% din totalul gospodăriilor din satul Mihai Bravu;

Canalizare menajeră

Conform datelor furnizate de Primăria Roșiori, lungimea rețelei de canalizare este de 25 km, însă la momentul actual nici o locuință nu este branșată la această rețea.

Alimentarea cu gaze naturale

873 de locuințe din comuna Roșiori beneficiază de **încalzire centrală în sistem propriu**, pentru încălzire și prepararea apei calde.

În comuna Roșiori nu există rețea de distribuție a gazelor naturale.

Instalația electrică se regăsește la toate cele 1248 de gospodării din comuna Roșiori.

Spațiile verzi

Există 3 spații de joacă pentru copii în comuna Roșiori, amenajate din bugetul propriu al comunei:

- 1 parc în Roșiori cu suprafața de 2000 mp;
- 1 parc în Vaida cu suprafața de 800 mp;
- 1 parc în Mihai Bravu cu suprafața de 1800 mp;

Rețea comercială

Locuitorii comunei pot cumpăra din magazinele comunei și din piața agroalimentară din comuna învecinată Diosig

atât produse alimentare cât și nealimentare, dar își pot face cumpărăturile și din piețe, galerii comerciale și supermarketuri din municipiul Oradea - Real, Practiker, Mobexpert, Auchan, Dedeman, Era, Lotus Shopping Center, Shopping Park, Carrefour, Jysk, Bricodpot.

Rețea bancară

Pentru servicii bancare locuitorii comunei apelează la sucursalele și agențiile principalelor bănci de pe piața națională din municipiul Oradea: Volksbank, UniCredit - Țiriac România, Libra Bank, OTP Bank, Reiffeisen Bank, ING Bank, HVB Bank România, CEC, Banca Comercială Carpatica, BCR, Banca Românească, Alpha Bank, Bancpost, Banca Transilvania, BRD, RBS.

Rețea telefonică

Este prezentă în proporție de 100% în comuna Roșiori. Locuitorii comunei au acces la serviciile de telefonie fixă și mobilă, internet și cablu TV. Serviciile de corespondență sunt oferite de Poșta Română prin oficiile poștale localizate în comuna Roșiori.

Mijloace de transport

Legătura cu orașele din apropiere este asigurată prin curse regulate de autobuz. Cel mai apropiat aeroport se află la o distanță de 66 km, în Municipiul Oradea.

I.5. INFRASTRUCTURA ȘI ECHIPAREA TERITORIULUI

ALIMENTAREA CU APĂ POTABILĂ

În anul 2021, lungimea rețelei de distribuție a apei potabile din comuna Roșiori este de 19,42 km, din care:

- 6,75 km în satul Roșiori;
- 3,47 km în satul Vaida;
- 9,2 km în satul Mihai Bravu

Capacitatea instalațiilor de producție a apei potabile sunt în medie de 289,65 mc/zi pentru satul Roșiori, 147,67 metri cubi/zi pentru satul Vaida și 237,74 metri cubi/zi pentru satul Mihai Bravu.

CANALIZARE ȘI EPURARE DE APE UZATE

În anul 2021, lungimea rețelei de canalizare din comuna Roșiori este de 25 km, din care:

- 6,5 km în satul Roșiori;
- 3,47 km în satul Vaida;
- 9,2 km în satul Mihai Bravu

INFRASTRUCTURA RUTIERĂ

Comuna Roșiori este străbătută de următoarele șosele:

Drumuri naționale:

- DN 19;

Drumuri comunale:

- DC 18
- DC19

Pe teritoriul comunei nu sunt drumuri turistice, trecători sau popasuri.

Drumurile agricole din comună au o lungime de 19,48 km.

SPECIFICATII	Total comuna
Lungimea străzilor de interes local din care:	19,420 km
● Modernizate	12 km
● Pietruite	7,420 km
Lungimea drumurilor agricole:	20,06 km
Lungimea drumurilor naționale pe raza comunei	5,325 km
Lungimea drumurilor comunale pe raza comunei	6,750 km

ALIMENTAREA CU GAZE NATURALE

În comuna Roșiori nu există în prezent rețea de gaze naturale.

REȚEA DE ENERGIE ELECTRICĂ

Comuna Roșiori este electrificată în prezent, în proporție de 100%, infrastructura electrică regăsindu-se la toate cele 1326 locuințe convenționale din comună.

ILUMINAT PUBLIC

Lungimea rețelei de iluminat public în comuna Roșiori este de 18 km, fiind cuprinse toate drumurile de interes local din intravilanul comunei Roșiori.

I.6. SERVICII PUBLICE

EDUCAȚIE

Prima înregistrare despre învățământul de aici este din 1790. Atunci băieții și fetele au umblat la aceeași școală de religie reformată. Din 1810 a existat deja o școală separată pentru fete.

UNITĂȚI DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Sistemul de învățământ preuniversitar din comună cuprinde următoarele niveluri: preșcolar, primar și gimnazial.

A fost înființată câte o școală în fiecare sat aparținător întrucât s-a dorit ca elevii să nu fie nevoiți să facă naveta pentru a putea participa la cursuri.

Această măsură a fost luată pentru a scădea rata de abandon școlar și absenteismul. În prezent, în satul Roșiori și Mihai Bravu elevii pot rămâne în sistemul educațional până în clasa a VIII-a, iar în satul Vaida doar până în clasa a V-a, pentru gimnaziu, fiind nevoiți să se înscrie în școala din Roșiori sau Mihai Bravu. Astfel, structurile educaționale din comuna Roșiori sunt:

- Școala Gimnazială nr.1 din Mihai Bravu;
- Școala Gimnazială „Jako Zsigmond” din Roșiori;
- Școala Primară nr.1 din Vaida;
- Grădinița cu Program Normal nr. 3 din Mihai Bravu;
- Grădinița cu Program Prelungit nr. 1 din Roșiori.
- Grădinița cu Program Normal nr. 2 din Vaida.

Având în vedere faptul că în comuna Roșiori funcționează doar unități de învățământ preșcolar, primar și gimnazial, populația din comună este nevoită să frecventeze pentru învățământ liceal și superior unitati educaționale din alte localități precum Sălard sau municipiul Oradea.

POPULAȚIA ȘCOLARĂ ȘI CADRELE DIDACTICE

Populația totală de elevi și preșcolari în anul școlar 2020 - 2021 este de 324 de copii, din care 267 elevi și 57 preșcolari.

În grădinițele din comuna Roșiori sunt înscriși 57 preșcolari, astfel:

- 19 copii la Grădinița cu Program Normal nr. 3 din Mihai Bravu;
- 38 copii la Grădinița cu Program Prelungit nr. 1 din Roșiori;
- 0 copii la Grădinița cu Program Normal nr. 2 din Vaida;

În școlile din comuna Roșiori sunt înscriși 267 elevi, astfel:

- 71 elevi la Școala Gimnazială nr.1 din Mihai Bravu;
- 188 elevi la Școala Gimnazială „Jako Zsigmond” din Roșiori;
- 8 elevi la Școala Primară nr.1 din Vaida;

Serviciile educaționale sunt furnizate de un număr de 21 cadre didactice, din care 12 profesori, 6 învățătoare și 3 educatoare. Numărul de cadre didactice din comuna Roșiori

este relativ suficient în raport cu populația școlară, întrucât unui cadru didactic îi revin 15 elevi, iar în învățământul antepreșcolar unui cadru didactic îi revin 19 preșcolari.

INFRASTRUCTURA ȘCOLARĂ

Activitatea didactică se desfășoară în 18 săli de clasă și 3 săli de grupe, într-un total de 3 clădiri.

Infrastructura sistemului educațional local este formată din următoarele:

- Școala Gimnazială nr.1 din Mihai Bravu - 8 săli de clasă
- Școala Gimnazială „JakoZsigmond” din Roșiori 9 săli de clasă
- Școala Primară nr.1 din Vaida 1 sală de clasă

- Grădinița cu Program Normal nr. 3 din Mihai Bravu - 3 săli de grupă ;
- Grădinița cu Program Prelungit nr. 1 din Roșiori- 1 sală de grupă ;
- Grădinița cu Program Normal nr. 2 din Vaida- 0 săli de grupă ;

SĂNĂTATEA

Pe raza comunei Roșiori există:

- 2 cabinete medicale;
- 2 medici de familie;
- 2 asistente medicale;
- 2 farmacii;
- 1 dispensar veterinar;
- 1 medic veterinar;

În cazul persoanelor care nu se pot deplasa, medicii din comună au la dispoziție autoturisme cu care se deplasează la locuința pacienților.

De asemenea, comuna Roșiori deține un cămin de bătrâni realizat prin proiectul FEADR de către Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Tămășeu Roșiori.

SERVICIILE FUNERARE

Asigurarea accesului la serviciile funerare se face în conformitate cu prevederile legale, întrucât în comuna Roșiori se găsesc 2 capele funerare, una în localitatea Roșiori și cealaltă în Vaida.

Pe teritoriul localității Mihai Bravu nu se află nici o capelă funerară.

ASISTENȚA SOCIALĂ

Asistența socială presupune un ansamblu complex de măsuri și acțiuni realizate pentru a răspunde nevoilor sociale individuale, familiale sau de grup, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență, pentru prevenirea marginalizării și excluderii sociale, în vederea promovării incluziunii sociale având ca scop creșterea calității vieții. Pe plan local, rezultatele activității în domeniul asistenței sociale sunt satisfăcătoare, urmărindu-se ca toate cazurile apărute să fie rezolvate la nivelul Primăriei Roșiori.

Persoanele care beneficiază de asistența socială în comuna Roșiori reprezintă 3,41% din totalul populației, însumând 100 de persoane, din care:

- 40 de persoane beneficiază de alocație pentru susținerea familiei;
- 27 persoane beneficiază de ajutor de încălzire;
- 10 persoane beneficiază de indemnizație pentru creșterea copilului;
- 13 persoane beneficiază de indemnizație lunară acordată persoanelor cu handicap;
- 10 persoane sunt atestate ca asistenți personali.

SALUBRIZARE

Poluarea teritoriului comunei Roșiori este determinată de zonele cu riscuri naturale de inundabilitate și alunecări de teren, precum și de depozitarea la întâmplare a gunoierului menajer, situație ce ar putea fi controlată prin înființarea de puncte de colectare a gunoierului și a platformelor ecologice.

Populația comunei Roșiori dispune de servicii de salubritate, Primaria Comunei delegând acest serviciu operatorului SC RER ECOLOGIC SERVICE SA, care se ocupă de pre colectarea, colectarea și transportul deșeurilor.

SIGURANȚA ȘI ORDINEA PUBLICĂ

Poliția reprezintă principala instituție care se ocupă de furnizarea serviciilor de siguranță și ordine publică în comuna Roșiori.

I.7. CULTURĂ, RELIGIE, TRADIȚII ȘI OBICEIURI

Comuna și sistemul educativ din comuna Roșiori beneficiază de serviciile a trei cămine culturale în localitățile Roșiori, Vaida și Mihai Bravu care găzduiesc toate activitățile culturale ale comunei precum și serbările școlare.

Căminele culturale din comuna Roșiori au în total o capacitate de 450 locuri, după cum urmează:

- Căminul cultural din localitatea Roșiori are o capacitate de 100 locuri;
- Căminul cultural din localitatea Vaida are o capacitate de 200 locuri;
- Căminul cultural din localitatea Mihai Bravu are o capacitate de 150 locuri;

Activitatea culturală în comuna Roșiori este desfășurată în colaborare cu elevii și cadrele didactice din comună precum și cu administrația locală, organizându-se astfel multiple festivități cu caracter anual, care reunesc toți localnicii în zi de sărbătoare.

Tradițiile din comuna Roșiori sunt centrate în principal pe sărbătorile religioase când oamenii se îmbracă cu ce au mai frumos și merg la biserică, iar zilele de post sunt respectate cu strictețe de cei mai mulți credincioși.

În **ajunul de Crăciun**, copii obișnuiesc să colinde în cete pe la casele gospodarilor, unde primesc colaci, nuci, mere și bani. Cei mai

mari, umblă cu „Steaua”, în grupuri de câte trei și pe care o împodobesc cât mai frumos, tinerii umblă cu „Irozii”. Ceilalți locuitori tineri trecuți de 15 ani, adulți și maturi colindă de la o casă la alta. De Anul Nou se umblă cu „Plugușorul” și cu „Capra”.

Sărbătoarea Paștelui este una din cele mai solemne dintre sărbătorile anului, fiind respectată de toți credincioșii din comună, indiferent de confesiunea religioasă: ortodocși, catolici sau reformați. Începutul sărbătorii este marcat de postul de șapte săptămâni. O semnificație foarte importantă o are Joia Mare din Săptămâna Patimilor. Din această zi, locuitorii comunei încetează lucrul la câmp și se concentrează asupra casei și curții, pentru ca totul să fie curat.

În Joia Mare, femeile încep să pregătească pască și să vopsească ouăle. Cel mai cunoscut obicei de Paște e cel cunoscut sub numele de „stropit”. Potrivit acestuia - preluat de la maghiari - băieții merg în familiile în care există o fată sau mai multe, pe care le stropesc cu parfum, „ca să nu se vestejească”. „Stropitul” este păstrat și azi în comuna Roșiori și reprezintă un bun prilej pentru o reîntâlnire cu prietenii, și, în fond, de distracție.

La fel, pe lângă tradițiile religioase care se păstrează în această comună, mai sunt

numeroase obiceiuri care se respectă an de an cum ar fi:

În fiecare an, în luna februarie se organizează în comuna Roșiori **Balul Mascat**, denumit în limba maghiară perioada de „farsang”, când se serbează „moartea” iernii, a frigului și venirea primăverii. Festivitățile au loc la căminul cultural din Roșiori și își au originea în tradiția carnavalului, cunoscută la nivel mondial. Aceasta nu semnifică pentru localnici doar o modalitate de a se distra, ci și o sărbătoare culturală și religioasă. Cuvântul „carnaval” este de proveniență latină și este format din termenii: „carne” (lat.) și „levare” (lat.) „a lăsa”, care împreună semnifică renunțarea în a mânca (anumite produse alimentare) pentru o perioada de 40 de zile înainte de Paști. Perioada carnavalului principal diferă de la an la an în funcție de data Paștilor, aceasta fiind specifică fiecărei confesiuni.

Maialul Satului

Festivitățile se desfășoară anual în luna mai, cu participarea a aproximativ 200-300 de persoane, atât din comună, cât și din localitățile învecinate.

Pregătirile încep cu ocupările locurilor în jurul orelor 11.00 pentru pregătirea concursului culinar de preparare a mâncării tradiționale denumită „Bogracs”.

Programul artistic este deschis după-amiază, în jurul orei 13:30. Acesta este organizat astfel încât toți cei prezenți, indiferent de vârstă să se simtă bine.

Programul include serbările copiilor din școală, programe individuale, grupuri de muzică ușoară sau folclorică, concursuri organizate de tineret, felicitarea nuntașilor de aur: a cuplurilor care își sărbătoresc 50 de ani de căsnicie, expoziție de animale favorite și concertul de la finalul festivităților.

Ziua Maghiarilor de Pretutindenii este o sărbătoare cu caracter național a Ungariei, când se comemorează Revoluția din 1848-1849, o zi în care au loc ceremonii de depuneri de coroane la monumentele maghiare din localitățile Transilvaniei, slujbe religioase, marșuri, spectacole și discursuri în amintirea militanților pașoptiști.

Această zi este celebrată în comuna Roșiori la monumentul din curtea casei parohiale reformate.

Tineret - Mândria Satului

„Ziua Tineretului” se desfășoară în fiecare an în localitatea Mihai Bravu, la sfârșitul lunii iunie. Activitățile culturale se desfășoară în curtea și în incinta Căminului Cultural din această localitate.

Activitățile sportive se desfășoară pe terenul de fotbal începând cu ora 9.00, se întrec echipe de tineri din sat la „Campionatul de fotbal”.

De la ora 11.00, alte echipe de săteni se întrec în ale gătitului în curtea căminului cultural, preparând diverse feluri de mâncare: bogracs, sarmale, mititei, grătare, tocăniță ardelenescă și alte bunătăți.

Ora 13.00 este destinată celor mai tineri locuitori ai satului: copiii, care sunt înveseliți de „Prietenii veseliei” cu diverse activități interactive, picturi pe față, modelaj de baloane, cântecele și jocuri.

Ora 17.00 este dedicată celor mai vârstnici locuitori, sunt felicitate cuplurile care aniversază un număr rotund de ani de căsătorie, ansamblurile folclorice ale comunei

încântă publicul pe parcursul a 3 ore cu diverse melodii și dansuri populare.

După petrecere, sunt premiați sportivii și câștigătorii concursului culinar. Pe seară, începând cu orele 22.00 locuitorii de toate vârstele sunt așteptați de orchestră la dans și voie bună, până dimineața.

Ziua Familiei este o sărbătoare tradițională organizată în lunile de vară cu participarea reprezentanților din toate cele trei generații: copii, părinți și bunici. Festivitățile se desfășoară în localitatea Vaida, unde se pun în scenă spectacole de divertisment cu participarea copiilor, a tinerilor și a părinților, recitaluri de poezii, competiții de aptitudini cu participarea întregii familii, concerte și activități gastronomice.

Festivitățile cu ocazia **Zilei Eroilor** au loc la monumentul ridicat în parcul din centrul comunei în cinstea eroilor din cele două războaie mondiale. Evenimentul este organizat anual de instituțiile locale: Primăria, școala și biserica. Ceremonia de depunere a coroanelor de flori la monument este completată de recitalul de cântece patriotice

pregătite de copii, de slujba religioasă și discursurile din partea autorităților locale.

Balul Strugurilor este un eveniment cultural care are loc la începutul toamnei, în perioada imediat următoare recoltării chiorchinelor. Cetățenii comunei se adună an de an pentru a-și sărbători roadele, programul artistic și muzica fiind nelipsite de la festivitățile care au loc în cele două sate Roșiori și Vaida. Datorită activității susținute și a tradiției îndelungate în viticultură, evenimentul este considerat un simbol al locurilor. Tinerii din comună prezintă folclorul autentic, cules de la bătrânii satelor precum și portul popular tradițional.

Balul Toamnei este un eveniment sărbătorit an de an în luna octombrie, în localitatea Mihai Bravu. În cadrul festivităților au loc întreceri sportive și gastronomice, concerte și programe artistice susținute chiar de trupele de dansuri populare locale.

Serbările Pomului de iarnă este un program pentru cei mici cu poezii, colinde, scenete organizat de cadrele didactice în

colaborare cu școlarii și prescolarii din comună.

RELIGIE

Conform unei înregistrări bisericești din 1836, populația din Roșiori a luat religia reformată încă din 1558. În vremea aceea avea 1350 locuitori. În Dicționarul Geografic al lui Fényes Elek din 1851, el a înregistrat datele recensământului din 1850: numărul locuitorilor era deja 1560 dintre care aproape toți erau reformați. În 1857 a fost încă un recensământ dar, conform istoricilor și statisticienilor, împotriva față de sistemul Bach era așa de tare încât datele din această perioadă nu pot fi luate în considerare. De altminteri, au fost numărate 1356 persoane. Datele din anii 1870, 1880, 1890 și 1900 sunt considerate veritabile, conform unor opinii concordante. În acești ani au numărat: 1462, 1434, 1607 și 1671 locuitori. Se poate percepe creșterea continuă a numărului de locuitori. Cu excepția datelor din anii 1880, care ne arată efectul negativ a epidemiei de holeră din 1873. În satele bihorene au existat sute de victime! În 1929 numărul locuitorilor a scăzut la 1070. Conform unui calendar cu numele localităților din 1942 satul avea 1500 locuitori. În 1977 erau 1450 oameni, dintre care 1313 maghiari. Datele recensământului din 1992 - după un secol - ne arată din păcate o scădere a populației. Satul avea 1162 locuitori: 1044 maghiari, 59 români, 59 rromi. Divizarea după religie: 1030 reformați, 42 catolici, 42 ortodocși, 30 baptiști.

În cartea lui Varga Gyula găsim referiri interesante despre tradițiile de căsătorie a locuitorilor din Roșiori. Oamenii din Kismarja - datele din două secole - din punctul de vedere

al exogamiei (căsătorie cu membrii altor sate) stau în relație strânsă cu cei din Pocsaj și Roșiori: au existat 58 și 56 de căsătorii. Un rol important în acest lucru îl avea și distanța mică între aceste sate, relațiile de rudenie, conștiința de haiduc și de țăran liber și religia identică.

Biserica reformată monumentală și onorabilă din Roșiori a fost construită în 1837. Conform unor surse, biserica de dinaintea ei a ars de două ori. Incendiul din 14 iunie 1784, care a mistuit aproape întreaga localitate, a distrus biserica comunității, arhiva și obiectele bisericești. Datorită acestei tragedii istoria comunității e învăluită în ceață. Este de amintit cântarea istoricească de o mare valoare literară, scrisă în limba maghiară, rămasă în forma ei originală cu titlul: „Vai, ard toate în focuri groaznice”. Unele surse din perioadă au amintit și existența unor obiecte de pietate. Căni din cositor din anii 1763, 1768, 1772 și 1796. Farfurii din cositor din anii 1714 și 1785, iar două cupe aurite au fost dăruite bisericii de către Oláh Anna, soția lui Derecskey István în 1785. Cunoașterea istoriei comunității e îngreunată de o altă tragedie: la data de 9 iulie 1950 documentele păstrate în arhivă din 1784 au fost confiscate de către autorități în prezența reprezentanților sfatului popular. Din cauza lipsei documentelor importante nu se poate cunoaște îndeajuns istoria comunității.

În anul 1800 deja a existat turnul impozant care definește specificul ținutului Văii Ierului. Este interesant că s-a construit în două etape. Casa de bază s-a construit între anii 1827 și 1837. Biserica este construită în stil clasicist. Starea clădirii necesită o renovare.

Așezăminte de cult

În comuna Roșiori principalele confesiuni sunt creștine, majoritatea cetățenilor fiind reformați, dar există și minorități de comunități de ortodocși, baptiști, romano-catolici și pentecostali. În comuna Roșiori există 3 biserici și 3 case de rugăciune:

- Biserica reformată Roșiori;
- Biserica romano-catolică Roșiori;
- Biserica reformată Otomani;
- Case de rugăciune;

I.8. MEDIU

Politica de mediu europeană se bazează pe principiile precauției, prevenirii, corectării poluării la sursă și „poluatorul plătește”. Programele multianuale de acțiune pentru mediu stabilesc cadrul pentru viitoarele acțiuni în toate domeniile politicii de mediu. Acestea sunt integrate în strategiile orizontale și sunt luate în considerare în cadrul negocierilor internaționale în materie de mediu. Nu în ultimul rând, punerea în aplicare este fundamentală.

Politica de mediu europeană a fost adoptată în cadrul Consiliului European de la Paris din 1972, unde șefii de stat sau de guvern, europeni, au declarat că este nevoie de o politică comunitară de mediu de însoțire a expansiunii economice și au solicitat un program de acțiune.

Actul Unic European din 1987 a introdus un nou titlu „Mediul”, care furniza primul temei juridic pentru o politică de mediu care are drept obiective conservarea calității mediului, protejarea sănătății umane și asigurarea unei utilizări raționale a resurselor naturale. Revizuirile ulterioare ale tratatului au consolidat angajamentul Uniunii față de protecția mediului și rolul Parlamentului European în dezvoltarea acesteia.

Prin intermediul Tratatului de la Lisabona (2009), „combaterea schimbărilor climatice” și dezvoltarea durabilă în relațiile cu țările terțe au devenit obiective specifice.

Personalitatea juridică i-a permis astfel UE să încheie acorduri internaționale. Politica de mediu europeană se bazează pe principiile precauției, prevenirii, corectării poluării la sursă și „poluatorul plătește”.

Principiul precauției este un instrument de gestionare a riscurilor care poate fi invocat în cazul în care există o incertitudine științifică cu privire la un posibil risc la adresa sănătății umane sau a mediului, provenit dintr-o anumită acțiune sau politică. De exemplu, în cazul în care apar incertitudini cu privire la posibilele efecte periculoase ale unui produs și în cazul în care ele persistă în urma unei evaluări științifice obiective, pot fi furnizate instrucțiuni de interdicție a distribuției produsului sau de eliminare a sa de pe piață. Astfel de măsuri trebuie să fie nediscriminatorii și proporționale și trebuie revizuite imediat ce există informații științifice suplimentare.

Principiul „poluatorul plătește” este pus în aplicare prin intermediul Directivei privind răspunderea pentru mediul înconjurător, care vizează prevenirea sau remedierea daunelor aduse mediului (și anume, speciilor sau habitatelor naturale protejate, apei și solului). Operatorii care desfășoară anumite activități profesionale, precum transportul de substanțe periculoase sau activități care presupun evacuări în apă, trebuie să ia măsuri preventive în cazul unei amenințări iminente

la adresa mediului. Dacă s-au produs deja pagube, operatorii sunt obligați să adopte măsurile adecvate pentru remedierea acestora și să suporte cheltuielile aferente.

Domeniul de aplicare al Directivei a fost extins de trei ori pentru a include gestionarea deșeurilor extractive, funcționarea siturilor geologice de stocare și, respectiv, siguranța activităților petroliere și gaziere offshore.

În plus, de când a apărut pentru prima dată în urma unei inițiative a Consiliului European de la Cardiff din 1998, integrarea preocupărilor legate de mediu în cadrul altor domenii de politică ale UE a devenit un concept important la nivelul politicilor europene.

În ultimii ani, integrarea politicii de mediu a înregistrat progrese semnificative, de exemplu, în domeniul politicii energetice, astfel cum s-au reflectat în dezvoltarea în paralel a pachetului energie/climă al UE sau în Foia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în 2050.

În 2001, UE a introdus Strategia sa de dezvoltare durabilă (SDD), venind astfel în completarea Strategiei de la Lisabona adoptate anterior pentru promovarea creșterii și a locurilor de muncă cu o dimensiune de mediu. Reînnoită în 2006 pentru a combina dimensiunea internă a dezvoltării durabile cu cea internațională, SDD revizuită a UE încearcă să îmbunătățească în mod constant calitatea vieții prin promovarea prosperității, a protecției mediului și a coeziunii sociale.

În conformitate cu aceste obiective, Strategia Europa 2020 pentru creșterea economică vizează „o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii”.

Sub egida acestei strategii, inițiativa emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” pregătește terenul pentru o creștere durabilă și sprijină trecerea la o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii scăzute de carbon.

Calitatea aerului

La nivelul comunei Roșiori sub aspectul poluării atmosferei, nu există probleme

deosebite deoarece nu sunt prezente surse majore de poluare în această zonă.

Calitatea apei

Principalele surse de poluare ale apelor de suprafață și subterane la nivelul comunei sunt reprezentate de utilizarea îngrășămintelor chimice în agricultură și de poluarea apelor de suprafață și subterane cauzată de eliminarea de ape uzate menajere.

În comuna Roșiori, pericolul major privind contaminarea apelor ce străbat teritoriul este lipsa utilizării substanțelor chimice pentru a crește randamentul culturilor agricole care este o sursă de poluare a solurilor.

O alta sursă de poluare este deversarea inadecvată a apelor uzate, întrucât gospodăriile din comună nu sunt conectate la un sistem de canalizare.

Calitatea solurilor

Factorii naturali cît și acțiunile antropice agricole pot afecta calitatea solurilor din comuna Roșiori. Cele mai mari probleme ale calității solurilor agricole sunt: eroziunea, alunecările de teren, inundabilitatea, compactarea, deficitul de elemente nutritive, intoxicarea cu pesticide, depozitarea neadecvată a deșeurilor menajere în extravilanul localităților.

În acest sens, populația comunei Roșiori dispune de servicii de salubritate, Primăria Comunei delegând acest serviciu operatorului SC RER ECOLOGIC SERVICE SA, care se ocupă de precolectarea, colectarea și transportul deșeurilor.

Riscuri naturale

Teritoriul comunei Roșiori poate fi afectat de următoarele tipuri de riscuri:

- ⊙ Riscuri climatice (furtuni, secetă, inundații, îngheț);
- ⊙ Cutremure;
- ⊙ Riscuri geomorfologice (alunecări de teren, tasări de teren, prăbușiri de teren);
- ⊙ Riscuri cosmice (căderi de obiecte din atmosferă, asteroizi, comete);
- ⊙ Riscuri biologice (epidemii);
- ⊙ Incendii pe fondul secetei;
- ⊙ Fragmentarea habitatelor;

I.9. APRECIERI GENERALE PRIVIND COMUNA ROȘIORI

Comuna Roșiori este situată în partea de nord-vest a României, iar în cadrul județului Bihor se află în partea de nord, fiind punct de trecere a frontierei spre Ungaria, deschis traficului transfrontalier.

Comuna Roșiori se învecinează la sud cu comuna Tamaseu, la est cu comuna Sălard, la nord cu comuna Diosig, iar la vest cu Ungaria. Ca distanță rutieră de cele mai importante aglomerări urbane se află la o distanță de 25 km de Oradea, 108 km de Satu Mare, la 37 km de Marghita și 44 km de Valea lui Mihai.

Din punct de vedere administrativ, de comuna Roșiori aparține și satul reședință Roșiori, satul Vaida și Mihai Bravu.

Suprafața totală a comunei Roșiori este de 4851,15 ha, dintre care 4125,02 ha extravilan și 292,1ha intravilan.

Teritoriul comunei Roșiori este alcătuit din:

- localitatea Roșiori cu o suprafață de 1498,25 ha
- localitatea Vaida cu o suprafață de 1098 ha
- localitatea Mihai Bravu cu o suprafață de 2254,9 ha.

În comuna Roșiori există, totodată, o mare varietate de resurse cultural-istorice, clădiri și monumente, printre care: Casa tradițională autentică - Telehaz; Pivnițele tradiționale; Monumentul eroilor căzuți în Primul și al

Doilea Război Mondial din Roșiori; Casa Levente; Cimitirul reformat cu morminte tumulare;

Populația după domiciliu a comunei Roșiori în anul 2002 era de 3.012 de persoane, urmând o ușoară creștere în anul 2011 la numărul de 3.113 persoane.

Cel mai populat sat al comunei este Roșiori cu 1.435 locuitori, urmat de Mihai Bravu cu 1.065 locuitori și apoi de Vaida cu 427 locuitori.

În comuna Roșiori, populația tânără (0-14 ani) este reprezentată de 479 de persoane, respectiv 16,36%, populația îmbătrânită (65 de ani și peste) este reprezentată de 522 de persoane, respectiv 17,83% și populația activă sau adultă (15-64 ani), reprezentată de 1926 de persoane având ponderea cea mai mare - 65,80% din totalul populației.

Având în vedere faptul că în comuna Roșiori populația tânără este aproape egală cu cea vârstnică, este prezent fenomenul de îmbătrânire al populației.

Conform Primăriei Roșiori, un număr de 19 agenți economici au sediul în comună, desfășurându-și activitatea în următoarele domenii: transporturi, extracția petrișului și nisipului, extracția argilei și caolinului, comerț, HORECA, construcții, agricultura, creșterea animalelor, întreținerea și repararea

autovehiculelor; fabricarea de mobilă, încălțăminte; tâmplărie și dulgherie;

Comuna Roșiori se remarcă prin tradițiile și obiceiurile locale: Balul Mascat (denumit în limba maghiară perioada de „farsang”, când se serbează „moartea” iernii și venirea primăverii), Ziua Maghiarilor de Pretutindeni; Maialul Satului; Tineret - Mândria Satului; Ziua Familiei; Balul Strugurilor; Balul Toamnei; Serbările Pomului de iarnă;

Din punctul de vedere al locuințelor, în comuna Roșiori există 1248 gospodării, din care:

- 489 locuințe în localitatea Roșiori;
- 260 locuințe în localitatea Vaida;
- 499 locuințe în Mihai Bravu.

57,13% din locuințe dispun de alimentare cu apă fiind racordate la rețeaua de apă de 19,42 de km, 100% dispun de electricitate și nici o locuință nu este racordată la rețeaua de canalizare sau de distribuție a gazelor naturale.

Sistemul de învățământ preuniversitar din comună cuprinde următoarele niveluri: preșcolar, primar și gimnazial, care se desfășoară în cele 6 structuri: Școala Gimnazială nr.1 din Mihai Bravu; Școala Gimnazială „Jako Zsigmond” din Roșiori; Școala Primară nr.1 din Vaida; Grădinița cu Program Normal nr. 3 din Mihai Bravu; Grădinița cu Program Prelungit nr. 1 din Roșiori, Grădinița cu Program Normal nr. 2 din Vaida.

Din totalul populației comunei, numărul mediu al salariaților în anul 2019 era de 280 persoane, respectiv 14,56% din totalul populației active cu vârsta cuprinsă între 15 - 64 de ani.

Pensionarii reprezintă 29,57% din totalul populației comunei Roșiori, fiind înregistrate aproximativ 573 de persoane.

Cetățenii comunei Roșiori au la dispoziție 2 cabinete medicale cu 2 medici de familie și 2 asistente medicale; 1 dispensar veterinar cu un medic veterinar; 2 farmacii.

Serviciile de salubritate din comuna Roșiori sunt oferite de operatorul SC RER ECOLOGIC

SERVICE SA, care se ocupă de pre colectarea, colectarea și transportul deșeurilor.

Totodată, comuna Roșiori este un exemplu de bună practică în atragerea și gestionarea fondurilor nerambursabile europene, având proiecte în diverse domenii:

- Studii și planuri de reabilitare a zonelor mlăștinoase în comuna Roșiori prin Ungaria - România Program de Cooperare transfrontalieră 2007-2013;

- Reabilitare și construire drum de legătură Pocsaj Roșiori prin Ungaria - România Program de Cooperare transfrontalieră 2007-2013;

- Grădinița cu Program Normal Mihai Bravu - Finanțare Națională prin Ministerul Educației;

- Grădinița cu Program Prelungit Roșiori - Finanțare Națională prin Ministerul Educației;

- Modernizare și Asfaltare strada principală în localitatea Tamaseu, modernizare și asfaltare străzi în comuna Roșiori, înființarea și dotarea centrului social pentru îngrijirea de bătrâni din localitatea Roșiori, canalizare și stație de epurare a localităților Parhida, Niuved, comuna Tamaseu, alimentare cu apă a localităților Niuved, Parhida în comuna Tamaseu, reabilitarea căminului cultural din comuna Tamaseu, renovarea clădirii primăriei în comuna Roșiori - PNDR 2007-2013 Măsura 322- Renovarea, Dezvoltarea, Îmbunătățirea Serviciilor de Bază pentru Economia și Populația Rurală și Punerea în Valoare a Moștenirii Rurale;

- Înființare Centru After School, în comuna Roșiori, Județul Bihor prin PNDR 2014-2020;

- canalizare și stație de epurare în comuna Roșiori prin PNDL/OG.28/2013;

- extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă în comuna Roșiori, satele Roșiori, Vaida și Mihai Bravu prin OG7 A;

- Modernizarea renovarea și dotarea căminelor culturale în comuna Roșiori, județul Bihor: cămin cultural în localitatea Vaida, cămin cultural în localitatea Mihai Bravu prin PNDR 2014-2020;

- dotarea cu utilaje a comunei Roșiori, județul Bihor prin PNDR 2014-2020.

I.10. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT este o metodologie de analiză a unui obiectiv. Numele este descriptiv: Strengths (puncte tari), Weaknesses (puncte slabe), Opportunities (oportunități), Threats (riscuri sau amenințări). Primăria comunei Roșiori trebuie să-și însușească și să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea sa în viitor. Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativă dezorganizată în cadrul căreia se pot rata oportunități și se pot consuma irațional resurse prețioase.

Procesul de planificare strategică (PPS) a vizat definirea reperelor strategice de dezvoltare a comunității pe o perioadă de 7 ani. Etapele metodologice principale ale PPS au fost următoarele: realizarea unei analize preliminare, stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice a comunității, analiza sectorială a domeniilor strategice principale și articularea documentului strategic.

Principiile care au stat la baza PPS au fost asigurarea validității științifice, implicarea comunității, transparența, obiectivitatea, coerența și continuitatea demersului. Pentru a da roade, însă, planificarea strategică trebuie însoțită de promovarea, la nivelul administrației publice, a unui management strategic integrat, la toate nivelurile, capabil să identifice și să speculeze oportunitățile apărute în beneficiul comunității.

Pentru a avea certitudine că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare a comunei Roșiori, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru accesarea fondurilor prin care Uniunea Europeană susține politica de dezvoltare regională s-a impus elaborarea strategiei de dezvoltare locală pentru perioada 2021-2027.

Punctele forte și cele slabe sunt legate de comuna Roșiori și de strategiile acesteia, de modul cum se compară cu concurența.

Oportunitățile și amenințările vin dinspre mediul de piață și din direcția concurenței; de regulă sunt factori asupra cărora zona, în general, nu are niciun control. Analiza SWOT ia în considerare organizarea așezării, performanțele acesteia, produsele cheie și piețele strategice. Analiza SWOT permite concentrarea atenției asupra zonelor cheie și realizarea de prezumții (presupuneri) în zonele asupra cărora există cunoștințe mai puțin detaliate. În urma acestei analize se poate decide dacă zona își poate îndeplini planul și în ce condiții. Amenințările pot fi concrete sau potențiale.

În urma analizei SWOT s-au identificat trei principii prioritare care trebuie să stea la baza elaborării strategiei în vederea dezvoltării durabile:

1. Viața economică a comunei trebuie revigorată și dezvoltată în toate domeniile sale: agricultură, zootehnie, industrie, comerț și silvicultură.

Consiliul Local va investi pentru vitalizarea vieții economice a comunei.

2. Infrastructura necesită îmbunătățiri continue, de aceea investițiile trebuie făcute după anumite criterii economice astfel încât să producă cele mai mari efecte benefice:

- siguranța locuitorilor comunei împotriva calamităților;
- raportul valoarea investiției/ efectele economico-financiare produse;
- raportul valoarea investiției/numărul beneficiarilor.

3. Conex factorului economic un alt punct important pentru creșterea atractivității comunei îl constituie facilitățile culturale și de agrement pe care le oferă sau pe care ar putea să le ofere comuna, astfel încât confortul social al locuitorilor să fie îmbunătățit. Complementar, acest lucru va crește și atractivitatea turistică a comunei.

Analiza SWOT Cadru general

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Ca distanță rutieră de cele mai importante aglomerări urbane se află la o distanță de 25 km de Oradea, 108 km de Satu Mare, la 37 km de Marghita și 44 km de Valea lui Mihai; • Accesibilitatea facilă a comunei din punct de vedere rutier; • Existența terenurilor agricole propice pentru dezvoltarea agriculturii și cultivarea viței de vie; • Potențial agricol și zootehnic datorită climei și tipurilor de sol; • Existența rețelei de alimentare cu apă în comună; • Existența unei infrastructuri de drumuri destul de bine dezvoltată; • Existența grădinițelor și școlilor în toate localitățile comunei; • Activități multiple și variate organizate de elevii și profesorii din comună; • Existența lăcașelor de cult și a bisericilor în fiecare sat; • Existența infrastructurii de comunicații. • Activitatea variată a agenților economici care motivează forța de muncă; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Existența unor resurse naturale limitate; ▪ Insuficiența surselor financiare pentru investiții; ▪ Lipsa pregătirii investitorilor locali pentru accesarea de proiecte europene; ▪ Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale; ▪ Resurse financiare insuficiente, investiții autohtone și străine aproape inexistente; ▪ Emigrarea forței de muncă în străinătate și în mediul urban; ▪ Rata natalității în scădere; ▪ Lipsa centrelor de orientare profesională; ▪ Lipsa unor centre pentru bătrâni și copii;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valorificarea potențialului agroturistic și turistic al comunei prin înființarea de noi pensiuni; ▪ Valorificarea potențialului agricol și zootehnic prin înființarea de microferme și exploatații agricole cu produse ecologice; ▪ Existența fondurilor structurale ale UE, fondurilor guvernamentale și posibilitatea accesării lor; ▪ Existența studiilor de fezabilitate pentru proiecte de reabilitare a infrastructurii; ▪ Exploatarea terenului neproductiv; ▪ Derularea unor programe de pregătire profesională, inclusiv pentru comunitatea de romi; ▪ Înființarea centrelor de colectare și prelucrare agricolă; ▪ Valorificarea potențialului turistic al comunei, amenajarea unor zone de agrement, înfrumusețarea imaginii comunei; 	<ul style="list-style-type: none"> • Calamități naturale; • Poluarea solului și a apelor cu fertilizatorii utilizați în agricultură; • Riscul deteriorării drumurilor, chiar și după reabilitarea lor dacă nu se înființează un centru de îngrijire permanentă a rețelei rutiere; • Îmbătrânirea populației ca rezultat al migrației tineretului; • Plecarea tinerilor din comună datorită lipsei locurilor de muncă; • Funcționarea în condiții necorespunzătoare a centrelor medicale dacă nu se dotează cu materiale de uz curent medical actual; • Lipsa unor competiții sportive poate reduce interesul pentru sport al comunității;

Analiza SWOT Demografie și forța de muncă

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Populația aptă de muncă este în procent de 65,80% din totalul populației; • Distribuția pe sexe a populației din comuna Roșiori este echilibrată, 1437 persoane de sex masculin și 1490 de sex feminin, reprezentând un procent de 49,09% bărbați, respectiv 50,91% femei • Densitatea populației este de 60,33 locuitori/ km² ceea ce înseamnă că la 1 km², în comuna Roșiori revin 60 de locuitori; • Rata redusă a infraționalității; • Ponderea mare a populației care lucrează în agricultura; • Numar relativ redus al persoanelor inapte de munca; • Existența resurselor umane într-un volum ce poate asigura dezvoltarea activității economic-sociale; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gradul de îmbătrânire demografică a populației este de 108,97%. Astfel, în comuna Roșiori, aproximativ 109 de persoane vârstnice revin la 100 de tineri, ceea ce indică o tendință de îmbătrânire a populației. ▪ Scăderea numărului populației din comună la 2927 persoane, față de numărul de 3113 persoane înregistrate în urma ultimului recensământ din 2011; ▪ Scăderea natalității și deteriorarea structurii pe vârste a populației; ▪ Schimbarea comportamentului demografic al cuplurilor tinere care optează pentru mai puțini copii (unul, de preferință) și acela născut la o vârstă mai ridicată a mamei; ▪ Existența sporului natural negativ de 7,17% în anul 2021, ceea ce semnifică o scădere a populației; ▪ Fluctuația populației bine pregătite înspre alte zone; ▪ Rata de înlocuire a forței de muncă este de 74,61%, ceea ce înseamnă că la nivelul comunei, 100 persoane ce au ieșit din câmpul muncii au fost înlocuite de aproximativ 74 de persoane, ceea ce a condus la un deficit de forță de muncă de 36 persoane;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Atragerea de programe cu finanțare europeană pentru stimularea ocupării forței de muncă; • Programe de orientare și consiliere profesională pentru șomeri, persoane inactive sau persoane aflate în cautarea unui loc de muncă; • Dezvoltarea economică sustenabilă a zonei poate determina reîntoarcerea populației plecate la muncă în străinătate; • Posibilitatea accesării unor programe de finanțare guvernamentale pentru reconversie profesională și crearea de noi locuri de muncă pentru șomeri; • Sprijin pentru minorități și categorii defavorizate; • Grad redus de ocupare profesională, deci potențial important al forței de muncă locale, la salarii competitive la nivel; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Migrarea populației în străinătate pe fondul crizei economice mondiale; ▪ Creșterea populației îmbătrânite; ▪ Reducerea cuantumului indemnizației de maternitate poate determina reducerea ratei natalității; ▪ Îmbătrânirea populației pe fondul scăderii numărului de nou născuți; ▪ Creșterea numărului de plecări cu domiciliul a persoanelor care au reședința stabilă din comuna Roșiori și scăderea numărului de stabiliri cu domiciliul în comuna Roșiori; ▪ Menținerea tendințelor migraționiste către centrele urbane a populației tinere; ▪ Creșterea șomajului în rândul absolvenților de liceu; ▪ Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă;

Analiza SWOT Terenuri și locuințe

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Ponderea ridicată a suprafeței arabile în totalul fondului funciar; • Confort crescut al locuințelor din comună; • Ponderea ridicată a locuințelor racordate la rețeaua de apă 57,13%; • Racordare integrală a gospodăriilor la rețeaua de energie electrică; • Transportul cu mijloacele de transport în comun dezvoltat; • 873 de locuințe din comuna Roșiori beneficiază de încălzire centrală în sistem propriu, pentru încălzirea și prepararea apei calde; • În fiecare localitate din comună există câte un spațiu de joacă; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ponderea scăzută a locuințelor care dispun de baie interioară și bucătărie interioară; ▪ Posibilități financiare reduse ale localnicilor pentru reabilitarea clădirilor; ▪ Aproximativ 42,87% din gospodării nu sunt racordate la rețeaua de alimentare cu apă; ▪ Lipsa rețelei de gaz în comună; ▪ Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale; ▪ Lipsa unui centru social (azil) pentru persoane vârstnice aflate în situații care nu le permit să-și asigure serviciile de îngrijire personală și a locuinței;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Programele de reabilitare termică a clădirilor care pot duce la o îmbunătățire a aspectului general al comunei, pe lângă considerentele de mediu care impun astfel de acțiuni; • Dezvoltarea de locuințe sociale; • Existența terenurilor neexploatate în prezent, dar care ar fi oportune pentru desfășurarea unor investiții. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ritmul haotic al construcțiilor care poate afecta potențialul natural al comunei; ▪ Apariția unor hazarde naturale (inundații, alunecări de teren) poate duce la afectarea fondului locativ; ▪ Creșterea gradului de deteriorare a imobilelor nelocuite ceea ce generează scăderea prețurilor acestora;

Analiza SWOT Infrastructura și echiparea teritoriului

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Orașe importante apropiate: Marghita, Valea lui Mihai, Oradea; • Comuna este străbătută de drumul național DN 19 și drumuri comunale DC 18 și DC 19; • Rețea de electricitate și rețea de iluminat public; • Rețea de telefonie mobilă și rețea de telefonie fixa; • Existența a două cabinete medicale în comună; • Existența sistemului de alimentare cu apă; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lipsa unor sisteme de utilizare a „energiei verzi” pentru încălzirea instituțiilor comunale; ▪ Lipsa sistemelor de producere a energiei electrice prin utilizarea surselor de „energie verde”; ▪ Dotări insuficiente în infrastructura educațională, cea de sănătate, cea culturală și socială, în localitate; ▪ Imposibilitatea asigurării susținerii financiare în toate domeniile infrastructurii; ▪ Investiții scăzute în domeniul mediului; ▪ Lipsa unui hipermarket; ▪ Insuficiente fonduri în bugetul local, necesare pentru efectuare de reparații curente și capitale, la podurile și podețele existente în comună.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizarea drumurilor comunale și drumurilor de legătură; • Realizarea de alei pietonale în comună; • Împădurirea pentru împiedicarea alunecărilor de teren; • Reabilitarea și modernizarea sistemelor existente de colectare și transport deșeuri; • Extinderea sistemului de alimentare cu apă; • Reabilitarea și modernizarea iluminatului public stradal în toate localitățile comunei; • Modernizarea sistemului rutier prin implementarea sistemelor video, a mijloacelor de semnalizare luminoase și a indicatoarelor stradale; • Instalarea unor sisteme de încălzire a unităților și instituțiilor de învățământ, lăcașe de cult, administrative, sănătate și sociale, utilizând „energia verde”; • Extinderea colaborării și implicarea organizațiilor neguvernamentale și a școlilor în programe comune de educație ecologică; • Tehnologii nepoluante, conform standardelor europene; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lipsa resurselor financiare pentru îndeplinirea tuturor obiectivelor propuse; ▪ Lipsa informațiilor de protecție a mediului și de gestionare a deșeurilor; ▪ Creșterea riscului abandonării și degradării fondului construit, prin emigrarea temporară a populației în alte zone ale României sau ale UE; ▪ Apariția unor dificultăți în desfășurarea lucrărilor de infrastructură (condiții de trafic sau meteo); ▪ Calamități naturale (cutremur, inundații, incendii); ▪ Extinderea eroziunii solului cu consecințe grave pe termen lung dacă nu se intervine din timp; ▪ Mentalitatea de indiferență față de protecția mediului.

Analiza SWOT Agricultură, silvicultură și dezvoltarea rurală

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Forme de relief corespunzătoare dezvoltării agriculturii și creșterii animalelor; • Existența suprafeței arabile bine dezvoltate la nivelul comunei; • Climă continental-moderată ceea ce oferă condiții climatice favorabile pentru agricultură; • Calitatea solului permite practicarea unor culturi cu o productivitate ridicată; • Terenul agricol reprezintă una din resursele naturale cele mai importante ale comunei; • Multitudinea de plante cultivate: tehnice, leguminoase, cerealiere, furajere, ornamentale, medicinale și plantații pomicole; • Inexistența poluatorilor mari; • Patrimoniu natural variat; • Ponderea mare a ocupației populației în domeniul agriculturii; • Potențial semnificativ pentru agricultura ecologică; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ramuri industriale cu valoare mare adăugată slab reprezentate (IT, telecomunicații, energii regenerabile); ▪ Dotarea tehnică slabă a tuturor sectoarelor din agricultură; ▪ Lipsa resurselor materiale care să faciliteze angajarea specialiștilor din agricultură în mediul rural; ▪ Promovarea insuficientă a zonei rurale și a produselor specifice și tradiționale; ▪ Lipsa instalațiilor de irigații și dotării insuficiente cu utilaje agricole; ▪ Insuficiența serviciilor aducătoare de venit specifice zonei; ▪ Lipsa unui spațiu adecvat de depozitare a fructelor și a legumelor; ▪ Îmbătrânirea forței de muncă în agricultură; ▪ Gradul redus de diversificare a activităților economice și dimensiunile reduse ale exploatațiilor agricole fac ca performanța economică să fie scăzută, iar agricultura practică este una de subsistență în cea mai mare parte a teritoriului;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Posibilitatea dezvoltării unor forme de agricultură ecologică; • Constituirea de grupuri de producători în vederea practicării unei agriculturi cu productivitate ridicată; • Introducerea sistemului de irigații; • Facilități legislative și creerea unor condiții favorabile arendării terenurilor agricole; • Înființarea unor organizații și asociații profesionale de sprijin a producătorilor; • Crearea centrelor de colectare produse agricole specifice locale (cereale, legume, fructe); • Practici de agricultură durabilă, adaptate condițiilor climatice și solului din comună, activități agricole diversificate și generatoare de venit la bugetul local; • Exploatarea resurselor naturale; • Valorificarea potențialului zonei; 	<ul style="list-style-type: none"> • Administrarea necontrolată a îngrășămintelor chimice pe terenurile agricole ce are ca efect poluarea chimică a solului și implicit a pânzei de apă freatică din sol precum și eroziunea solului; • Creșterea perioadelor de secetă pe timpul unui an coroborată cu lipsa sistemelor de irigații conduce la producții agricole scăzute și de slabă calitate; • Creșterea presiunii exercitate de importul unor produse agricole ieftine; • Migrarea forței de muncă calificate în zona urbană și în străinătate; • Degradarea terenurilor din cauza exploatării intensive și haotice.

Analiza SWOT Economică

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Potențialul agricol ridicat al zonei: suprafață agricolă considerabilă, climă favorizantă, productivitate ridicată, forță de muncă; • Ponderea ridicată a terenurilor agricole din totalul fondului funciar; • Producțiile agricole pot fi utilizate ca surse de materii prime în industria alimentară; • Cultivarea viței de vie și a cerealelor; • Activitate dezvoltată în domeniile comerț și servicii; • Existența rocilor de construcție (balast, argile, nisipuri) cu potențial economic; • Creșterea animalelor practică intensiv; • Accesul facil al investitorilor atât prin intermediul căilor rutiere, cât și prin intermediul Aeroportului Internațional Oradea; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inexistența unui sistem de control al calității produselor agricole; ▪ Absența implementării sistemului de calitate în cadrul proceselor de producție și a produselor; ▪ Slaba dezvoltare a infrastructurii turistice (unități de cazare, unități de alimentație publică, infrastructura de petrecere a timpului liber); ▪ Nerecunoașterea comunei Roșiori ca zonă turistică din punct de vedere legislativ; ▪ Număr redus al locurilor de muncă pe piața locală; ▪ Regresul înregistrat de majoritatea sectoarelor economice ca urmare a crizei pandemice mondiale; ▪ Număr redus al persoanelor (în special rromi) pregătite pentru diferite meserii (comerț, servicii, construcții, turism) prin cursuri de calificare/ specializare; ▪ Degradarea spațiilor disponibile ce pot fi utilizate pentru a demara activități antreprenoriale în comună;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Programe guvernamentale pentru sprijinirea inițiativelor locale, în special în domeniul dezvoltării agriculturii și a infrastructurii aferente; • Creșterea asistenței financiare din partea Uniunii Europene pentru IMM-uri, prin Fondurile Structurale 2021 - 2027; • Posibilitatea accesării creditelor cu dobândă subvenționată pentru crearea de noi locuri de muncă în mediul rural; • Disponibilitatea de a încheia relații de parteneriat a autorităților locale, cu investitori locali sau străini; • Existența unor spații și terenuri disponibile pentru dezvoltări antreprenoriale; • Potențialul de dezvoltare logistică a comunei, ca urmare a poziționării în vecinătatea graniței României cu Ungaria; • Încurajarea și dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat; • Cooperarea mediului privat cu autoritățile publice locale, cu instituțiile de învățământ superior și centrele de cercetare și dezvoltare; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Instabilitatea legislativă la nivel național; ▪ Interes redus al investitorilor pentru demararea de afaceri în comună, datorită infrastructurii fizice încă neadecvată, raportat la potențialul comunei; ▪ Oferte de creditare greu accesibile (garanții mari); ▪ Reducerea ponderii populației active și îmbătrânirea acesteia; ▪ Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă la nivel național; ▪ Creșterea ratei inflației și creșterea ratei șomajului vor conduce implicit la scăderea puterii de cumpărare a produselor și serviciilor în rândul populației; ▪ Migrația forței de muncă calificată în afara județului și în afara granițelor țării;

Analiza SWOT Educație și cultură

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existența în comună a 3 școli și 3 grădinițe; • Existența în comună a 3 cămine culturale; • Existența unei zone cu puternice tradiții în domeniul cultural și spiritual; • Experiența organizării și promovării multor activități culturale, de exemplu organizarea zilelor comunei; • Existența unui număr de 21 cadre didactice calificate și titulare; • Existența unui număr relativ mare de copii și elevi; • Susținerea activităților din planul anual de activități școlare și extrașcolare, toate cadrele didactice fiind implicate în activitatea de formare continuă la nivel de școală; • Experiența organizării și promovării multor activități culturale. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spațiile destinate actului educativ nu sunt tocmai propice acestui scop; ▪ Existența unor familii ale elevilor care nu sunt implicate suficient în activitatea de educare a copiilor; ▪ Starea motivațională a cadrelor didactice și a elevilor este scăzută; ▪ Existența unor elevi cu probleme de adaptare; ▪ Accesul dificil, din punct de vedere material, la activitățile de perfecționare didactică; ▪ Slaba dotare a unor spații școlare cu mobilier didactic (material didactic uzat și depășit); ▪ Fonduri insuficiente pentru reabilitarea și modernizarea tuturor clădirilor ce adăpostesc lăcașuri de cult, școli și grădinițe; ▪ Participare scăzută a cetățenilor la acțiuni/activități de interes cultural; ▪ Îmbătrânirea populației active, migrația tinerilor și dezinteresul față de viața spiritual-culturală a comunității, grevează acțiunile derulate în acest domeniu;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Reabilitarea și modernizarea școlilor; • Reabilitarea și modernizarea grădinițelor; • Amenajarea mai multor spații de joacă pentru copii; • Dotarea, extinderea și modernizarea căminelor culturale; • Reabilitarea și modernizarea bibliotecilor; • Reabilitarea și modernizarea lăcașelor de cult; • Sprijinirea elevilor prin acordarea burselor de studii; • Existența unor programe guvernamentale de dezvoltare și modernizare a instituțiilor școlare și de cultură. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea populației școlare datorită scăderii natalității; ▪ Tendința reducerii exigenței în procesul de evaluare didactică; ▪ Bugetul redus alocat învățământului public generând insuficiența dotării materiale a unităților școlare; ▪ Accentuarea procentului de îmbătrânire a populației; ▪ Buget insuficient alocat activităților culturale;

Analiza SWOT Servicii sociale

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Persoanele care beneficiază de asistență socială în comuna Roșiori reprezintă 3,41% din totalul populației, însumând 100 de persoane; • Informare operativă cu privire la formele de ajutor de stat; • Administrația locală asigură servicii pentru protecția socială; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nivelul de trai scăzut pentru populația romă; • Percepere denaturată a scopului asistenței sociale, din partea populației; • Lipsa voluntariatului în domeniul serviciilor pentru vârstnici;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Construirea și dotarea unui complex social; ▪ Existența la nivel național, de programe consistente destinate asistenței sociale; ▪ Dezvoltarea economică a comunei, va permite îmbunătățirea nivelului finanțării care vor putea fi atrase la nivel local; ▪ Posibilitatea înființării unor structuri ale economiei sociale; ▪ Atragerea fondurilor nerambursabile destinate grupurilor vulnerabile; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Migrația în străinătate a unui număr ridicat de persoane active a condus la apariția fenomenului copiilor care sunt în grija bunicilor/ rudelor și care necesită înființarea unor servicii-suport noi; ▪ Costurile ridicate pot genera dificultăți în dotarea diverselor obiective sociale viitoare; ▪ Sistemul de ajutor social nu încurajează reintegrarea activă.

Analiza SWOT Sănătate

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pe raza comunei Roșiori există: 2 cabinete medicale cu 2 medici de familie și 2 asistente medicale, 2 farmacii, 1 dispensar veterinar cu 1 medic veterinar; ▪ Personalul existent este calificat; ▪ Existența mijloacelor de transport de urgență pentru deplasarea cadrelor medicale la domiciliul pacienților sau a pacienților la dispensar după caz; 	<ul style="list-style-type: none"> • Dotare insuficientă a cabinetelor medicale; • Lipsa unui centru de permanentă; • Neînsusirea normelor de educație sanitară și civică a unui segment de pacienți din rândul populației;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Linii de finanțare externe și includerea unei linii de buget local în vederea cofinanțării eventualelor aplicații, acțiuni/ activități; • Promovarea principiilor naturiste; • Dotarea corespunzătoare a dispensarelor medicale; • Organizarea unor evenimente publice pentru promovarea sănătății populației; • Înființarea unui centru de permanentă. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Costuri ridicate ale serviciilor medicale; ▪ Legislație fluctuantă în domeniu; ▪ Slaba motivare a persoanelor care au posibilitate chiar redusă de a se asigura medical, de a încheia un contract cadru pentru plata contribuției financiare direct la CAS; ▪ Migrația forței de muncă din domeniul medical către alte țări ale Uniunii Europene datorită veniturilor mai ridicate realizate în aceste țări.

Analiza SWOT Turism

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existența condițiilor dezvoltării turismului rural; • Așezare geografică propice dezvoltării serviciilor; • Existența în comună a unor locuri atractive pentru turiști și a obiectivelor turistice; • Conservarea tradițiilor și ospitalitatea locuitorilor din mediul rural; • Există suprafețe întinse cu peisaje frumoase semi naturale. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inexistența unor forme de promovare a comunei pentru creșterea numărului de turiști pe teritoriul acesteia; ▪ Pregătirea profesională de calitate slabă a cetățenilor în domeniul serviciilor turistice; ▪ Lipsa unităților de cazare și unități de alimentație publică; ▪ Inexistența unui centru de informare turistică;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Programe guvernamentale pentru sprijinirea inițiativelor locale; ▪ Reconvertirea unor capacități, în special agricole, spre arii de productivitate adaptate condițiilor locale; ▪ Creșterea asistenței financiare din partea Uniunii Europene pentru dezvoltarea turismului rural; ▪ Disponibilitatea de a încheia relații de parteneriat a autorităților locale, cu investitori locali sau străini; ▪ Posibilitatea extinderii de ferme și gospodării autorizate pentru practicarea agroturismului; ▪ Dezvoltarea sectorului HORECA pe plan local; ▪ Înființarea unui centru de informare turistică; ▪ Introducere obiectivelor turistice locale în circuitul turistic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea legislativă; • Interes redus al investitorilor pentru demararea de afaceri în comună, datorită infrastructurii fizice și sociale neadecvate, raportat la potențialul comunei; • Oferte de creditare greu accesibile (garanții mari); • Reacția redusă a mediului local la schimbările și provocările zilelor noastre, conducând la scăderea competitivității teritoriului comunei, în favoarea altor teritorii, considerate mai interesante de către turiști și investitori în turism.

Analiza SWOT Administratie publica și locală

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Actualizarea periodică a organigramei primăriei; • Existența procedurilor ce reglementează fluxul de documente în instituție; • Aplicarea metodologiei de evaluare a performanțelor personalului angajat în administrația publică; • Participarea, în limita fondurilor, a tuturor categoriilor de personal la activități de formare continuă; • Existența unui cadru legal coerent și stabil privind liberul acces la informația de interes public și transparența actului de administrare; • Existența personalului tânăr cu studii superioare în instituțiile publice; • Existența instituțiilor de bază, protecție civilă și ordine publică; • Deschiderea administrației actuale către investiții. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Resurse insuficiente destinate modernizării și dezvoltării activităților instituției; ▪ Existența încă a unui sentiment de frustrare a funcționarilor (angajați contractuali și funcționari publici) motivat de sistemul de salarizare, promovare precum și de menținerea unei imagini publice negative a funcționarului din administrația publică; ▪ Posibilități reduse de motivare financiară a personalului și de atragere a persoanelor cu calificare superioară în structurile funcționarilor publici; ▪ Încărcarea cu sarcini suplimentare peste cele prevăzute în fișa postului datorită insuficienței personalului din instituție; ▪ Numărul mare de schimbări legislative ceea ce generează întâzieri în activitatea administrației publice datorită timpului necesar pentru adaptarea la schimbări.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adaptarea structurii organizatorice; ▪ Programe de formare profesională a personalului din primarie; ▪ Dotari ale administrației locale; ▪ Achiziția și utilizarea unui sistem de back-up, salvări de siguranță și utilizarea unor surse de alimentare de rezervă; ▪ Achiziționarea de aplicații informatice integrate pentru toate serviciile din cadrul administrației locale în vederea eficientizării procesului de furnizare a serviciilor către populație; ▪ Realizarea de parteneriate cu alte localități din țară și străinătate în vederea promovării de proiecte. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inerție mare privind implicarea factorilor responsabili, dar și a comunității în programele de dezvoltare; • Schimbări legislative prea frecvente pentru a fi asimilate eficient; • Riscul eșecului în realizarea și finalizarea unor proiecte; • Refuzul achitării unor taxe și impozite.

Analiza SWOT Mediu

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Numărul mic de surse de poluare a aerului; • Colectarea centralizată a deșeurilor; • Vegetația reprezentată de pășuni și vegetație forestieră; • Existența unor echipe de voluntari (elevi, profesori, cetățeni) care se ocupă cu curățenia locală; • Existența unui fond agricol extins; • Nivelul redus de poluare a solurilor și subsolurilor; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poluarea cauzată de lipsa racordării locuințelor la rețeaua de canalizare menajeră a comunei; ▪ Poluarea solului și a apelor de suprafață datorită chimicalelor folosite în agricultură; ▪ Slaba conștientizare a populației și agenților economici privind managementul ariilor protejate; ▪ Resurse umane și financiare scăzute pentru managementul ariilor protejate;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Existența unui cadru național privind protecția mediului: legislație, instituții, strategii și planuri de implementare a Directivelor UE; ▪ Existența Planului de Investiții pe Termen Lung privind „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Bihor”; ▪ Posibilitatea obținerii de finanțări guvernamentale sau fonduri europene pentru proiecte în domeniul mediului; ▪ Organizarea unor campanii de educare a elevilor în spiritul ecologic; ▪ Implicarea populației în activitățile de educație ecologică; ▪ Dezvoltarea de parteneriate în vederea protecției mediului; ▪ Monitorizarea sub aspectul calității solului și măsurilor agropedoameliorative de către instituțiile competente. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opoziția unor factori interesați (populație și/sau autorități) cu privire la implementarea unor proiecte de mediu în condițiile reducerii fondurilor disponibile pentru investiții și creșterii concurenței pentru alocarea acestora; • Utilizarea îngrășămintelor chimice în agricultură și eliminarea neadecvată de ape uzate menajere duc la poluarea apelor de suprafață și subterane; • Schimbări climatice care afectează ciclul natural al planurilor; • Reducerea suportabilității de plată a populației pentru serviciile de salubritate și alimentare cu apă; • Apariția de dificultăți în implementarea planurilor adecvate de management ale ariilor naturale protejate datorită atitudinii proprietarilor privați ai terenurilor; • Educația deficitară cu privire la utilizarea resturilor vegetale care are impact negativ asupra tuturor bălților, lacurilor și canalelor și a suprafețelor limitrofe localităților.

CAPITOLUL II STRATEGIA DE DEZVOLTARE

II.1. PRINCIPII STRATEGICE

Strategiile de dezvoltare fac posibilă coordonarea activă a proceselor de dezvoltare care au loc în teritoriu, luarea în considerare a caracteristicilor locale, a schimbărilor din mediul exterior și fac posibilă abordarea proactivă, realizată într-un mod inovativ, a proceselor de dezvoltare teritorială.

Elaborarea strategiilor de dezvoltare locală și micro-regională reprezintă unul din pașii cei mai importanți care susțin procesele de dezvoltare locală și micro-regională. În esență, acest tip de strategie clarifică pe termen mediu și lung care sunt direcțiile și domeniile spre care se orientează efortul de dezvoltare al comunității.

Strategia este parte a gândirii pe termen lung asupra viitorului regiunii în cauză. Creativitatea vizează faptul că prin intermediul strategiei sunt prezentate alternativele, posibilele scenarii de dezvoltare gândite astfel încât să se ia în considerare cât mai mult din potențialul de dezvoltare al regiunii. Caracterul flexibil al strategiilor de dezvoltare locală vine în sprijinul faptului că acestea avantajează sisteme care se adaptează în permanență condițiilor externe și modificării situației interne. O strategie nu doar reacționează la schimbări, prin faptul că ia în considerare influențele diferiților factori interni și/sau externi ai regiunii țintă, dar conține și elemente proactive, construind posibile planuri și programe ce urmează a fi aplicate pentru diferite situații ce ar apărea pe parcurs.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Roșiori s-a realizat la inițiativa autorităților locale, în contextul în care procesul de dezvoltare are caracter unitar, ținându-se cont de direcțiile de dezvoltare regionale, naționale, europene. Abordarea prin

intermediul Strategiei permite administrației publice și celorlalți factori interesați să își planifice acțiunile, dezvoltarea și afacerile, astfel încât să răspundă nevoilor locale și să valorifice oportunitățile de dezvoltare identificate. Pentru a asigura eficiența eforturilor de elaborare a Strategiei, s-a optat pentru o metodologie precisă, care a inclus elemente importante de implicare directă a comunității locale, plecând de la ideea că reprezentanții și liderii locali să aibă interesul, bazele și cunoștințele necesare pentru a reprezenta interese locale. Astfel, elaborarea Strategiei de dezvoltare locală a presupus implicarea autorității executive de la nivel local. Procesul de elaborare a strategiei a cuprins următoarele etape:

1. Colectarea datelor și analiza acestora

În această etapă s-a urmărit evaluarea nevoilor pieței forței de muncă, baza economică a localității, analiza capacității instituționale locale, premisele dezvoltării economice locale. Aceste informații au fost obținute fie direct de la beneficiarii strategiei, fie din surse statistice oficiale. Pentru această etapă principalul tip de activitate este culegerea datelor care să permită o diagnoză cât mai clară a spațiului pentru care s-a elaborat planul de dezvoltare locală. Pentru aceasta s-au urmărit elemente fizico-geografice (forme de relief, plasare geografică, factori de risc natural, zone naturale protejate etc), populație (mărimea populației, densitatea, evoluția și factori de creștere a populației), locuințele (dotarea locuințelor cu apă și canalizare, vechimea și siguranța locuințelor, materialele de construcție folosite etc), echiparea localității în sistem centralizat (apă, iluminat public, racordarea la rețele de telefonie, acces la

căile de transport publice sau private), sociale (învățământ, comunicații, mortalitate infantilă etc), mediu și ecologie (apă, aer, sol, păduri). S-a urmărit, de asemenea, și identificarea atractivității localității din punct de vedere al turismului, a posibilităților de petrecere a timpului liber, s-au identificat spațiile verzi și evenimentele culturale anuale specifice zonei. Tot în această etapă se urmărește și analiza și monitorizarea agenților de dezvoltare locală (instituții publice, organizații non-guvernamentale, întreprinzători privați, biserica, școala etc). La finalul primei etape se poate face analiza SWOT a localității, piatra de temelie pentru elaborarea strategiei de dezvoltare a localității.

2. Stabilirea strategiei de dezvoltare locală

Analiza SWOT evidențiază punctele forte (Strengths), slabe (Weaknesses), oportunitățile (Opportunities) și amenințările (Threats) existente la nivelul comunei Roșiori. Au fost, de asemenea, identificate forțele externe ce ar putea avea fie un efect pozitiv, fie negativ în dezvoltarea ulterioară a localității. Se obțin, așadar, direcțiile de dezvoltare locală.

a) Identificarea obiectivelor strategice de dezvoltare - enumerarea obiectivelor pentru care a fost elaborată strategia; menționarea metodologiei de elaborare și a agenților de dezvoltare locală implicați în procesul elaborării strategiei de dezvoltare, precum și identificarea câtorva domenii strategice de dezvoltare. Aceste domenii vor fi utilizate cu prioritate și în identificarea obiectivelor operaționale.

b) Obiective operaționale dezvoltate în teritoriul supus investigației. Programul operativ de dezvoltare locală trebuie gândit de către grupul de lucru ca un sistem coerent privind dezvoltarea localității/micro-regiunii/regiunii. În alegerea subprogramelor, cel mai important considerent trebuie să fie inițierea unor proiecte de dezvoltare convergentă în vederea atingerii obiectivelor stabilite. Condiția de bază pentru dezvoltare locală este păstrarea tradițiilor economice și sociale comunitare. Astfel se ajunge la situația în care, pe baza realității existente se pun bazele dezvoltării durabile a comunității.

3. Selectarea proiectelor de dezvoltare locală

În această etapă se analizează posibilele programe sau proiecte de dezvoltare ce vor fi prinse în strategia de dezvoltare locală. Ele sunt grupate în mai multe scenarii, în funcție de gradul de implicare a agenților de dezvoltare, de perioada necesară pentru

implementare și de locul acestora pe agenda persoanelor sau a organizațiilor însărcinate cu implementarea lor. Selectarea proiectelor are în vedere mai multe aspecte: proiectul să conducă la o îmbunătățire reală a vieții comunității, urmarile lui să fie suficient de consistente încât să afecteze o parte importantă a comunității, să existe sau să poată fi gasite resurse necesare pentru rezolvarea lui. Această etapă face și o analiză privitoare la viabilitatea proiectelor propuse, atât din punct de vedere al comunității, cât și al economiei și al nevoilor populației.

4. Construcția planurilor de acțiune

Această etapă centralizează informațiile obținute în primele trei etape, etape ce țin mai mult de partea strategică. Construcția planurilor de acțiune pregătește planurile de acțiune, precizează toate resursele financiare sau de alt tip ce sunt necesare pentru finalizarea fiecărui proiect) fie că este vorba de resurse din bugetul local, bugetul județean, național sau european, fie de surse financiare externe ale agenților economici). Deși în faza inițială pot fi identificate mai multe posibile scenarii de dezvoltare, în această etapă sunt alese acelea care asigură comunității cele mai mari posibilități de progres și de creștere a nivelului de trai la nivelul populației. În vederea atragerii de finanțări nerambursabile, după etapa de prioritizare a nevoilor locale se va analiza modul în care obiectivele propuse se corelează cu obiectivele existente la nivelul programelor europene. Primul lucru la care ar trebui să se gândească cei care concep un proiect este cel legat de rezultatele obținute, ca urmare a implementării cu succes a proiectului. Proiectul reprezintă un instrument care ofera mijloacele necesare pentru atingerea unor obiective strategice. Dacă proiectele nu sunt văzute în acest mod, atunci un proiect incheiat ar putea să nu aibă nici un efect asupra dezvoltării zonei. Se finalizează, de asemenea, și specificațiile tehnice ale proiectelor (studii ce sunt necesare pentru fiecare proiect de fezabilitate, proiecte tehnice etc., orarul pentru implementarea proiectelor, derularea programului financiar). Așadar, putem considera că etapa de construcție a planurilor de acțiune este o etapă de implementare, de verificare și monitorizare a proiectelor, după ce acestea au fost identificate. Reprezentanții departamentelor, Unității Administrative Teritoriale (UAT) Roșiori, vor face toate demersurile necesare atingerii obiectivelor Strategiei de Dezvoltare Locală a comunei Roșiori pentru perioada 2021 - 2027.

II.2. VIZIUNE, OBIECTIVE STRATEGICE, OBIECTIVE SPECIFICE

Strategia de dezvoltare locală este o proiecție în viitor a comunității. Rolul acesteia este de a clarifica pe termen mediu și lung direcțiile și domeniile în care trebuie să se intervină pentru o dezvoltare durabilă. În acest proces, comunitatea identifică răspunsurile la întrebările „Cine suntem?” și „Ce dorim să fim în viitor?”. Definirea identității și a spiritului locului la momentul prezent determină valorificarea în cadrul următoarei etape de evoluție a atuurilor sale geografice, peisagistice, cultural-istorice, dar și economice și sociale.

Conceptul de dezvoltare durabilă (sustenabilă) s-a cristalizat în timp, pe parcursul mai multor decenii, în cadrul unor dezbateri științifice aprofundate pe plan internațional și a căpătat valențe politice precise în contextul globalizării. Dezvoltarea durabilă reprezintă, în contextul românesc, dorința realizării unui echilibru, o sinteză între aspirațiile cetățeanului născut liber, societatea de care depinde și prin care se definește și contextul care permite realizarea de sine. Acest echilibru pornește de la om, actor central care caută un echilibru individual și condiții favorabile pentru a se realiza. Condițiile favorabile sunt influențate de societatea care trebuie să îl susțină și să îl motiveze și de mediul prin care se regăsește și își poate găsi echilibrul. Rolul statului în contextul dezvoltării durabile este să ajute la realizarea acestui echilibru, nu doar pentru cetățenii de acum, dar și pentru generațiile viitoare. În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia Europeană propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE și una dintre cele mai tangibile expresii ale solidarității.

Viziunea strategiei stabilește alternativele de dezvoltare ale comunei Roșiori și reprezintă liniile directoare pentru viitoarea dezvoltare pentru perioada 2021 - 2027, dar și corelarea

acestea cu dezvoltarea propusă la nivel județean, național și european.

Comuna Roșiori consideră că la baza dezvoltării comunei stă dezvoltarea economică și îmbunătățirea calității vieții populației, care trebuie să se realizeze sustenabil, ținând cont de principiile dezvoltării durabile. Strategia pleacă de la premisa că, dezvoltarea durabilă prezintă un cadru de gândire care, odată însușit de către cetățean, va ajuta la crearea unei societăți mai echitabile, definită prin echilibru și solidaritate și care să poată face față schimbărilor aduse de probleme actuale globale, regionale și naționale, inclusiv scăderea demografică. Pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii comunei Roșiori.

Astfel, în vederea îmbunătățirii vieții populației, comuna Roșiori trebuie să își consolideze poziția economică, socială și culturală. Atragerea de investitori care să creeze locuri de muncă bine remunerate are un rol central în îndeplinirea obiectivului general și a obiectivelor strategice și specifice. Aceștia nu doar că vor oferi locuri de muncă populației din comună, dar vor contribui semnificativ și la creșterea bugetului local, susținând astfel finanțarea investițiilor din alte sectoare precum infrastructura rutieră, tehnico-edilă, educațională, culturală, de sănătate.

Obiectivul general al strategiei este de a contura un cadru adecvat pentru dezvoltarea durabilă a comunei Roșiori. Până în anul 2027 se dorește îmbunătățirea calității serviciilor publice, precum servicii sociale, salubritate, siguranță și ordine publică. Până în anul 2027 se vor aduce îmbunătățiri și în ceea ce privește poluarea de la nivel local, fie prin acțiuni de ecologizare, fie prin împăduriri sau

implementarea unui sistem viabil de managementul deșeurilor.

Un instrument principal al dezvoltării durabile și coerente a comunei este Planul de Urbanism General care este refăcut și actualizat, astfel încât dezvoltarea dorită să nu afecteze mediul, să nu producă dezechilibre sociale sau să afecteze arhitectura tradițională a comunei. Strategia de Dezvoltare Locală începe de la următoarele idei de bază:

- Promovarea imaginii comunei în general și a standardului calitativ al serviciilor din comună;
- Crearea unor condiții de viață mai bune pentru locuitorii comunei prin înființarea de noi locuri de muncă și oferirea de locuințe;
- Informarea asupra oportunităților care se regăsesc în zona celor din mediul privat care doresc să investească fie în proiecte singulare sau în proiecte de parteneriat, fie consultări permanente;
- Acceptarea unei anumite adaptabilități la schimbările ce au loc în comună;
- Construirea strategiei pe caracterul social al proceselor, pe suportul și participarea comunității.

În echivalență cu ideile de bază ale formulării strategiei și cu posibilitatea de dezvoltare a comunei, noțiunea strategică trebuie exprimată astfel încât transcrierea sa într-un plan strategic să garanteze prin pachetul de acțiuni pe care îl promovează la creșterea economică, creșterea bazei de impozitare, crearea de locuri de muncă și îmbunătățirea calității mediului de viață a comunității. Noțiunea strategică de dezvoltare se transpune astfel printr-o dezvoltare economică datorată poziției geostrategice a comunei, determinată de atragerea de investitori, de activități economice și organizații în zonă. În acest scop, trebuie urmate două direcții prioritare: îmbunătățirea gradului de atractivitate a comunei (prin îmbunătățirea imaginii, a calității vieții, prin revitalizare) și facilități de atragere a firmelor private (prin investiții în infrastructură, ofertă de terenuri și clădiri, servicii strategice, facilități fiscale, etc).

Obiective specifice pe termen mediu și lung

I. Populația

a) Demografie:

- condiții de viață atractive pentru tineri, atât pentru cei din comună, cât și pentru cei din exterior (care ar dori să se stabilească în comună);
- condiții și facilități pentru familiile tinere cu copii.

b) Servicii medicale și sociale:

- acces facil la servicii sociale și medicale de calitate, prompte și suficiente;
- populație educată privind starea generală de sănătate și modalitățile de a duce o viață sănătoasă;
- eliminarea factorilor de risc privind calitatea vieții.

c) Forța de muncă activă:

- locuri de muncă suficiente și în domenii variate de activitate, cu venituri adecvate pentru satisfacerea nevoilor de trai;
- posibilitatea de a urma cursuri de reconversie profesională în domenii căutate pe piața muncii.

d) Educația:

- posibilitatea neîngrădită de împlinire individuală prin educație;
- acces la un sistem educațional performant, flexibil;
- infrastructura și baza materială suficientă și capabilă să satisfacă nevoile legate de actul educațional;
- posibilitatea de formare continuă pentru adulți;
- practicarea de sporturi individuale și de masă, cu baze materiale corespunzătoare.

e) Cultura:

- practici tradiționale revitalizate, ușor de transmis generațiilor viitoare;
- activități tradiționale puse în valoare;
- acces facil la surse de informație tradiționale sau moderne;
- infrastructura corespunzătoare cerințelor unei societăți moderne.

II Infrastructura

a) Dotări edilitare:

- dotări edilitare funcționale și capabile să deservească toți cetățenii localității;

b) Transporturi:

- rețea de drumuri funcțională care să deservească nevoile curente ale locuitorilor și activităților economice fără să afecteze starea mediului înconjurător;
- sistem de transport modern care să coreleze transportul feroviar și cel rutier (de persoane și mărfuri);

c) Infrastructura de apă, apă uzată și epurare:

- sistem de furnizare a apei curente și de canalizare, capabile să deservească locuitorii întregului oraș;
- populație informată asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate în locuri neamenajate, asupra utilizării durabile a resurselor de apă și a prevenirii poluării mediului înconjurător;

III Economia

a) Agricultură:

- practici de agricultură durabilă, adaptate condițiilor climaterice și solului din spațiul local;
- activități agricole diversificate și generatoare de venit la bugetul local;
- asocierea producătorilor;
- îmbunătățirea practicilor agricole;
- politici de marketing eficiente;
- utilizarea eficientă a fondurilor de dezvoltare rurală.

b) Industria:

- activități industriale pliate pe specificul local;
- valorificarea resurselor naturale locale;
- valorificarea potențialului uman;
- îmunătățirea practicilor de mediu în domeniul industrial;
- îmunătățirea productivității muncii;
- promovarea eficientă a produselor și practicilor industriale;
- accesarea de fonduri europene.

c) Comerțul, turismul și alte servicii:

- utilizarea eficientă a tradițiilor și resurselor locale;

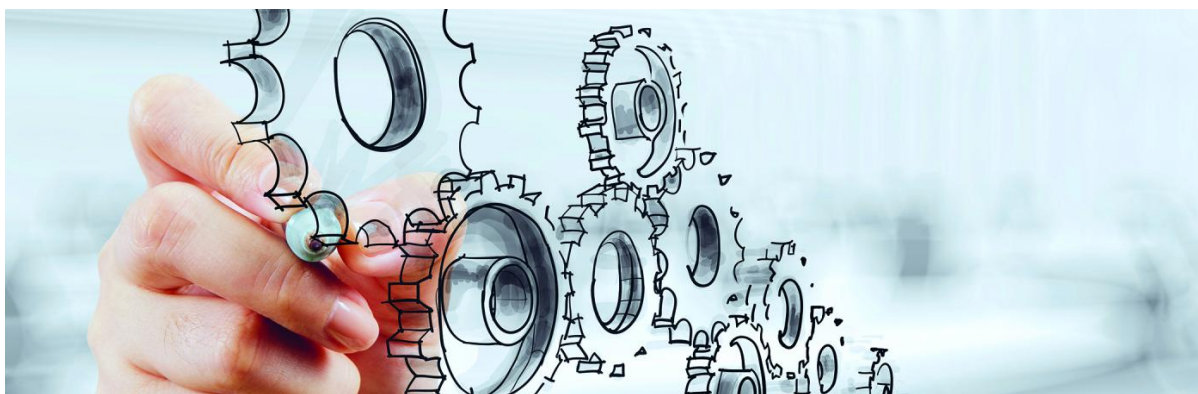
- diversificarea serviciilor;
- politici eficiente de marketing;
- diversificarea produselor turistice.

IV Mediul înconjurător

Degradarea solului, a aerului și a apei:

- promovarea practicilor de agricultură ecologică;
- realizarea unor cursuri de educație ecologică;
- curățarea cursurilor de apă și a domeniului public;
- montarea de coșuri de gunoi pe domeniul public;
- crearea unor mecanisme de colectare selectivă a deșeurilor;
- realizarea unei stații de transfer a deșeurilor;
- regularizarea pâraielor și a torenților de pe teritoriul comunei, prin construirea de microbaraje, consolidarea malurilor, construirea de podețe și alte astfel de lucrări hidrotehnice;
- împădurirea suprafețelor degradate.

II.3. PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE. TEME ORIZONTALE

PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE

Implementarea proiectelor este condiționată de disponibilitatea fondurilor de finanțare, astfel o prioritizare a investițiilor este un demers vital pentru administrația publică locală.

Astfel, pentru comuna Roșiori setul de priorități pe care le are în vedere în perioada 2021 - 2027 este în corelare cu necesitățile identificate la nivel local:

- I. Investiții în infrastructura locală;
- II. Creșterea calității serviciilor publice;
- III. Sprijinirea mediului de afaceri local;
- IV. Protecția mediului.

I. Investițiile în infrastructura locală

Comuna Roșiori dispune de poziționare geografică favorabilă, fiind amplasată la distanță relativ mică față de municipiile Oradea și Salonta, în apropiere de granița cu Ungaria și de resurse importante (forța de muncă, terenuri), însă este nevoie și de îmbunătățirea situației infrastructurii (drumuri, canalizare, gaz metan).

Pe de altă parte, dezvoltarea infrastructurii se impune în vederea îmbunătățirii calității vieții populației. Se urmărește creșterea gradului de conectare a populației la utilități și reducerea pierderilor cauzate de rețelele învechite.

Cele mai importante modernizări sunt necesare pentru rețeaua de drumuri și rețeaua de apă, măsurile luate în acest sens având un impact semnificativ și asupra stării mediului. Sunt necesare investiții în introducerea rețelei de canalizare în toate localitățile componente ale comunei.

II. Creșterea calității serviciilor publice vizează îmbunătățirea procesului educațional, serviciile în sănătate, serviciile sociale (asistența și protecția socială), salubritatea, siguranța și ordinea publică.

Principalele investiții ce trebuie realizate pentru dezvoltarea serviciilor publice

reprezintă modernizarea, extinderea, dotarea infrastructurii existente (unități educaționale, dispensare, instituții culturale) și înființarea unor unități noi.

Totodată, este necesară sporirea eficienței activității administrației publice locale prin oferirea serviciilor publice calitative, operative, accesibile, transparente și eficiente din punctul de vedere al costului pentru un număr cât mai mare de persoane cu îmbunătățirea în mod continuu a calității și accesibilității acestora, în funcție de interesele cetățenilor și mediului de afaceri.

III. O altă prioritate la nivelul comunei Roșiori este sprijinirea mediului de afaceri local prin atragerea de noi investitori, susținerea celor existenți prin asigurarea facilităților fiscale în funcție de realizări și beneficiilor în ceea ce privește taxele și impozitele. În acest sens, sunt vitale investițiile în infrastructura locală. Se urmărește diversificarea economiei locale și crearea de locuri de muncă bine remunerate pentru populația din comună. În acest fel, vor putea fi susținute și investițiile publice, mediul economic contribuind la formarea unui buget local suficient de generos pentru a susține îmbunătățirea serviciilor publice.

IV. Protecția mediului reprezintă o prioritate majoră pentru administrația publică locală întrucât statul recunoaște oricărei persoane dreptul la un mediu sănătos și echilibrat ecologic.

În acest sens, autoritățile publice locale au obligația de a asigura un mediu de viață sănătos la nivelul localităților, atât prin respectarea legislației în domeniu, cât și prin promovarea și implementarea investițiilor în protecția mediului înconjurător și prevenirea degradării suplimentare a acestuia prin defrișări, inundații, alunecări de teren, poluarea solului și a aerului.

TEME ORIZONTALE

În îndeplinirea priorităților de dezvoltare stabilite pentru comuna Roșiori, vor fi integrate temele orizontale europene. Proiectele vor fi considerate relevant din punct de vedere al promovării egalității de gen și/sau al combaterii vulnerabilităților create de celelalte diferențe structurale, cum ar fi rasă, etnie, nivelul de bunăstare socială, vârstă, handicapul, orientarea sexuală etc., dacă o parte dintre obiectivele specifice și activitățile proiectului vor fi concepute astfel încât să fie propuse măsuri concrete sau instrumente care să contribuie la eliminarea inegalităților și să promoveze egalitatea de șanse și tratament, astfel încât să determine o îmbunătățire a unor situații defavorabile în care se află diverse categorii de persoane.

Egalitate de șanse și de tratament

Conform Regulamentului 1083/2006 al Consiliului Uniunii Europene, egalitatea de șanse constituie unul dintre principiile de intervenție ale Fondurilor Europene. Problematika promovării egalității de șanse în viața socială pentru ambele sexe constituie o cerință esențială pentru societatea românească, fiind considerată o componentă de bază a preocupării pentru respectarea drepturilor fundamentale ale oamenilor. Promovarea egalității de șanse va contribui la coeziunea socială, atât la nivelul regiunilor de dezvoltare, cât și la nivel național.

În elaborarea strategiei s-a urmărit coordonarea programelor și politicilor sectoriale (servicii sociale, educație, sănătate) în funcție de problemele teritoriale în vederea eliminării disparităților de dezvoltare prezente în zonele din mediul mic urban și rural și incluziunii grupurilor defavorizate sau expuse riscului.

În procesul de definire a problemelor prioritare s-a avut în vedere analiza situațiilor discriminatorii și promovarea șanselor egale între bărbați și femei, tineri și vârstnici, majoritari și minorități etnice, nevoilor persoanelor cu dizabilități și promovarea integrării lor în viața socială și economică.

Dezvoltare durabilă

Conceptul de dezvoltare durabilă desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică al căror fundament îl reprezintă în primul rând asigurarea unui echilibru între aceste sisteme socio-economice și elementele capitalului natural. Durabilitatea pleacă de la ideea că

activitățile umane sunt dependente de mediul înconjurător și de resurse.

Sănătatea, siguranța socială și stabilitatea economică a societății sunt esențiale în definirea calității vieții.

Dezvoltarea economică nu poate fi oprită, dar strategiile trebuie schimbate astfel încât să se potrivească cu limitele ecologice oferite de mediul înconjurător și de resursele planetei.

Tratatul Uniunii Europene prevede integrarea dezvoltării durabile în toate politicile europene, astfel încât acestea să contribuie de o manieră integrată la îndeplinirea obiectivelor economice, sociale și de mediu.

Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE (2006) urmărește, alături de Strategia de la Lisabona pentru creștere economică și locuri de muncă, să contribuie la o Europă mai prosperă, mai curată și mai corectă.

Pentru a respecta cerințele legislației comunitare, statele membre ale Uniunii Europene trebuie să abordeze conceptul dezvoltării durabile în cadrul tuturor proiectelor și programelor finanțate din fonduri structurale, pentru a contribui la realizarea unei economii europene echilibrate, durabile și inovative.

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015.

Dezvoltarea durabilă a reprezentat punctul de plecare în definirea planurilor de dezvoltare ale comunei Roșiori pentru perioada 2021-2027. O societate durabilă este una puternică, sănătoasă și justă. Îndeplinește nevoile tuturor oamenilor, precum și pe cele ale generațiilor viitoare, promovând bunăstarea personală, coeziunea și incluziunea socială și facilitând oportunități egale pentru toată lumea. Pentru aceasta s-au propus atât măsuri de dezvoltare a infrastructurii, inclusiv cea socială, educațională și medicală, cât și măsuri pentru construirea unei societăți și economii puternice, stabile și susținute, capabilă să asigure prosperitate și oportunități pentru toți cetățenii comunei, în care costurile inechității sociale și cele de mediu sunt suportate de cei care le creează, iar consumul eficient de resurse este încurajat.

În funcție de domeniul de investiție, se vor propune anumite tipuri indicative de acțiuni specifice pentru îndeplinirea obiectivelor legate de egalitatea de șanse și dezvoltare durabilă, precum:

❖ Dezvoltare rurală:

- adaptarea spațiului pietonal pentru persoanele cu deficiențe de vedere;
- dotarea trecerilor pietonale cu semnale auditive pentru persoanele cu deficiente de auz;
- investiții în infrastructură: asigurarea dotărilor specifice accesului pentru persoane cu dizabilități la serviciile publice;
- realizarea și conservarea de „coridoare verzi”;
- implementarea de măsuri care să vizeze asigurarea dotărilor edilitare și prevenirea poluării din cauza noxelor, inclusiv a poluării fonice, reducerea poluării provocate de depozitarea deșeurilor menajere;
- reutilizarea deșeurilor provenite de pe urma construcției infrastructurii edilitare.

❖ Investiții în infrastructură (construcții/reabilitare clădiri)

- implementarea sistemelor de management al calității și al mediului pe baza standardelor internaționale;
- reducerea consumului de materiale și energie în spațiile construite;
- îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor;
- introducerea de sisteme de proiectare și tehnici de construcție pentru răcire și aer condiționat în clădirile noi care sunt rezistente la schimbările climatice preconizate;

❖ Ocuparea forței de muncă

- crearea unui mediu favorabil în vederea creării de locuri de muncă în rândul tuturor generațiilor;
- încurajarea integrării pe piața muncii a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile la fenomenul discriminării;
- încurajarea antreprenoriatului feminin;
- organizarea de cursuri/module de curs pentru dezvoltarea competențelor în domeniul protecției mediului;
- dezvoltarea capacității instituțiilor din piața muncii cu privire la formarea și reinsertia profesională a forței de muncă în sectoare verzi;
- sprijin pentru întreprinderile sociale în domeniul gestionării, reciclării și reutilizării deșeurilor;

❖ Sănătate/ social

- adaptarea serviciilor sociale/de sănătate;
- servicii de consiliere pentru motivarea persoanelor vârstnice de a-și îmbunătăți abilitățile profesionale în vederea continuării activității pe piața forței de muncă sau evidențierea unor caracteristici specifice vârstei;
- programe/facilități de sprijin pentru îngrijirea copiilor sau a altor persoane dependente, în timpul programului de lucru;
- investiții în infrastructură: asigurarea dotărilor specifice accesului pentru persoane cu dizabilități la serviciile publice;

❖ Educație

- investiții în infrastructură: asigurarea dotărilor specifice accesului pentru persoane cu dizabilități la serviciile publice;
- organizarea unei campanii de sensibilizare și informare în rândul elevilor în vederea creșterii gradului de conștientizare cu privire la semnificația și importanța respectării dreptului la egalitate de șanse și tratament pentru toți;
- promovarea învățării în rândul persoanelor vârstnice;
- furnizarea de educație nonformală/formală pentru vârstnici;
- actualizarea curriculumului educațional, astfel încât să reflecte nevoile și oportunitățile generate de tranziția la o economie cu emisii de carbon scăzute și rezistența la schimbările climatice;
- formarea persoanelor care desfășoară activități independente în sectoarele verzi emergente;

❖ Capacitatea instituțională și administrație publică

- integrarea perspectivei de gen în elaborarea directivelor locale;
- modificări ale politicilor de resurse umane pentru o mai bună integrare a lucrătorilor vârstnici;
- organizarea de seminarii de formare și conștientizare în domeniul egalității de șanse și tratament destinate angajaților din instituții și autorități publice;
- îmbunătățirea accesului la serviciile administrative;
- integrarea aspectelor de mediu în promovarea dezvoltării economiei verzi.

II.4. ANALIZA REGLEMENTĂRILOR EUROPENE, NAȚIONALE, REGIONALE

Programarea UE pentru perioada de dezvoltare regională și coeziune 2021 - 2027

În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE.

Prioritățile investiționale mijlocite optim de UE pentru perioada 2021 - 2027 sunt:

- I. **Europa mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii
- II. **Europa mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice
- III. **Europa conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale
- IV. **Europa mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate
- V. **Europa mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

O abordare mai personalizată a dezvoltării regionale

Politica de coeziune continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate).

Metoda de alocare a fondurilor se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migranților), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren.

Regiunile ultraperiferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local și să autonomizeze gestionarea fondurilor de către autoritățile locale.

Crește și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 6 % din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea Inițiativă urbană europeană.

Simplificare: reguli mai scurte, mai puține și mai clare

Pentru întreprinderile și antreprenorii care beneficiază de sprijinul UE, noul cadru oferă mai puțină birocrație și modalități mai simple de solicitare a plăților, prin utilizarea opțiunilor simplificate în materie de costuri. Pentru facilitarea sinergiilor, un cadru unic de reglementare acoperă în prezent 7 fonduri UE implementate în parteneriat cu statele membre („gestionare partajată”).

Comisia propune, de asemenea, controale mai relaxate la programele cu istoric bun, o mai mare încredere în sistemele naționale și

Extinderea principiului „auditului unic”, pentru a evita suprapunerea verificărilor.

Un cadru mai flexibil

Noul cadru reunește stabilitatea necesară planificării investițiilor cu nivelul corespunzător de flexibilitate bugetară, pentru a face față unor evenimente neprevăzute.

O evaluare intermediară va determina dacă este nevoie de modificarea programelor pentru ultimii doi ani ai perioadei de finanțare, pe baza priorităților emergente, a executării programelor și a celor mai recente recomandări specifice fiecărei țări.

În anumite limite, se vor permite transferuri de resurse în cadrul programelor fără a fi necesară o aprobare oficială a Comisiei. O dispoziție specifică facilitează mobilizarea de fonduri UE începând din prima zi, în caz de dezastru natural.

O legătură mai strânsă cu Semestrul European și cu guvernarea economică a Uniunii

Politica de coeziune sprijină reformele pentru crearea unui mediu favorabil investițiilor, în care întreprinderile pot să prospere. Se va asigura deplina complementaritate și coordonare cu Programul de sprijin al reformei, în forma sa nouă și consolidată.

În perioada bugetară, recomandările specifice fiecărei țări (RST) formulate în contextul semestrului european vor fi luate în considerare de două ori: la început, pentru conceperea programelor din cadrul politicii de coeziune, și apoi în cadrul evaluării intermediare.

Pentru a stabili condițiile propice creșterii economice și creării de locuri de muncă, noile condiții favorizante vor contribui la înlăturarea obstacolelor din calea investițiilor. Aplicarea lor va fi monitorizată pe întreaga perioadă financiară.

Mai multe oportunități pentru sinergii în setul UE de instrumente bugetare

Cadrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație vor facilita crearea de strategii de integrare a migranților la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie; Fondul pentru azil și migrație se va concentra pe nevoile pe termen scurt ale migranților în momentul sosirii, în timp ce politica de coeziune va sprijini integrarea lor socială și profesională.

În afara cadrului unic de reglementare, vor fi facilitate sinergii cu alte instrumente UE, cum

ar fi politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +.

Interreg: eliminarea obstacolelor transfrontaliere și sprijinirea proiectelor interregionale pentru inovare.

Cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni.

Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră („Interreg”) va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune.

Comisia propune un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările dornice să-și armonizeze cadrele juridice, denumit Mecanismul transfrontalier european. Pornind de la succesul acțiunii pilot din 2014-2020, Comisia propune crearea Investițiilor interregionale pentru inovare.

Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă” vor fi sprijinite mai mult pentru alcătuirea clusterelor paneuropene în sectoare prioritare precum datele masive (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

Norme consolidate pentru investițiile UE cele mai performante

Toate programele își vor menține cadrul de performanță cu obiective cuantificabile (numărul de locuri de muncă create sau accesul suplimentar la rețele în bandă largă). Noul cadru instituie un bilanț anual al performanței, sub forma unui dialog politic între autoritățile programului și Comisie. Performanța programelor va fi evaluată și cu ocazia evaluării intermediare.

Din motive de transparență și pentru ca cetățenii să poată urmări progresele înregistrate, statele membre vor trebui să raporteze toate datele de implementare o dată la două luni, iar platforma de date deschise privind coeziunea va fi actualizată automat.

Utilizarea mai intensă a instrumentelor financiare

Subvențiile singure nu pot face față nevoilor semnificative de investiții. Ele pot fi completate eficient de instrumente financiare, care au un efect de pârghie și sunt mai aproape de piață. În mod voluntar, statele membre vor putea transfera o parte din resursele politicii de coeziune noului fond

InvestEU administrat central, pentru a acesa garanția oferită de bugetul UE.

Combinarea subvențiilor și instrumentelor financiare este mai ușoară, iar noul cadru include și dispoziții speciale pentru a atrage mai mult capital privat.

Mai multe eforturi de comunicare pentru a îmbunătăți vizibilitatea politicii de coeziune pentru o Europă tot mai apropiată de cetățeni, se pune mai mult accent pe necesitatea de a comunica mai bine rezultatele pozitive ale politicii de coeziune.

Statele membre și regiunile au consolidat cerințele de comunicare, de exemplu în ceea ce privește organizarea de evenimente pentru inaugurarea proiectelor mari cu finanțare de la UE și dezvoltarea unor planuri de informare prin rețelele sociale.

În același timp, comunicarea pe tema proiectelor finanțate de la UE se simplifică, introducându-se un singur branding pentru toate fondurile UE, un portal unic unde apar toate finanțările disponibile pentru întreprinderi și o bază de date unică pentru proiecte gestionate de Comisie.

„UE pentru sănătate” 2021-2027 - O viziune pentru o Uniune Europeană mai sănătoasă

Programul „UE pentru sănătate” este răspunsul UE la criza COVID-19, care a avut un impact major asupra personalului medical și sanitar, asupra pacienților și asupra sistemelor de sănătate din Europa.

Cu fonduri de 9,4 miliarde EUR, „UE pentru sănătate” este cel mai valoros program în domeniul sanitar. El va oferi finanțare țărilor UE, organizațiilor și ONG-urilor din domeniul sănătății. Solicitățile de finanțare se vor putea depune în 2021.

Domenii de acțiune

Programul „UE pentru sănătate”:

- va spori gradul de pregătire a UE în fața amenințărilor transfrontaliere majore la adresa sănătății, creând:
 - rezerve de materiale medicale pentru situații de criză
 - o rezervă de personal medical și de experți care să poată fi mobilizată pentru a răspunde la crize oriunde în UE
 - o supraveghere mai amplă a amenințărilor la adresa sănătății
- va consolida sistemele de sănătate, astfel încât acestea să facă față atât epidemiilor, cât și provocărilor pe termen lung, stimulând:

- prevenirea bolilor și promovarea sănătății în condițiile îmbătrânirii populației
- transformarea digitală a sistemelor de sănătate
- accesul grupurilor vulnerabile la asistența medicală
- va face medicamentele și dispozitivele medicale disponibile și accesibile, va susține utilizarea prudentă și eficientă a antimicrobienei și va promova atât inovarea în domeniul medical și farmaceutic, cât și metodele mai ecologice de producție.

Prioritățile Comisiei în materie de sănătate:

Se va intensifica munca în domeniul prioritare precum lupta împotriva cancerului, reducerea numărului de infecții rezistente la antimicrobiene și îmbunătățirea ratelor de vaccinare.

UE va Extinde inițiativele de succes precum Rețelele europene de referință pentru bolile rare și va continua să coopereze la nivel internațional pentru a găsi soluții la amenințările și provocările mondiale în materie de sănătate.

Cadru Financiar Multianual (CFM) 2021-2027

Investițiile în dezvoltare regională se vor axa mai ales pe obiectivele 1 și 2. Acestor priorități li se vor aloca 65 % - 85 % din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre.

Ca urmare a acordului Parlamentului European din 16 decembrie 2020, Consiliul UE a adoptat la 17 decembrie 2020 regulamentul privind noul Cadru Financiar Multianual (CFM) 2021-2027 și pachetul de relansare economică Next Generation EU (NGEU).

Regulamentul prevede un buget pe termen lung de 1 074,3 miliarde EUR pentru UE27 (cele 27 de state membre rămase ca urmare a Brexit-ului) în prețurile din 2018, inclusiv integrarea Fondului european de dezvoltare. Împreună cu NGEU, în valoare de 750 de miliarde EUR, va permite UE să furnizeze o finanțare fără precedent de 1,8 trilioane EUR în următorii ani pentru a sprijini recuperarea din pandemia COVID-19 și prioritățile UE pe termen lung în diferite politici/zonă.

Cele 1 074,3 miliarde euro aferente Cadrelui financiar 2021-2027 vor fi împărțite între 7 capitole de buget:

Capitole de buget	CFM	NextGenerationEU	TOTAL
1. Piața unică, inovare și sectorul digital	132,8 miliarde EUR	10,6 miliarde EUR	143,4 miliarde EUR
2. Coeziune, reziliență și valori	377,8 miliarde EUR	721,9 miliarde EUR	1 099,7 miliarde EUR
3. Resurse naturale și mediu	356,4 miliarde EUR	17,5 miliarde EUR	373,9 miliarde EUR
4. Migrație și gestionarea frontierelor	22,7 miliarde EUR	-	22,7 miliarde EUR
5. Securitate și apărare	13,2 miliarde EUR	-	13,2 miliarde EUR
6. Vecinătate și întreaga lume	98,4 miliarde EUR	-	98,4 miliarde EUR
7. Administrația publică europeană	73,1 miliarde EUR	-	73,1 miliarde EUR
TOTAL Cadru Financiar Multianual	1 074,3 miliarde EUR	750 miliarde euro	1 824,3 miliarde EUR

Toate sumele sunt exprimate în miliarde EUR, în prețuri constante din 2018.

Next Generation EU - 750 mld. euro

NextGenerationEU este un instrument temporar de redresare în valoare de 750 de miliarde EUR, menit să contribuie la repararea daunelor economice și sociale imediate provocate de pandemia de coronavirus.

Acesta are la bază trei piloni:

- instrumente de sprijinire a eforturilor depuse de statele membre pentru a se redresa, pentru a remedia consecințele crizei și pentru a ieși mai puternice din această încercare;
- măsuri de stimulare a investițiilor private și de sprijinire a întreprinderilor aflate în dificultate;
- consolidarea principalelor programe ale UE pentru a valorifica învățămintele desprinse din criză, pentru a spori soliditatea și reziliența pieței unice și pentru a accelera dubla tranziție verde și digitală.

Mecanismul de Redresare și Reziliență

Mecanismul European de Reziliență și Redresare este elementul central al Instrumentului Next Generation EU, cu împrumuturi și granturi în valoare de 672,5 miliarde de euro, disponibile pentru sprijinirea reformelor și a investițiilor întreprinse de țările Uniunii Europene.

Scopul este de a atenua impactul economic și social al pandemiei și de a face ca economiile și societățile europene să devină mai durabile, mai reziliente și mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile oferite de tranziția către o economie verde și de tranziția digitală.

Mecanismul va avea 6 direcții prioritare de finanțare:

- Tranziția verde, inclusiv biodiversitatea
- Transformarea digitală
- Coeziunea economică și competitivitatea
- Coeziunea socială și teritorială
- Reacția la criza instituțională și pregătirea pentru criză
- Politici pentru următoarea generație, copii și tineri, inclusiv educație și abilități

Statele membre lucrează la planurile lor de redresare și reziliență pentru a accesa fonduri din cadrul Mecanismului European de Reziliență și Redresare.

În data de 18 decembrie 2020, negociatorii Parlamentului European și Consiliului Uniunii Europene au ajuns la un acord privind forma finală a mecanismului. Alocarea pentru România este în valoare de 30,5 miliarde de euro. Comisia Europeană a publicat în data de 21 decembrie 2020 modelele orientative menite să ajute statele membre să elaboreze planuri naționale de redresare și

reziliență care să fie conforme cu normele UE privind ajutoarele de stat.

Planul Național de Redresare și Reziliență

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) reprezintă un document strategic, elaborat în cadrul Mecanismului de Redresare și Reziliență, parte a pachetului de relansare economică Next Generation EU.

Planul urmărește 3 obiective strategice:

1. Ameliorarea stării economice a României urmare a crizei pandemice
2. Consolidarea capacității de reziliență
3. Asigurarea unei creșteri economice pe termen lung

Conform documentelor transmise de MFE, principalele particularități ale PNRR sunt:

- Reprezintă un plan strategic complementar cu Politica de Coeziune
- Promovează investițiile în infrastructură
- Respectă viziunea de tranziție verde și digitalizare
- Promovează investiții în mediul de afaceri
- Alocă investiții în capacitatea de reziliență în criză
- Este complementar cu măsurile și politicile de coeziune socială (educație și ocupare, incluziune și demnitate socială)

Cu un total alocat de 30,44 miliarde euro (prețuri 2018), respectiv de 33,009 miliarde euro (prețuri curente), planul este structurat pe trei piloni și 12 domenii prioritare pentru dezvoltarea României.

Pilonul 1. Transport și schimbări climatice este distribuit în 5 domenii prioritare:

Denumire pilon	Domeniu de intervenție	Buget, mld. €	Procent
Pilonul I Transport și schimbări climatice	Transport durabil	9,27	43%
	Schimbări climatice	6,50	30%
	Mediu	2,30	12%
	Energie și tranziție verde	1,55	7%
	Eficiență energetică și termică	1,80	8%
	Total general	21,42	100%

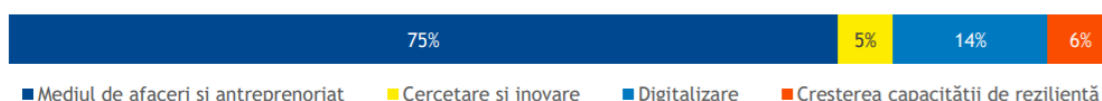
Pilonul 2. Servicii publice, dezvoltare urbană și valorificarea patrimoniului este distribuit în 3 domenii prioritare:

Denumire pilon	Domeniu de intervenție	Buget, mld. €	Procent
Pilonul II Servicii publice, dezvoltare urbană, valorificare patrimoniu	Mobilitate și regenerare urbană, valorificarea patrimoniului	3,60	55%
	Sănătate	1,85	29%
	Educație	1,05	16%
	Total general	6,50	100%

Pilonul 3. Competitivitate economică, digitalizare și reziliență, distribuit în 4 domenii prioritare astfel:

Denumire pilon	Domeniu de intervenție	Buget, mld. €	Procent
Pilonul III Competitivitate economică, digitalizare, capacitate de reziliență	Mediul de afaceri/ Ecosisteme antreprenoriale	3,80	75%
	Cercetare și inovare	0,27	5%
	Digitalizare și securitate cibernetică	0,70	14%
	Creșterea capacității de reziliență	0,31	6%
	Total general	5,08	100%

Cerința actuală din propunerea de Regulament aplicabil PNRR este ca din suma aferentă granturilor, 70% să fie disponibilă până în 2022, iar restul de 30% să se aloce, pe baza unei formule prestabilite, în funcție de evoluțiile macroeconomice de la nivelul fiecărei țări.

În ceea ce privește mediul de afaceri, principalele reforme propuse sunt:

- Acces la inovare și transfer tehnologic
- Digitalizare
- Tranziție verde
- Consolidarea poziției competiționale pe piața unică europeană
- Flexibilizarea accesului la surse de finanțare nebancare

Domeniile de investiții propuse de Guvern:

Investiții propuse

COMPETITIVITATE ECONOMICĂ

Domeniu de investiții	Nr. IMM sprijinite	Locuri de muncă noi	Buget estimat (mld. €)	Procent alocare
Ecosisteme antreprenoriale	3.700	11.000	0,75	19.7%
Retehnologizări, automatizări, digitalizare, capacitate de reziliență în domeniul medical	2.400	7.200	1,40	36.8%
Valorificarea resurselor României	140	2.100	0,35	9.2%
Companii de construcții	300	1.800	0,20	5.3%
IMM în domeniul agro-alimentar	1.400	4.200	0,70	18.4%
Finanțare pentru companii mari	50	3.000	0,40	10.6%
Total	7.990	29.300	3,80	100%

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă

România s-a alăturat liderilor celor 193 state membre ale ONU la Summit-ul privind dezvoltarea din septembrie 2015 adoptând *Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă*, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile - economic, social și de mediu.

Pentru prima oară, acțiunile vizează în egală măsură statele dezvoltate și cele aflate în curs de dezvoltare.

Agenda 2030 cuprinde cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale.

Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru următorii 15 ani în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a injustiției și protejării planetei până în 2030.

1. **Fără sărăcie** - Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. **Foamete „zero”** - Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. **Sănătate și bunăstare** - Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. **Educație de calitate** - Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5. **Egalitate de gen** - Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.

6. **Apă curată și sanitație** - Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. **Energie curată și la prețuri accesibile** - Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. **Muncă decentă și creștere economică** - Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. **Industrie, inovație și infrastructură** - Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. **Inegalități reduse** - Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. **Orașe și comunități durabile** - Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12. **Consum și producție responsabile** - Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13. **Acțiune climatică** - Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14. **Viața acvatică** - Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, marilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
15. **Viața terestră** - Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea desertificării, stoparea și repararea

degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.

16. **Pace, justiție și instituții eficiente** - Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17. **Parteneriate pentru realizarea obiectivelor** - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Conceptul de ODD s-a născut la Conferința Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă (Rio+20), în 2012. ODD înlocuiesc cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) cuprinse în textul Declarației Mileniului adoptată în septembrie 2000 la ONU.

Majoritatea statelor lumii, printre care și România, se reuneau în 2000 în jurul unui angajament de a reduce sărăcia globală și a salva milioane de vieți.

Declarația Mileniului a constituit în perioada 2000-2015 unica agendă globală în domeniul dezvoltării asupra căreia a existat un acord la cel mai înalt nivel și care includea ținte precise:

1. Reducerea sărăciei extreme și a foametei
2. Realizarea accesului universal la educație primară
3. Promovarea egalității de gen și emanciparea femeilor
4. Reducerea mortalității infantile
5. Îmbunătățirea sănătății materne
6. Combaterea HIV/SIDA, a malariei și a altor boli
7. Asigurarea sustenabilității mediului
8. Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului au adus o contribuție importantă la conștientizarea publică, creșterea voinței politice și mobilizarea de resurse pentru lupta împotriva sărăciei la nivel global. ODM au ajutat la concentrarea acțiunii, la reformarea politicilor prin încorporarea obiectivelor și țăintelor de dezvoltare în strategiile naționale și la crearea de instituții care să implementeze aceste planuri în mod eficient. De exemplu, sărăcia extremă la nivel global a fost înjumătățită, ținta de înjumătățire a numărului de oameni care nu au acces la surse de apă mai bună a fost atinsă, nouazeci la sută dintre copiii din statele aflate în curs de dezvoltare au acum acces la educație primară

și mult mai multe fete au acces la educație comparativ cu anul 2000.

Rezultatele pozitive nu au fost însă echilibrat distribuite. Începând cu 2008, progresul realizat până atunci a fost negativ influențat de criza financiară și economică.

Cel mai slab progres s-a înregistrat în țările aflate în situații de conflict sau recent angajate în procesul de stabilizare și reconstrucție, unde lipsa capacităților instituționale a influențat negativ îndeplinirea obiectivelor.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă trebuie să finalizeze agenda demarată de Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului și să nu lase pe nimeni în urmă.

România și Obiectivele de Dezvoltare

România acordă o importanță deosebită ONU, organizație cu vocație universală, care reprezintă cadrul multilateral cel mai extins pentru abordarea marilor teme globale, inclusiv aspecte legate de dezvoltarea pe termen lung.

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului au reprezentat pentru România un instrument complementar de mobilizare, la nivel intern, în domeniul dezvoltării economice și sociale. Agenda 2030 depășește cu mult Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, menținând teme precum eradicarea sărăciei, educația și sănătatea și abordând noi teme precum societățile pașnice și incluzive.

Toate țările trebuie să se asigure ca politici adecvate sunt pregătite pentru implementarea Agendei. Țările trebuie să promoveze instituții eficiente și incluzive și să creeze politici bazate pe statul de drept, drepturile omului, egalitatea de gen și creșterea implicării femeilor.

România susține pe deplin ideea că Agenda 2030 trebuie să fie implementată de către instituțiile locale, răspunzând direct nevoilor cetățenilor. Nevoile, interesele și grijile acestora trebuie să fie soluționate prin definirea unor strategii de dezvoltare locală și națională.

România este angajată să implementeze Obiectivele de Dezvoltare Durabilă la nivel național și a revizuit Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă, pentru a integra Obiective de Dezvoltare Durabilă. Excluziunea socială este identificată ca o provocare majoră la adresa implementării Obiectivelor.

În Strategia românească revizuită se pune accentul pe susținerea incluziunii persoanelor cu dizabilități, a tinerilor și a femeilor în politicile de dezvoltare.

Eradicarea sărăciei reclama oportunități decente de angajare, iar prevenirea și

evitarea excluziunii sociale necesita politici de coeziune socială.

Ca membru al Uniunii Europene, România contribuie la îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă nu numai din perspectiva națională, dar și la nivel internațional, prin sprijinul pe care îl acordă țărilor mai puțin dezvoltate, prin intermediul asistenței oficiale pentru dezvoltare. Experiența acumulată de România în procesul de tranziție este de natura de a susține eforturilor țărilor interesate, de a beneficia de un astfel de sprijin. România a prezentat Evaluarea Națională Voluntară (Voluntary National Review) la sesiunea din luna iulie 2018 a Forumului Politic la Nivel Înalt al ONU privind Dezvoltarea Durabilă, la sediul ONU din New York.

Schimbări climatice

Cadrul general

Schimbările climatice reprezintă o provocare globală care presupune o abordare responsabilă și întreprinderea de acțiuni concrete la nivel global, regional, național și local. Convenția-cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCCC) din 1992 reprezintă instrumentul fundamental pentru gestionarea acestei problematici (ratificată de România prin Legea nr. 24/1994).

La 12 decembrie 2015 a fost adoptat Acordul de la Paris, în cadrul Conferinței Părților de la Paris (COP21). Acordul de la Paris a intrat în vigoare la data de 4 noiembrie 2016. Au ratificat acordul 195 de părți, inclusiv UE și Statele sale membre.

România a ratificat Acordul de la Paris prin Legea nr. 57/2017 și a intrat în vigoare la data de 1 iunie 2017. În august 2017, SUA au notificat Secretariatul UNFCCC cu privire la intenția de a se retrage din Acord. Conform Acordului de la Paris, cea mai apropiată dată efectivă de retragere pentru SUA este noiembrie 2020.

Acordul de la Paris este primul document cu caracter universal în domeniul schimbărilor climatice, care impune obligații juridice tuturor părților pentru realizarea obiectivului de limitare a creșterii temperaturii medii globale sub 2°C față de nivelul din perioada pre-industrială, avându-se în vedere eforturi suplimentare pentru ca această limită să fie de 1,5°C.

Contribuția UE și a statelor sale membre pentru realizarea obiectivelor Acordului de la Paris este reprezentată de ținta de reducere, la nivelul anului 2030, a emisiilor interne UE de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40 % față

de 1990 (Concluziile Consiliului European din octombrie 2014).

Totodată, UE își propune să fie neutră din punct de vedere climatic până în 2050, obiectivul fiind o economie cu emisii nete de gaze cu efect de sera zero.

La nivel mondial angajamentul și acțiunile UE și ale statelor membre rămân unele dintre cele mai ambițioase contribuții, inclusiv obiectivul obligatoriu de reducere a emisiilor interne de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% față de 1990 la nivelul anului 2030, precum și cel al neutralității climatice.

Elemente de actualitate

În iunie 2017 Franța a prezentat, la New York și Geneva, un proiect de pact internațional (Pactul Global pentru Mediu - GPE), care face obiectul unor negocieri interguvernamentale pentru a deveni un instrument internațional cu forța juridică în domeniul mediului. În prezent proiectul rezoluției procedurale este în curs de negociere.

De la 1 august 2018 peste 50 de state membre ale Națiunilor Unite s-au alăturat pentru a forma un Grupul de prieteni privind clima și securitatea, cu scopul de a coopera pentru a găsi soluții la impactul schimbărilor climatice asupra politicii de securitate și de a stimula implicarea Organizației Națiunilor Unite în acest domeniu (inițiativa Germaniei și Nauru). România a devenit membru al Grupului la 10 ianuarie 2019.

La 15 decembrie 2018, a avut loc adoptarea *Pachetului de reguli Katowice*, în cadrul celei de-a 24-a reuniune a Conferinței Părților la Convenția-cadru a ONU privind schimbările climatice. Documentul introduce standarde comune pentru ca toate statele lumii să-și monitorizeze armonizat politicile în domeniul climatic, obiectivul fiind de a menține creșterea temperaturii globale sub 2°C, și, pe cât posibil, la 1,5°C.

Pachetul de reguli va permite, de asemenea, Părților să își consolideze progresiv contribuțiile la combaterea schimbărilor climatice, pentru a îndeplini obiectivele pe termen lung ale Acordului de la Paris.

Următoarea Conferință a Staelor Părți la UNFCCC, va avea loc în 2021, la Glasgow, în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

În septembrie 2019, Secretarul general al ONU, a lansat un apel către statele membre privind adoptarea unor măsuri concrete, inclusiv cu caracter social și financiar, în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de sera cu 45% până în anul 2030 și atingerea neutralității climatice până în 2050.

Răspunzînd apelului Secretarul General al ONU, România s-a alăturat unor inițiative concrete de combatere a efectelor schimbărilor climatice care vizează tranziția către locuri de muncă ecologice, mobilizarea tineretului și a societății civile în lupta împotriva încălzirii globale, precum și soluțiile bazate pe natura care sprijină conservarea și restaurarea pădurilor, a ecosistemelor terestre, marine și oceanice și protejează biodiversitatea.

La 11 decembrie 2019, Comisia Europeană, a prezentat Pactul Ecologic European (PEE), care reflectă viziunea ambițioasă a unei Europe neutre din punct de vedere al emisiilor de gaze cu efect de seră și prietenoasă cu mediul până în 2050.

Consiliul European a aprobat, în decembrie 2019, obiectivul privind neutralitatea climatică, în conformitate cu Acordul de la Paris. Ca parte a Pactului Ecologic European, Comisia a propus, la 4 martie 2020, prima *Lege europeană privind clima* care are menirea de a consacra legislativ, obiectivul privind neutralitatea climatică pentru 2050.

Pozitia României

România își menține angajamentul ferm față de cadrul internațional legal dezvoltat de Organizația Națiunilor Unite - Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, Acordul de la Paris și Convenția Cadru a ONU privind Schimbările Climatice (UNFCCC) - care pun schimbările climatice pe primele locuri în agenda ONU.

Ca abordare generală, România susține necesitatea asigurării, la nivel european, a măsurilor de punere în aplicare a Cadrului 2030 privind politicile în domeniul energiei și schimbărilor climatice. Astfel, poziția României este reflectată prin Pachetul legislativ Energie - schimbări climatice 2020 și Cadrul 2030, agreate la nivelul Uniunii Europene.

Contribuția României pentru Acordul de la Paris este inclusă în contribuția UE și a statelor sale membre, care a fost transmisă Secretariatului UNFCCC spre publicare în martie 2020.

Poziția României sprijină, de principiu, acțiunea UE în domeniul combaterii efectelor schimbărilor climatice. Din această perspectivă, manifesta susținere față de obiectivul de neutralitate climatică al UE în orizontul 2050.

România urmărește transformarea propunerilor de contribuții naționale în angajamente ferme și implementarea acestora; acest lucru va permite menținerea, în continuare, a competitivității industriei europene.

România va rămâne solidară alături de celelalte state în lupta împotriva schimbărilor climatice și va acorda întreg sprijinul său în asigurarea implementării priorităților asumate la nivel regional, internațional și global.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu.

Strategia este orientată către cetățean și se centrează pe inovație, optimism, rezilientă și încrederea ca statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Cei trei piloni prin care Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă se structurează au fost definiți în Raportul Comisiei Brundtland (1987):

1. ECHITATEA SOCIALĂ - prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;
2. CREȘTEREA ECONOMICĂ - la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;
3. MEDIUL - cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Strategia pentru transport durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030 -

urmărește modernizarea și dezvoltarea rețelei de transport de interes european și național, creșterea condițiilor de siguranță și a calității serviciilor; liberalizarea pieței interne de transport; stimularea dezvoltării economiei și a competitivității; întărirea coeziunii sociale și teritoriale la nivel regional și național; compatibilitatea cu mediul înconjurător.

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007 - 2026

are ca principal obiectiv transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural. Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 - are ca obiective: valorificarea periferialității prin dezvoltarea rolului de

conector și releu la nivel continental și intercontinental, racordarea la rețeaua europeană de poli și coridoare de dezvoltare, structurarea și dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități urbane, afirmarea solidarității urban-rural, dezvoltarea rurală, consolidarea și dezvoltarea legăturilor interregionale ca suport al dezvoltării regionale, dezvoltarea adecvată a diferitelor categorii de teritorii, creșterea competitivității teritoriale, protejarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural.

Strategia Națională de dezvoltare a ecoturismului în România 2018 - 2027

Aplicarea principiilor actuale de dezvoltare a turismului durabil în ariile naturale protejate și în zonele adiacente acestora a condus la apariția ecoturismului ca formă distinctă de turism, menită să respecte integritatea peisajelor naturale, a biodiversității ecologice, în concordanță cu cerințele anumitor segmente de turiști, care doresc să își petreacă vacanța în natură și totodată să creeze posibilități de dezvoltare locală a comunităților.

Scopul strategiei este de a promova ecoturismul, ca formă principală de turism în cadrul ariilor naturale protejate și creșterea rolului pe care ecoturismul îl joacă în dezvoltarea economică a acestor areale și în prosperitatea populației locale.

Strategia Națională a României pentru dezvoltarea turismului 2019 - 2030

urmărește transformarea României, până la finele anului 2030, într-o destinație turistică bine cunoscută, de înaltă calitate, pe parcursul întregului an, orientată pe unicitatea patrimoniului cultural și natural, oferind servicii la standarde internaționale prin creșterea cheltuielilor turiștilor actuali, dar și prin atragerea unui număr mai mare de turiști cu un buget peste medie.

Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020 - 2030 vizează valorificarea inteligentă și durabilă a potențialului agroalimentar și dezvoltarea spațiului rural, fiind un document suport vizionar, care susține progresul agriculturii și dezvoltării rurale în România.

Document de politică industrială a României - reflectă preocupările referitoare la revitalizarea, consolidarea și diversificarea bazei industriale a României prin creșterea

competitivității sale, prin îmbunătățirea capacității de inovare la nivelul întreprinderilor, utilizarea eficientă a resurselor naturale disponibile și o specializare inteligentă, care să conducă la realizarea de produse industriale cu valoare adăugată mare. În esență, documentul reprezintă un ansamblu structurat de intervenții publice (politici, programe și instrumente) menite să direcționeze sistemului industrial către obiective care nu ar putea fi atinse în absența respectivelor intervenții.

Strategia energetică a României 2019 - 2030, cu perspectiva anului 2050

propune ținte concrete, stabilește direcții clare și definește reperele prin care România își va menține poziția de producător de energie în regiune și de actor activ și important în gestionarea situațiilor de stres la nivel regional.

Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 - reflectă setul de preferințe, particularități și priorități naționale, luând în considerare dreptul României de a-și stabili mixul energetic.

Strategia Națională a locuirii

- asigură accesul la condiții de locuire adecvate pentru toate categoriile de persoane, până în anul 2030 prin identificarea măsurilor și crearea instrumentelor necesare, având ca principii: siguranța stabilității structurale, acces egal și nediscriminatoriu la locuințe pentru comunitățile defavorizate sau marginalizate, accesibilitate din punct de vedere al prețului, dezvoltare urbană și accesul la servicii de utilități publice, valorificarea fondului construit existent etc.

Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung

- "Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung pentru sprijinirea parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice cât și private, într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050" constituie îndeplinirea condiției favorizante „Un cadru de politică strategică pentru sprijinirea renovărilor destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale”, Obiectivul de politică 2: „O Europa mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor”, obiectivul specific 2.1

„Promovarea măsurilor de eficiență energetică” Obiectivele principale ale strategiei sunt următoarele:

- îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri prin reducerea consumului de energie, a emisiilor de carbon și extinderea utilizării surselor regenerabile de energie la clădiri;
- crearea de beneficii suplimentare prin îmbunătățirea calității vieții pentru toți utilizatorii (de exemplu, un confort mai bun, beneficii asociate cu sănătatea, siguranța și calitatea aerului), reducerea nivelului sărăciei energetice;
- Extinderea duratei de viață și îmbunătățirea siguranței fondului de clădiri.

TINTE 2030

1. Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

- Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă
- Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii
- Consolidarea sistemului național unitar a serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme

2. Eradicarea foamei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile

- Eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014 finalizarea cadastrului agricol
- Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018 Menținerea și Extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite
- Creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone
- Creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole
- Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de padure în zona montană
- Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică

3. Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă

- Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri
- Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit eliminarea documentelor și registrelor tipărite pe suport de hârtie, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor
- Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la san sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate
- Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE
- Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații internaționale cu experiență în acest domeniu, reprezentanți ai companiilor în domeniu, precum și alți factori interesați
- Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor
- Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile
- Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale
- Reducerea mortalității cauzate de boli cronice
- Reducerea consumului de substanțe nocive

4. Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

- Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional
- Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, caruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum creșterea ponderii de materii opționale
- Asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru

promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă

- Accentuarea rolului, în procesul educațional, al educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli
- Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional
- Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, incluziv cu mediul de afaceri
- Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de cunoaștere în vederea apropierii României de media performanțelor din statele membre ale UE
- Extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; continuarea cointeresării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe
- Creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe profesionale, care să faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul
- Creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor
- Extinderea în educația formală universitară a dezvoltării durabile ca principii și specializare și accentuarea rolului cercetării interdisciplinare în dezvoltarea unei societăți durabile

5. Realizarea egalității de gen și întărirea rolului femeilor și al fetelor în societate

- Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe

- Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatarei sexuale și a altor tipuri de exploatare
- Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică

6. Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitației pentru toți

- Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; Extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare
- Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă
- Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%
- Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate
- Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură
- Realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile

7. Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

- Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vedea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile
- Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale
- Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de status-quo) și

folosirea Extinsa a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile

- Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi
- Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor
- Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic, industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură.

8. Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

- Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației
- Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul prin startup, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare
- Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă
- Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică
- Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a Extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți

9. Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea

economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți

- Îmbunătățirea siguranței rutiere
- Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora
- Stimularea cu precadere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere
- Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare
- Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare
- Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe

10. Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

- Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurilor dezavantajate
- Aproprierea României de nivelul mediei UE, corespunzător anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile
- Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului

11. Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

- Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți cetățenii
- Reducerea semnificativă a pierderilor economice provocate de inundații și alunecările de teren, îmbunătățirea răspunsului colectiv și întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea evenimentului, reducerea impactului inundațiilor sau a poluărilor generate de inundații și ale alunecărilor de teren asupra

ecosistemelor, inclusiv prin îmbunătățirea constantă a cadrului legislativ

- Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, în special prin Extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femeii, copiii, persoane cu dizabilități și în etate
- Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială
- Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic
- Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului
- Reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului
- Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural, a elementelor de peisaj din mediul urban și rural
- Implementarea prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului

12. Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

- Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs
- Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare
- Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în 2025 și 60% până în 2030
- Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în 2030 (materiale plastice 55%; lemn 30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticlă

75%, hârtie și carton 85%) Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în 2022, a deșeurilor biologice până în 2023 și materialele textile până în 2025

- Stabilirea de scheme obligatorii de raspundere Extinsă a producătorilor pentru toate ambalajele până în 2024
- Implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene

13. Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

- Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale
- Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate
- Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie
- Intensificarea eforturilor României pentru a realiza tranziția la o economie „verde”, cu emisii reduse de dioxid de carbon, reziliența la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE

14. Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

- Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți
- Minimizarea și gestionarea impactului acidificării mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile
- Dezvoltarea responsabilă și sustenabilă a activităților de pescuit la speciile sălbatice și de acvacultură cu respectarea cotelor și metodelor stabilite prin lege și menținerea, în limite rezonabile, a viabilității îndeletnicirilor tradiționale în acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv și de agrement
- Atragerea celorlalte state riverane Mării Negre în actul de management durabil a resurselor acvatice vii

15. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea

desertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

- Dezvoltarea infrastructurii verzi și folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (în special în luncile Dunării, afluenților acesteia și în Delta) prin gestionarea integrată a bazinelor hidrografice și zonelor umede
- Conservarea și protejarea zonelor umede, între care se afla și Rezervația Biosferei Delta Dunării, zonă umedă unicat în Europa, ca parte a patrimoniului natural european și mondial
- Asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă
- Susținerea institutțiilor și infrastructurilor de cercetare, dezvoltare de interes național și European pentru studierea, gestionarea, protejarea și conservarea diversității patrimoniului natural
- Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea taierilor ilegale de arbori, dezvoltarea sistemului informatic integrat pentru monitorizarea exploatării și transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră, asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse desertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și a elementelor de infrastructură în scopul limitării impactului schimbărilor climatice
- Tranziția către o economie circulară prin abordări complementare ce implică metode tradiționale și tehnologii de ultimă generație pentru restabilirea/refacerea capitalului natural și reducerea dependenței de fertilizatorii sintetici și de pesticide, pentru combaterea degradării solului
- Combaterea desertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de desertificare, secetă și inundații

16. Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

- Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu

legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție

- Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice
- Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe
- Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor
- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile
- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile
- Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; Extinderea și generalizarea serviciilor pe internet (on-line)

17. Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

- Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030
- Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici roâni să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate
- Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică
- Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional

UN BUGET UE PENTRU VIITOR

#EUBudget

II.5. PRIORITĂȚI NAȚIONALE ȘI REGIONALE DE INVESTIȚII PENTRU FINANȚAREA DIN FONDURILE EUROPENE 2021 - 2027

I. O EUROPA MAI INTELIGENTĂ

OP 1. CERCETARE ȘI INOVARE

Obiectiv Specific FEDR (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

1. Integrarea ecosistemului CDI Național în Spațiu de Cercetare European (European Research Area)

1.1 Integrarea organizațiilor CDI românești în programe de colaborare transfrontaliere și internaționale (Sinergii Horizon Europe, Piața Unică, Interreg etc.)

Național

- Sinergii cu programe europene
- Suport pentru participarea în proiectele europene
- Susținerea mobilității cercetătorilor
- Programe de cooperare bilaterală și transnațională

Regional

- Cooperare interregională în domenii RIS3
- Acces în rețele de inovare europene pentru IMM sau alte organizații

1.2 Dezvoltare și utilizare infrastructuri CDI

Național

- mari infrastructuri CDI prioritizate Roadmap actualizat: finanțare construcția/modernizarea/Extinderea marilor infrastructuri CDI, inclusiv dotarea acestora cu echipamente și instrumente de cercetare;
- Infrastructuri de inovare (platforme tehnologice, open data, science park, Innovation hubs)
- Proiecte realizate de Consorții CDI pe teme majore - rezolvarea unor teme majore CDI definite de industrie (IMM, intrep. Mari) și

organizații CDI, inclusiv pe teme de specializare inteligentă

Regional

- Proiecte CDI aferente specializării inteligente la nivel regional (abordare integrată pe lanțul valoric al inovării - activități CDI, valorizare produse/servicii)

2. Crearea unui sistem atractiv de inovare în industrie, pentru toate tipurile de inovare (de produs, de proces, organizațională și de marketing)

2.1 Consolidarea capacității CDI a întreprinderilor și promovarea colaborării între organizațiile CDI și mediul de afaceri Național

- "Business Driven Innovation" - Susținerea activității de CDI în întreprinderi, pe toate fazele de la idee la piață, asociat domeniilor de specializare inteligentă naționale
- Soluții la provocările mediului de afaceri oferite de organizațiile de cercetare (parteneriate organizații CDI și întreprinderi)

Regional

- Susținere servicii CDI de tip experiment desfășurate de către o organizație de CDI/întreprindere
- Inovare în IMM-uri, inclusiv brevetare (proiecte cu grad ridicat de inovare, cu rezultate concrete și impact real pe piață)
- Investiții în infrastructurile proprii de CDI ale organizațiilor de CDI/întreprinderilor

2.2 Susținerea proceselor de transfer tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor

Național

- Transfer Tehnologic

- CDI inclusiv în ceea ce privește economia circulară/reducerea emisiilor de carbon/ adaptarea la schimbările climatice

3. Sprijinirea creării de noi companii inovative și creșterea ratei de supraviețuire a acestora

3.1 Dezvoltarea unui ecosistem antreprenorial care favorizează apariția și maturizarea start-up/spin-off inovative

Regional

- Investiții în active corporale și necorporale în legătură cu Modernizarea Industrială, pentru sectoarele de specializare inteligentă regională
- Sprijin pentru trecerea de la proof of concept până la produs minim valabil (MVP)
- Scalarea întreprinderilor cu potențial mare de creștere (rata de creștere a cifrei de afaceri de peste 10% anual în ultimii doi ani)

3.2 Dezvoltarea serviciilor aferente infrastructurilor de sprijin a afacerilor (incubatoare, acceleratoare etc.)

Regional

- Înființare și dezvoltare incubatoare și acceleratoare de afaceri

4. Consolidarea CDI în domeniul sănătății

4.1 Dezvoltarea capacității de cercetare/inovare și adoptarea sistemelor SMART în sănătate

Național

- Programe dedicate implementării de soluții SMART în domeniului medical
- Cercetare medicală, inovare și digitalizare a sectorului medical public - utilizarea resurselor existente de cercetare și producție ale reactoarelor existente (Pitești/București) și ulterior ale ELI Magurele pentru cercetare în domeniul oncologiei și producția de trăsori radioactivi cu rol diagnostic și/sau terapeutic în imagistică și oncologie
- Programe dedicate cercetării clinice
- Cercetare și utilizare clinică - Producție de plasma și derivate
- Pregătirea/ perfecționarea resursei umane pentru cercetare medicală la toate nivelurile
- Cercetare în domeniul bolilor transmisibile

OP 1. DIGITALIZARE

Obiectiv Specific FEDR (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

5. Creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice pentru societatea românească

5.1 Implementarea măsurilor pentru dezvoltarea serviciilor de e-guvernare (evenimente de viață)

Național

- Finanțarea Infrastructurilor critice necesare asigurării unor servicii publice esențiale (fiscalitate, pensii) Evenimente de viață cuprinse în SNADR care nu au fost finanțate în 2014-2020 (ex, Pensionarea, Obținerea cărții de identitate, Înscrierea la școala primară/liceu/universitate, etc)
- Proiecte de digitalizare a serviciilor publice neincluse în evenimentele de viață identificate în SNADR 2020
- Securitate cibernetică, interoperabilitate la nivelul serviciilor publice digitale
- Proiecte care vizează procesul guvernamental de luare a deciziilor prin sisteme și soluții complexe (ex: Big Data, Inteligență artificială, soluții bazate pe cloud, Supercomputer, Blockchain, Quantum Computing etc.)

5.2 Digitalizare în administrația publică și competențe digitale avansate

Național

- Digitizare și interoperabilitate pentru educație, cultură și ocupare (echipamente și infrastructură, baze de date, soft, platforme digitale - proiecte strategice)
- Dezvoltarea dotării tehnice a universităților ca poluri de digital skills

5.3 Digitizarea serviciilor publice la nivel local

Regional

- Securitate cibernetică, interoperabilitate
- Smart-city (siguranța publică, servicii și utilități publice, monitorizare mediu, rețele de trafic și transport public, etc)
- Smart village pentru asocieri de UAT-uri (selecția unei comune pilot în fiecare regiune pentru conectivitatea extinsă cu un hub urban - administrație, educație, sănătate, utilități, afaceri).

6. Digitizare pentru creșterea siguranței și îmbunătățirii serviciilor de mobilitate și transport

6.1 Dezvoltarea de instrumente de digitizare pentru îmbunătățirea siguranței și securității pentru toate modurile de transport și punerea în aplicare a strategiilor adoptate privind siguranța traficului - intervenții naționale

6.2 Finanțarea instrumentelor de digitizare, inclusiv implementare sisteme ERTMS/

ETCS, RIS/VTMIS pentru toate modurile de transport - intervenții naționale

7. Soluții IT și digitalizare în sănătate

7.1 Refacere și modernizare sistem informatic (CNAS) - intervenții naționale

7.2 Observatorul Național pentru date în sănătate - (Construcție, achiziție echipamente/ dezvoltarea de sisteme informatice) - intervenții naționale

7.3 Soluții digitale în infrastructură din sănătate (digitizare internă și externă a instituțiilor medicale) - intervenții Naționale

7.4 Uniformizarea fluxurilor informaționale (up-grade soft, dezvoltarea sistemelor informatice/achiziție echipamente - intervenții naționale

OP 1. COMPETITIVITATE

Obiectiv Specific FEDR (iii) Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

8. Facilitarea accesului la finanțare pt IMM-uri, inclusiv prin încurajarea finanțării inițiale și timpurii a start-upurilor cu potențial inovativ ridicat

8.1 Instrumente financiare pentru IMM - intervenții Naționale

9. Consolidarea competitivității economiei românești

9.1 Facilitarea investițiilor în noi tehnologii Regional

- Invest. Corporale și necorporale/ linii pilot, testare prototipuri, audit energetic, eficiență energetică, certificare produse/servicii
- Noi tehnologii (IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială)
- Design industrial
- Customizare de masă (imprimare 3D, manufacturare digitală directă)

9.2 Sprijin pentru internaționalizare

Regional

- Internaționalizare

9.3 Susținerea adoptării tehnologiilor IT&C de către întreprinderi

Regional

- Digitalizare la nivelul proceselor de producție
- Securitate cibernetică
- e-Commerce, inclusiv platforme care să ofere gratuit accesul celor din mediul rural (de exemplu) interesați în a-și deschide o afacere online.

9.4 Sprijinirea clusterelor în vederea integrării acestora în lanțuri de valoare europene

9.5 Susținerea implementării mecanismelor economiei circulare în cadrul întreprinderilor românești

OP 1. Specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

10. Sprijinirea creării de noi companii și creșterea ratei de supraviețuire a acestora

10.1 Sprijin pentru crearea de noi întreprinderi (start-up, scale-up)

Regional

- Crearea de noi întreprinderi (start-up), inclusiv servicii suport (asistență juridică, elaborare plan de afaceri, etc)
- INVESTIȚII în active corporale și necorporale
- Scalarea întreprinderilor cu potențial mare de creștere (rata de creștere a cifrei de afaceri de peste 10% anual în ultimii doi ani)

Obiectiv Specific FEDR (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

11. Dezvoltarea unor competențe profesionale adecvate cerințelor mediului de afaceri în contextul unei economii bazate pe cunoaștere

11.1 Dezvoltarea competențelor la nivelul întreprinderilor/organizațiilor de CDI/entităților

- Implicate în Mecanismul de descoperire antreprenorială pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat, inclusiv stagii de practică;
- Dotare licee pentru aplicare metode digitale de învățare
- Formare pentru implementarea standardului: sistem de Management a Inovării în companii

12. Susținerea capacității administrative a structurilor din cadrul mecanismului integrat regional și național de descoperire antreprenorială

12.1 Dezvoltarea capacității administrative a actorilor implicați în implementarea, monitorizarea, revizuirea strategiilor de specializare inteligentă și a Mecanismului de Descoperire Antreprenorială (MDA)

Național

- capacitate administrativă a actorilor implicați în MDA (așa cum rezultă din Metodologia de desfășurare a procesului de descoperire antreprenorială la nivel național)
- capacitate UEFISCDI pregătire proiecte

Regional

- capacitate administrativă a actorilor implicați în MDA (așa cum rezultă din Metodologia de desfășurare a procesului de descoperire antreprenorială la nivel regional)
- capacitate administrativă ADR-uri
- capacitate ADR sprijin beneficiari

II. O EUROPA MAI VERDE

DOMENIUL MEDIU

Obiectiv specific FEDR (iv) Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor

Priorități de investiții identificate la nivel Național:

- Managementul inundațiilor și reducerea impactului acestora și ale celorlalte fenomene naturale asociate principalelor riscuri accentuate de schimbările climatice asupra populației, proprietății și mediului
- Dezvoltarea infrastructurii de monitorizare și avertizare a fenomenelor hidrometeorologice severe
- Reducerea impactului manifestării secetei și furtunilor asupra populației, proprietății și mediului
- Măsuri pentru sistemul de gestionare a riscurilor, inclusiv creșterea rezilienței la nivel național și adaptarea continuă la realitatea operațională
- Măsuri de limitare a efectelor negative ale eroziunii costiere

Obiectiv specific FEDR (v) Promovarea managementului durabil al apei

Priorități de investiții identificate la nivel Național:

- Continuarea acțiunilor integrate de dezvoltare a sistemelor de apă (reabilitarea și construcția de stații de tratare, transport și distribuție a apei destinate consumului uman) și apă uzată (construcția și reabilitarea rețelelor de canalizare și construirea/reabilitarea/modernizarea (treapta terțiară) a stațiilor de epurare a apelor uzate care asigură colectarea și epurarea încărcării organice biodegradabile în aglomerări mai mari de 5.000 I.e., acordându-se prioritate aglomerărilor cu peste 10.000 I.e.), inclusiv prin consolidarea suplimentară și extinderea operatorilor regionali
- Finanțarea acțiunilor de consolidare a capacității de reglementare economică a sectorului de apă și apă uzată, astfel încât să se eficientizeze procesul de realizare a planurilor de investiții pentru conformare

- Continuarea investițiilor în managementul nămolului rezultat în cadrul procesului de epurare a apelor uzate/tratare a apei potabile

Obiectiv specific FEDR (vi) Promovarea tranziției către o economie circulară

Priorități de investiții identificate la nivel Național:

- Extinderea schemelor de gestionare a deșeurilor la nivel de județ, inclusiv îmbunătățirea sistemelor integrate existente de gestionare a deșeurilor, pentru a crește reutilizarea și reciclarea, pentru a preveni generarea deșeurilor și devierea de la depozitele de deșeuri, în conformitate cu nevoile identificate în Planul Național de gestionare a deșeurilor și PJGDuri
- Investiții individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de deșeuri
- Investiții în consolidarea capacității părților interesate fie publice sau private, pentru a susține tranziția la economia circulară și care să promoveze acțiuni/măsuri privind economia circulară, inclusiv conștientizarea publicului, prevenirea deșeurilor, colectarea separată, reciclarea și întoarcerea materialelor rezultate în circuitul de producție

Obiectiv specific FEDR (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Priorități de investiții identificate la nivel Național:

- Investiții în rețeaua Natura 2000 - Elaborarea, revizuirea și implementarea Planurilor de management a siturilor Natura 2000/ Planuri de acțiune pentru specii; măsuri de menținere și de refacere a siturilor Natura 2000 pentru specii și habitate, precum și a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate în afara ariilor Naturale protejate. Acțiuni de completare a nivelului de cunoaștere a biodiversității și a ecosistemelor și realizarea de studii științifice
- Măsuri și investiții în infrastructura verde
- Consolidarea capacității administrative a autorităților și entităților cu rol în managementul rețelei Natura 2000 și a altor arii naturale protejate

Obiectiv specific FEDR (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Priorități de investiții identificate la nivel Național:

- Dotarea RNMCA cu echipamente noi, prin înlocuirea echipamentelor existente de măsurare a poluanților uzate din punct de vedere moral și tehnic, astfel încât să se continue conformarea cu cerințele de asigurare și controlul calității datelor și de raportare a RO la CE
- Achiziția de echipamente pentru măsurarea poluanților în aerului ambiental cu respectarea prevederilor Directivei 2008/50/CE
- Implementarea măsurilor care vizează creșterea calității aerului:
 - a) măsuri legate de îmbunătățirea sau înlocuirea instalațiilor individuale (casnice) de încălzire a locuințelor/ gospodăriilor din mediul urban (în special cele care ard combustibil lemnos în sobe), acolo unde este posibil, cu instalații mai performante (de ex. boilere), fiind necesară aplicarea unei strategii de control pentru sobele de lemne interne;
 - b) finanțarea sistemelor de încălzire (instalații noi sau înlocuirea celor existente cu unele performanțe) pentru scopuri de atenuare a schimbărilor climatice, atât la nivelul agenților economici cât și la nivelul sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică la nivelul autorităților publice și/ sau altor entități publice (spitale, unități de învățământ etc.) sau a instalațiilor individuale de încălzire a locuințelor/ gospodăriilor, utilizând gaz Natural.

Obiectiv specific FEDR (vii) Îmbunătățirea protecției Naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Priorități de investiții identificate la nivel Național:

- Măsuri de remediere a siturilor contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor
- Regenerarea spațiilor urbane degradate și abandonate, reconversia funcțională a terenurilor virane degradate/ neutilizate/ abandonate și reincluderea acestora în circuitul social/ economic sau ca rezervă de teren pentru viitoare investiții la nivelul orașelor, în vederea creării condițiilor necesare pentru o dezvoltare durabilă urbană.

DOMENIUL ENERGIE

Obiectiv specific 1.1 Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

- Renovarea clădirilor publice și rezidențiale în vederea asigurării/îmbunătățirii eficienței energetice în funcție de potențialul de reducere a consumului, respectiv reducerea emisiilor de carbon
- Măsuri de sprijin pentru industriile energointensive pentru a-și îmbunătăți performanța energetică
- Îmbunătățirea eficienței energetice în domeniul încălzirii centralizate, alături de promovarea energiei din surse regenerabile pentru încălzirea și răcirea centralizată
- Măsuri de sprijin pentru ESCOs pentru oferta serviciilor ce contribuie la creșterea performanței energetice
- Consolidarea capacității AM, a dezvoltatorilor de proiecte și a autorităților

Obiectiv specific 1.2. Prevenirea și abordarea riscurilor legate de schimbările climatice și riscurile naturale (inundații, seceta, incendii forestiere, alunecări de teren, cutremure), conform priorităților stabilite la nivel național și în cadrul coordonării și cooperării transfrontaliere și transnaționale

- Îmbunătățirea eficienței energetice și consolidarea clădirilor publice, în funcție de riscurile identificate, potențialul de reducere a consumului de energie și aportul acestora la serviciile administrative/ sociale asigurate

Obiectiv specific 2. Promovarea energiei din surse regenerabile

- Creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al clădirilor
- Măsuri de creștere a adecvantei rețelei naționale de energie electrică pentru a crește capacitatea de integrare a energiei provenite din surse regenerabile, de natură variabilă

Obiectiv specific 3. Dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare în afara TEN-E

- Echipamente și sisteme inteligente pentru asigurarea calității energiei electrice
- Implementarea de soluții digitale pentru izolarea defectelor și realimentarea cu energie în mediul rural și urban
- Digitalizarea stațiilor de transformare și soluții privind controlul rețelei de la distanță trebuie decisă mutarea în OP1)

- Creșterea capacității disponibile pentru comerțul transfrontalier

DOMENIUL MOBILITATE

Obiectiv specific 1. Mobilitate Națională, regională și locală sustenabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

- Dezvoltarea rețelelor regionale și locale de transport pe cale ferată și cu metroul și de acces la TEN-T centrală și globală de transport, inclusiv soluții combinate
- Reducerea emisiilor de carbon în municipiile resedință de județ și zona lor funcțională prin investiții bazate pe planurile de mobilitate urbană durabilă
- Reducerea emisiilor de carbon în municipiile și orașele în zona lor funcțională prin investiții bazate pe planurile de mobilitate urbană durabilă

III. O EUROPA MAI CONECTATĂ DOMENIUL TRANSPORT

Obiectiv specific 1. Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală

- Dezvoltarea rețelelor TEN-T centrală și globală de transport rutier
- Dezvoltarea rețelelor TEN-T centrală și globală de transport pe calea ferată
- Îmbunătățirea serviciilor de transport pe calea ferată pe scurt și lung parcurs, prin creșterea capacității de transport și măsuri de reformă
- Îmbunătățirea siguranței și securității pentru toate modurile de transport și punerea în aplicare a strategiei adoptate privind siguranța traficului, pentru reducerea numărului de decese din accidente rutiere și diminuarea
- Investiții în infrastructură și suprastructură portuară situate pe rețeaua TEN-T centrală și globală, inclusiv acces în porturi, investiții multimodale în porturi și pentru îmbunătățirea conectivității transfrontaliere
- Investiții în dezvoltarea de terminale intermodale inclusiv acces și echipamente
- Investiții în modernizarea punctelor de trecere transfrontaliere pe rețeaua TEN-T centrală și globală și crearea de noi conexiuni de transport suplimentare peste Dunare, inclusiv măsuri de îmbunătățire a impilor de trecere, includerea de noi servicii și proceduri operaționale.

- Asistența tehnică acordată principalilor beneficiari din domeniul transportului, cu precădere Compania Națională de Căi Ferate și Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, alte autorități de transport și Ministerul Transporturilor

Obiectiv specific 2. Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

- Dezvoltarea rețelelor rutiere naționale de acces la TEN-T centrală și globală de transport
- Dezvoltarea rețelelor feroviare de acces la TEN-T centrală și globală de transport

BROADBAND

Obiectiv specific 1. Îmbunătățirea conectivității digitale

Dezvoltarea infrastructurii de bandă largă Broadband - Investiții în infrastructura de bandă largă de foarte mare capacitate, conform rezultatelor "Planului Național sau regional privind banda largă" (condiție favorizantă)

IV. O EUROPA MAI SOCIALĂ DOMENIUL EDUCAȚIE

Obiectiv specific FSE+ iv. Îmbunătățirea calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale

Priorități de investiții identificate la nivel Național:

1. Actualizarea și adaptarea ofertei de educație și formare profesională la cerințele pieței muncii (prioritate de investiție comună cu domeniul ocupare)
2. Corelarea dintre nevoile elevilor și studenților, serviciile de consiliere, sprijin, acompaniere și tendințele manifestate pe piața muncii
3. Îmbunătățirea formării cadrelor didactice pentru creșterea calității și eficacității procesului educativ

Obiectiv specific FSE+ v. Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, precum și completarea studiilor, precum și a absolvirii
Priorități de investiții identificate la nivel Național:

1. Creșterea accesului la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii

2. Formarea (inițială și continuă) cadrelor didactice pentru o educație incluzivă

3. Proiectarea și furnizarea unor servicii suport pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii

4. Creșterea accesului la educație (la toate nivelurile) și formare de calitate pentru persoanele cu dizabilități

Obiectiv specific FSE+ vi. Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți luând în considerare competențele digitale

1. Creșterea participării la formare profesională continuă (sistem de educație)

2. Sprijinirea tranzițiilor în educație și pe piața muncii, în contextul participării la formare pe tot parcursul vieții

3. Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții și de reconversie profesională pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității de pe piața muncii

DOMENIUL OCUPARE

Obiectiv specific FSE+ (ii) Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru a evalua și anticipa necesarul de competente și a asigura asistența personalizată și în timp real urmărind asigurarea medierii/plasării (matching), tranziției și a mobilității forței de muncă

1. Dezvoltarea unui mecanism coerent și sustenabil de agregare și integrare a informațiilor furnizate de diversele instrumente folosite în anticipare și de utilizare a rezultatelor pentru întâmpinarea nevoilor de competențe pe piața muncii

Obiectiv specific FSE+ (iii) Promovarea participării echilibrate după gen pe piața muncii și a asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea privată

1. Crearea de oportunități pentru integrarea femeilor pe piața muncii

Obiectiv specific FSE+ (iii) Promovarea adaptării la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor, a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, precum și a unui mediu de lucru sănătos și adaptat care să reducă riscurile la adresa sănătății

1. Crearea unui mediu de muncă sănătos, sigur, accesibil și prietenos pentru angajați, în special pentru cei cu nevoi speciale (din grupul țintă)

DOMENIUL INCLUZIUNE SOCIALA

Obiectiv specific FSE+ (viii) Promovarea integrării socio-economice a resortisanților

țărilor terțe și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii

1. Promovarea integrării socio-economice a 700 comunități marginalizate, inclusiv Roma, prin implementarea unor măsuri integrate

2. Îmbunătățirea condițiilor de locuit, inclusiv prin acordarea de locuințe sociale, înființarea de adăposturi de noapte și centre de urgență pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fără adăpost, familii monoparentale sărace, victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice

3. Integrarea socio-economică a migranților
Obiectiv specific FSE+ (ix) Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile, modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, eficacității și rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată

1. Măsuri pentru asigurarea asistenței juridice pentru persoanele bolnave mintal cu sau fără tutore legal

2. Creșterea intervențiilor integrate pentru incluziunea socială a persoanelor fără adăpost

3. Pregătirea specialiștilor din domeniul asistenței sociale

4. Dezvoltarea serviciilor integrate destinate copiilor și adolescenților cu tulburări din spectrul autist

Obiectiv specific FSE+ (x) Promovarea integrării sociale a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor

1. Îmbunătățirea accesului tuturor copiilor la servicii de calitate

2. Integrarea socială a unor grupuri specifice aflate în risc de excluziune

3. Incurajarea incluziunii active a persoanelor în vârstă prin măsuri privind asigurarea îmbătrânirii active

4. Sprijinirea dezinstitutionalizării

Obiectiv specific FSE+ (xi) Reducerea deprivării materiale prin furnizarea de alimente și/sau asistență materială de bază persoanelor cele mai defavorizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere

1. Abordarea deprivării materiale

DOMENIUL SĂNĂTATE

Obiectiv specific FSE+ (ix) Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile, modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, eficacității și rezilienței

rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată

1. Continuarea investițiilor în spitalele regionale/ județene și spitale prioritare naționale (lista scurtă MS în baza unor criterii de prioritizare- Reabilitarea/ Construcția spitalelor județene și spitale prioritare naționale și dotarea cu echipamente de specialitate, pregătire și perfecționare resurse umane
2. Creșterea accesului la servicii medicale de calitate prin sprijinirea unor măsuri care vizează prevenirea și controlul bolilor netransmisibile
3. Sprijinirea programelor dedicate de sănătate, de exemplu, programe pentru mama și copil, programe în domeniul transplantului de organe, țesuturi și celule, sănătate mintală, boli rare, prevenirea problemelor dentare
4. Creșterea accesului la servicii medicale primare la nivelul comunității/ Asistența medicală de bază în comunitățile sărace/ marginalizate/ dezavantajate
5. Dezvoltarea și îmbunătățirea sistemului de pregătire pentru personalul cu atribuții în domeniul asistenței medicale de urgență. Acordarea de prim ajutor calificat și asistență medicală de urgență
6. Dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu, îngrijire pe termen lung și servicii și infrastructuri comunitare, în special pentru persoanele în vârstă și pentru persoanele cu handicap; sprijinirea măsurilor naționale eficiente de îmbătrânire activă
7. Creșterea accesului la servicii medicale de calitate prin sprijinirea unor măsuri care vizează îmbunătățirea capacităților de

diagnostic și supraveghere a bolilor transmisibile, raportarea acestora și îmbunătățirea măsurilor de prevenire și control

V. O EUROPA MAI APROAPE DE CETĂTENII SĂI

Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană

Obiectiv specific: Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

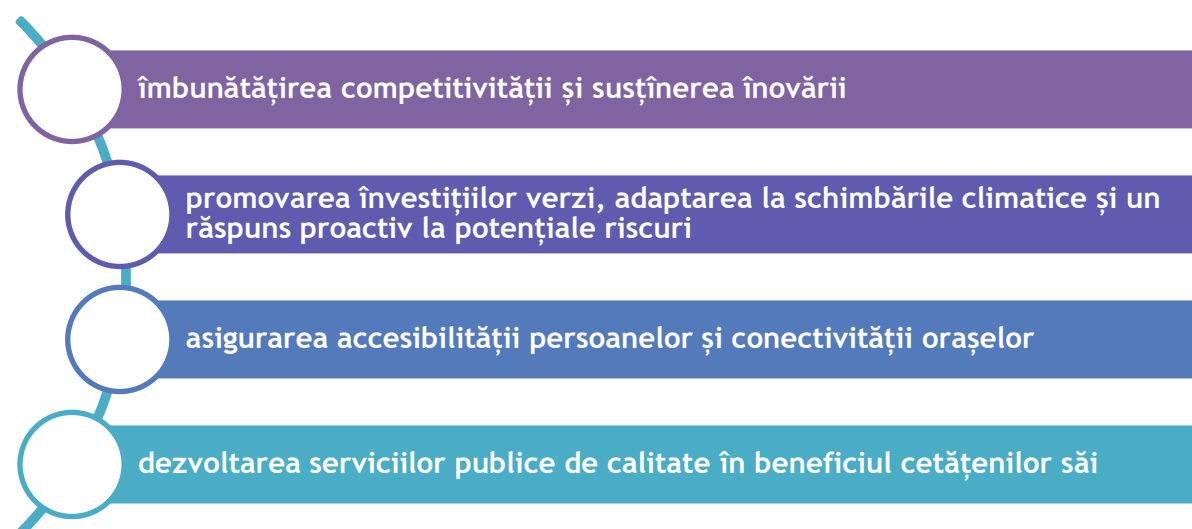
- Investiții în turism - stațiuni turistice urbane de interes național
- Investiții în infrastructură din domeniul cultural
- Investiții în patrimoniul cultural
- Investiții pentru regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice

Dezvoltare teritorială integrată

Obiectiv specific: Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

- Sprijin pentru structurile de guvernare ITI (Delta Dunării și Valea Jiului) -sprijin pentru pregătirea și conceperea strategiilor teritoriale
- Sprijin pentru structurile de guvernare CLLD (ZUM-uri) - pregătire, gestiune și animare
- Sprijin pentru SIDU - pregătire, gestiune și animare

VIZIUNEA PRIVIND POLITICA DE COEZIUNE ÎN PERIOADA 2021-2027

II.6. COERENȚA CU POLITICILE EXISTENTE

Obiectiv strategic 1: Investițiile în infrastructura locală

Obiective specifice:

- ◆ Dezvoltarea infrastructurii de utilități;
- ◆ Modernizarea rețelei de drumuri.

Politici existente:

© **Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027:**

OP 3. CONECTIVITATE

Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală

Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv Îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

OP 5. Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană

Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

OP 5 - Dezvoltarea teritorială integrată

Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitate

© **Strategia pentru transport durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030**

Obiectiv general: dezvoltarea echilibrată a sistemului național de transport care să asigure o infrastructură și servicii de transport moderne și durabile, dezvoltarea sustenabilă a economiei și îmbunătățirea calității vieții.

Obiectiv strategic 2: Creșterea calității serviciilor publice

Obiective specifice:

- ◆ Îmbunătățirea serviciilor de învățământ și educație;
- ◆ Îmbunătățirea serviciilor de sănătate;
- ◆ Îmbunătățirea serviciilor sociale;
- ◆ Sprijinirea activităților culturale;
- ◆ Îmbunătățirea capacității de dezvoltare și de implementare proiecte;
- ◆ Implicarea cetățenilor și actorilor locali în dezvoltarea zonei.

Politici existente:

© **Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027**

OP 1. DIGITALIZARE

Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

© **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013-2020-2030**

Orizont 2030

Obiectiv Național: Aproximarea semnificativă de nivelul mediu al celorlalte state membre ale UE în privința performanței administrației publice centrale și locale în furnizarea serviciilor publice.

Obiectiv strategic 3: Sprijinirea mediului de afaceri local

Obiective specifice:

- ◆ Atragerea investitorilor români și străini;
- ◆ Creșterea productivității sectorului agrozootehnic;

- ◆ Îmbunătățirea colaborării dintre agenții economici și dintre aceștia și autoritățile publice.

© Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027:

OP 1. CERCETARE ȘI INOVARE

Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

OP 1. COMPETITIVITATE

Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

Politici existente:

© Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013-2020-2030

Orizont 2030

Obiectiv Național: Aproximarea de nivelul mediu realizat la acea dată de țările membre UE din punctul de vedere al producției și consumului durabile

Obiectiv strategic 4: Protecția mediului

Obiective specifice:

- ◆ Realizarea de lucrări de îmbunătățiri funciare;
- ◆ Îmbunătățirea managementului deșeurilor solide;
- ◆ Protejarea solului, apei și cadrului natural;
- ◆ Utilizare resurse energetice regenerabile.

Politici existente:

© Priorități Naționale de investiții 2021 - 2027

OP 2 - Energie

Promovarea energiei din surse regenerabile

OP 2. Schimbări climatice, riscuri, apă

Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urmă dezastrelor

Promovarea gestionării sustenabile a apei

OP 2. Biodiversitate

OP 2. Aer

OP 2. Situri contaminate

© Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene

Obiectiv principal: Protejarea capacității Pământului de a menține viața în toată diversitatea ei, respectarea limitelor resurselor naturale ale planetei și asigurarea unui înalt nivel de protecție și îmbunătățire a calității mediului. Prevenirea și reducerea poluării mediului și promovarea producției și consumului durabile, pentru a determina distrugerea legăturii dintre creșterea economică și degradarea mediului.

© Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013-2020-2030

Orizont 2030

Obiectiv Național: Alinierea la performanțele medii ale Uniunii Europene privind indicatorii energetici și de schimbări climatice și îndeplinirea angajamentelor în domeniul reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră în concordanță cu acordurile internaționale și comunitare existente și implementarea unor măsuri de adaptare la efectele schimbărilor climatice.

Eficiența energetică

Reducerea consumului și a risipei de energie este din ce în ce mai importantă pentru UE. În 2007, liderii UE au stabilit un obiectiv de reducere a consumului anual de energie al UE cu 20 % până în 2020. În 2018, în pachetul „Energie curată pentru toți europenii”, s-a stabilit un nou obiectiv de reducere a consumului de energie cu cel puțin 32,5 % până în 2030. Măsurile de eficiență energetică sunt recunoscute tot mai mult nu doar ca un mijloc de a ajunge la aprovizionarea sustenabilă cu energie, de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, de a îmbunătăți securitatea aprovizionării și de a reduce costurile la import, ci și ca mijloc de promovare a competitivității UE. Eficiența energetică este, prin urmare, o prioritate strategică pentru uniunea energetică, iar UE promovează principiul „eficiență energetică pe primul loc”. Cadrul de politici de viitor pentru perioada de după 2030 este în curs de dezbateră.

Parlamentul României a adoptat în data de 18 iulie 2014 Legea 121/2014 privind eficiența energetică, lege care a fost publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 574 din 1 august 2014. Legea transpune Directiva 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012.

Conform Legii nr. 121 / 2014 privind eficiența energetică, îmbunătățirea eficienței energetice este un obiectiv strategic al politicii energetice naționale, datorită contribuției majore pe care o are la realizarea siguranței alimentării cu energie, dezvoltării durabile și competitivității, la economisirea resurselor energetice primare și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Politica națională de eficiență energetică definește obiectivele privind îmbunătățirea eficienței energetice, țintele indicative de economisire a energiei, măsurile de îmbunătățire a eficienței energetice

aferente, în toate sectoarele economiei naționale, cu referiri speciale privind:

- introducerea tehnologiilor cu eficiență energetică ridicată, a sistemelor moderne de măsură și control, precum și a sistemelor de gestiune a energiei, pentru monitorizarea, evaluarea continuă a eficienței energetice și previzionarea consumurilor energetice;
- promovarea utilizării la consumatorii finali a echipamentelor și aparaturii eficiente din punct de vedere energetic, precum și a surselor regenerabile de energie;
- reducerea impactului asupra mediului al activităților industriale și de producere, transport, distribuție și consum al tuturor formelor de energie;
- aplicarea principiilor moderne de management energetic;
- acordarea de stimulente financiare și fiscale, în condițiile legii;
- dezvoltarea pieței pentru serviciile energetice.

Politica locală a comunei Roșiori include o serie de măsuri pentru îmbunătățirea eficienței energetice în fiecare sector de activitate:

1. Sectorul clădiri publice

- Elaborare documentații de modernizare, creștere eficiență energetică și confort în clădiri publice;
- Reabilitarea termică a clădirilor publice;
- Implementarea sistemelor de monitorizare energetica (tip BMS);
- Trecerea delimitării de la nivel de joasă tensiune la nivel de medie tensiune pentru un contur care cuprinde mai multe grupuri de cladiri publice, în vederea eliminării tarifului de distribuție de joasă tensiune și creșterea siguranței în alimentarea cu energie electrică;
- Implementare proiecte pilot a sistemelor de ventilație cu recuperare de caldură și monitorizarea calității aerului interior, în special în clădirile din sistemul de învățământ și sanitar;
- Implementare proiecte pilot sisteme inteligente de iluminat interior și exterior (senzori de prezență, senzori de crepuscul, sisteme dimming și telegestiune).

2. Sectorul clădiri rezidențiale

- Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe;
- Montarea de contoare termice la bransament (dacă este cazul);

- Realizarea subcontorizării (repartitoare și contoare de apă caldă și rece) la blocurile care sunt supuse reabilitării termice;
- Echilibrarea hidraulică a instalației interioare și înlocuirea instalațiilor vechi de apă și caldură.
- Implementare proiecte-pilot privind distribuția energiei termice pe orizontală

3. Sectorul iluminat public

- Audit energetic la nivelul Sistemului de Iluminat Public;
- Retrofit aparate de iluminat exterior și interior;
- Introducerea Control IP - controlul aprinderii și stingerii sistemului de iluminat public, în funcție de intensitatea luminii exterioare (ex: instalarea de senzori de crepuscul);
- Sisteme dimming și telegestiune;
- Implementare sisteme de condiționare a nivelului tensiunii de alimentare cu energie electrică.

4. Sectorul surse regenerabile de energie

- Introducerea panourilor fotovoltaice pentru producere energie electrică;
- Introducerea panourilor termo-solare pentru preparare apă caldă menajeră;
- Utilizarea pompelor de caldură pentru încălzire, acolo unde este posibil;
- Recuperarea și utilizarea energiei termice produse în exces din activități rurale (din apele uzate, centre de calcul, alte surse de energie produse în exces).

5. Sectorul salubritare

- Ecologizare depozite de deșeuri
- Punctele de pre-colectare
- Lucrări de reabilitare la Stațiile de tratare, sortare, compostare
- Colectarea selectivă deșeuri
- Utilizarea energetică a fracțiunilor biodegradabile ale deșeurilor

6. Sectorul alimentare cu apă și epurare ape uzate

- Reabilitarea sistemelor de alimentare de apă potabilă
- Reabilitare infrastructură de canalizare și apă uzată
- Utilizarea energiei termice recuperate din apele uzate

II.7. SURSE DE FINANȚARE

La nivelul administrațiilor publice locale, există o plajă variată de surse de finanțare pentru proiectele de investiții de interes local. Alegerea surselor de finanțare optime pentru un proiect de investiții dezvoltat la nivel local, implică o bună cunoaștere a legislației naționale în vigoare, a legislației europene în materie de fonduri, a Programelor Operaționale aferente fondurilor UE, precum și a nevoilor curente și viitoare ale comunității locale. Ca urmare, pentru un obiectiv de investiție local, puntem considera una sau mai multe surse de finanțare:

- a. Bugetul local;
- b. Bugetul județului Bihor;
- c. Bugetul de stat;
- b. Surse de finanțare nerambursabilă;
- c. Parteneriate de tip public privat;
- d. Creditarea.

Bugetul local reprezintă bugetul unităților administrativ-teritoriale. Veniturile bugetare locale se constituie din: venituri proprii, formate din: impozite, taxe, contribuții, alte varșăminte, alte venituri și cote defalcate din impozitul pe venit; sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat; subvenții primite de la bugetul de stat și de la alte bugete; donații și sponsorizări; sume primite de la Uniunea Europeană și alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări.

Bugetul județului Bihor este o altă sursă de finanțare la nivel local, în care pot fi repartizate fonduri, pentru echilibrarea

bugetelor locale. Astfel, în conformitate cu articolul 33, alin. 3, din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, pot fi repartizate fonduri din unele venituri ale bugetului de stat pentru echilibrarea bugetelor locale, aprobate anual prin legea bugetului de stat, și din impozitul pe venit încasat.

Transferurile consolidabile de la **bugetul de stat** către bugetele locale se acordă pentru investiții finanțate din împrumuturi externe la a caror realizare contribuie și Guvernul, potrivit legii, și se aprobă anual, în poziție globală, prin legea bugetului de stat. Din bugetul de stat, prin bugetele unor ordonatori principali de credite ai acestuia (ministerele și agențiile), precum și din alte bugete, se pot acorda transferuri către bugetele locale pentru finanțarea unor programe de dezvoltare sau sociale de interes național, județean ori local.

Surse de finanțare rambursabilă sunt instrumente financiare prin care Uniunea Europeană acționează pentru realizarea obiectivelor Politicii de Coeziune prin implementarea Programelor Operaționale. Instrumentele structurale ale Uniunii Europene au rolul de a stimula creșterea economică a statelor membre ale Uniunii și de a conduce la reducerea disparităților dintre regiuni. Ele nu acționează însă singure, necesitând asigurarea unei contribuții din partea statelor membre implicate. Ele sunt co-

finanțate în principal din resursele publice ale statului membru, însă în multe domenii este necesară și contribuția financiară privată, aceasta fiind încurajată în cele mai multe cazuri.

Instrumentele financiare cunoscute ca Fonduri Structurale pentru perioada 2021-2027 sunt:

Programe operaționale aferente implementării politicii de coeziune la nivel Național:

1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
2. Programul Operațional Transport (POT)
3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)
4. Programul Operațional Sănătate (multifond) (POS)
5. Programul Operațional Capital Uman (POCU)
6. Programul Operațional Combaterea sărăciei (POCS)
7. Programele Operaționale Regionale - implementate la nivel de regiune (8 POR)
8. Programul Operațional Asistență Tehnică (multifond) (POAT)
9. Programul Operațional pentru Tranziție Echitabilă

Programe INTERREG:

1. Interreg VI- Un program România-Bulgaria
2. Interreg VI- Un program România-Ungaria
3. Interreg IPA III Programul România-Serbia
4. Interreg NEXT Programul România-Republica Moldova 2021-2027
5. Interreg NEXT Programul România-Ucraina 2021-2027
6. Interreg NEXT Programul pentru Bazinul Mării Negre 2021-2027
7. Interreg NEXT Programul Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2021-2027
8. Programul transnațional al Dunării 2
9. Programul Interreg Europa 2021-2027
10. Programul URBACT IV
11. Programul Interact IV
12. Programul ESPON

Programe afaceri interne:

1. Programul Național Fondul azil, migrație și integrare
2. Programul Național Fondul securitate internă
3. Programul Național Instrumentul pentru gestionarea frontierei și vize

Aceste instrumente sunt aplicate prin intermediul programelor Operaționale și sectoriale disponibile pentru o anumită perioadă de programare.

Fondurile nerambursabile prezintă dezavantajul costurilor financiare și temporale aferente documentațiilor pentru cererea de finanțare, raportărilor tehnice și financiare. În plus, este necesară co-finanțarea locală a proiectelor și finanțarea în totalitate a cheltuielilor neeligibile printre care și TVA-ul, ceea ce pentru administrația publică poate reprezenta o problemă, mai ales în cazul programelor de finanțare care prevăd cote mari ale contribuției locale. Dar marele avantaj al surselor de finanțare nerambursabilă prin programe ale Uniunii Europene este că, pentru administrațiile publice locale, procentul de co-finanțare este mic sau chiar inexistent.

Parteneriatele de tip public-privat sunt o soluție general recomandată și promovată pentru rezolvarea problemelor sau eficientizarea serviciilor publice. Apariția Legii nr. 178/2010 cu modificările și completările ulterioare care reglementează parteneriatul public-privat este privită drept o oportunitate reală de a implementa proiectele propuse.

La nivelul administrațiilor publice există posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat în diverse domenii. În urma adoptării legii parteneriatului public-privat s-ar putea externaliza o serie de servicii și activități publice, partenerii locali putând fi atât mediul de afaceri, cât și sectorul non-profit.

Din punct de vedere procedural, **creditarea** este o modalitate relativ simplă, de obținere a finanțării pentru proiectele de investiții. Costurile aferente creditelor sunt mari și implică un anumit grad de risc vis-à-vis de posibilitatea de rambursare a datoriilor, mai ales într-o situație de incertitudine cum este cea generată de criza financiară. În plus, un grad ridicat de îndatorare poate reprezenta o blocare a posibilităților de investiții pe termen scurt și mediu, cu atât mai mult cu cât o organizație cu datorii mari devine neeligibilă atât pentru accesarea altor credite, cât și pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

II.8. IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI

Strategia de dezvoltare locală a comunei Roșiori pentru perioada 2021 - 2027 reprezintă un document legal de lucru al Consiliului Local, având caracter normativ și prospectiv și este supus unui proces continuu de reevaluare și optimizare a opțiunilor de dezvoltare în vederea adecvării evoluției realităților economice și sociale.

Implementarea Strategiei de dezvoltare locală constă în punerea în practică a planului de acțiuni stabilit în cadrul strategiei, prin respectarea principiilor care au stat la baza fundamentării acesteia pentru a garanta atingerea obiectivelor tintite în scopul ameliorării gradului de dezvoltare a comunității locale. Responsabilitatea de a implementa strategia revine Primarului și Consiliului Local.

Monitorizarea strategiei de dezvoltare locală este procesul de colectare periodică și analiza informației cu scopul de a fundamenta procesul de luare a deciziei de către cei abilitați, asigurând transparența în luarea deciziei și furnizând o bază pentru viitoarele acțiuni de evaluare. Rolul monitorizării:

- ◆ Permite supravegherea implementării strategiei oferind posibilitatea revizuirii periodice a planificării strategice;
- ◆ Actualizarea și corectarea termenilor avuți în vedere la momentul planificării;
- ◆ Anticipează eventualele probleme prin efectuarea de corecții și ajustări.

Evaluarea Strategiei de dezvoltare locală este un proces în cadrul monitorizării care presupune aprecierea activităților sau a rezultatelor implementării Strategiei, utilizând informațiile obținute pe parcursul monitorizării. Evaluarea face o analiză a

modului de implementare a Strategiei și eficienței acesteia.

În general, evaluarea poate fi realizată de către aceeași echipă care realizează și activitatea de monitorizare a strategiei.

Tipurile de evaluare sunt:

- a. Evaluarea continuă (auto-evaluarea) pentru identificarea la timp a posibilelor riscuri;
- b. Evaluarea intermediară la interval de șase luni, pentru a introduce schimbările necesare și acțiuni corective atunci când este necesar.

Evaluarea este un proces prin care pe baza feed-back-ului primit pe parcurs determină îmbunătățirea continuă a formei și conținutului.

Evaluarea finală se realizează cu participarea tuturor factorilor interesați în strategie, pentru a urmări măsura în care au fost realizate obiectivele.

Evaluarea ex-post este o activitate menită să identifice efectele pe termen lung și sustenabilitatea efectelor pozitive.

Planificarea integrată este o soluție modernă pentru dezvoltarea inițiativelor și acțiunilor instituționale, administrative și socio-economice, care duc la optimizarea folosirii resurselor, în scopul administrării schimbării și maximizării impactului pozitiv al schimbării, conform strategiei stabilite. Planificarea integrată va ajuta autoritățile locale să deruleze proiecte care au impact multiplu, coerența inter-sectorială și sunt justificate pentru finanțarea și sprijinul oferit de fondurile județene, guvernamentale sau europene.

Indicatori de evaluare a implementării strategiei de dezvoltare a comunei Roșiori

1. Infrastructură	<ul style="list-style-type: none">▪ Lungimea drumurilor modernizate;▪ Lungimea trotuarelor modernizate;▪ Lungimea pistei de bicicliști create;▪ Lungimea rețelei de apă potabilă create/modernizate/extinse;▪ Lungimea rețelei de canalizare modernizate/extinse;▪ Lungimea rețelei de iluminat modernizate/extinse;▪ Lungimea rețelei de electricitate modernizate/extinse;▪ Lungimea rețelei de gaz create;▪ Numărul de locuitori deserviți;▪ Numărul instituțiilor publice și a operatorilor economici deserviți;▪ Numărul de stații de transport, modernizate/nou create;
2. Educație și cultura	<ul style="list-style-type: none">▪ Numărul unităților de învățământ modernizate/extinse și dotate;▪ Numărul grădinițelor modernizate/extinse și dotate;▪ Numărul creșelor create;▪ Numărul așezămintelor culturale modernizate;▪ Evenimente culturale organizate;▪ Numărul obiectivelor cultural-religioase conservate;▪ Numărul obiectivelor cu valoare istorică conservate;
3. Sănătate și incluziune sociala	<ul style="list-style-type: none">▪ Numărul unităților medicale modernizate și dotate;▪ Numărul de pacienți deserviți;▪ Numărul de copii proveniți din familii vulnerabile, deserviți;▪ Numărul de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, deserviți;▪ Numărul de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, recalificate profesional ca urmare a unui program, deserviți;▪ Numărul persoane vârstnice care beneficiază de servicii de îngrijire personală, deserviți;
4. Dezvoltare economica și competitivitatea mediului de afaceri	<ul style="list-style-type: none">▪ Numărul întreprinderilor, deservite;▪ Numărul noilor investitori, deserviți;▪ Numărul de investiții noi înregistrate, deservite;▪ Numărul de producători, deserviți;▪ Numărul de parteneriate de tip public-privat dintre Primaria Roșiori și mediul de afaceri, deservite;▪ Numărul mediu al salarițiilor, deserviți;
5. Dezvoltare și amenajare turistica	<ul style="list-style-type: none">▪ Rata de vizitare a comunei Roșiori;▪ Numărul turistilor care tranzitează zona;▪ Durata de cazare în zonă;▪ Numărului de locuri de cazare;▪ Numărul de infrastructuri de agrement modernizate/create;▪ Procentul de ocupare al infrastructurilor de cazare;▪ Numărul de campanii de promovare;
6. Mediu	<ul style="list-style-type: none">▪ Numărul de obiective naturale revitalizate;▪ Numărul de acțiuni de protejare sau de revitalizare a patrimoniului natural;▪ Suprafața reimpadurită;▪ Numărul de spații verzi amenajate;
7. Servicii publice	<ul style="list-style-type: none">▪ Numărul de clădiri create;▪ Numărul echipamentelor și utilajelor;▪ Numărul de angajați din administrația locală specializați.

II.9. ANALIZA FACTORILOR INTERESAȚI

Stakeholderii sau factorii interesați sunt indivizii sau grupurile care pot influența o anumită politică, ori care pot fi afectați de aceasta. Un factor interesat poate fi o persoană, un cetățean, o instituție, aici incluzând diferitele departamente ale administrației, grupuri specifice sau categorii de persoane: tineri, bătrâni, bogați, săraci, un cartier sau chiar întreaga comunitate.

Populația este unul dintre principalii stakeholderi ai *Strategiei de dezvoltare* a Comunei Roșiori, atât datorită numeroaselor domenii în care vor avea beneficii în urma acestei strategii, cât și datorită capacității de a influența anumite resurse pentru implementarea ei.

În ansamblu, interesul populației în urma strategiei este de a avea condiții mai bune de viață, locuri de muncă diversificate și bine remunerate și servicii publice de calitate. Și, într-adevar, principalii beneficiari ai tuturor planurilor de acțiune sunt locuitorii comunei, aceștia urmând a se bucura de parcuri și spații de joacă pentru copii amenajate, zone de agrement, drumuri modernizate, infrastructura tehnico-edilitară reabilitată, siguranță și ordine publică, locuri de muncă, servicii educaționale și de sănătate mai eficiente, mediu mai curat, activități culturale mai frecvente. Pe de altă parte, populația poate avea un impact fundamental asupra bunei implementări a strategiei, gradul de acceptabilitate al populației cu privire la măsurile și acțiunile propuse fiind determinant. Mai mult decât atât, implicarea populației este necesară pentru crearea unei societăți civile puternice, un pion esențial în deciziile luate la de autoritățile publice nivel local.

Un alt stakeholder cheie este mediul de afaceri. Interesul principal al antreprenorilor locali este de a fi rezolvate obstacolele și

dificultățile întâmpinate de aceștia în prezent: infrastructura rutieră și tehnico-edilitară, colaborarea dintre mediul de afaceri și autoritățile publice, birocrăția. De asemenea, mediul de afaceri va beneficia de infrastructura de afaceri mai dezvoltată în urma implementării strategiei.

Mediul de afaceri joacă un rol cheie în *Strategia de dezvoltare* și datorită capacității de a mobiliza anumite resurse financiare pentru implementarea planurilor de acțiune propuse în acest document. O serie de acțiuni se pot realiza prin parteneriate de tip public-privat, autoritățile publice locale neavând capacitatea de a le implementa prin resurse proprii. Spre exemplu, dezvoltarea zonelor și centrelor de agrement sunt activități pretabile a fi realizate prin colaborarea mediului de afaceri cu autoritățile publice locale.

Autoritățile publice locale reprezentate de Consiliul Local și Primăria comunei Roșiori reprezintă unul dintre cei mai importanți stakeholderi în implementarea *Strategiei de dezvoltare*. Aceasta presupune realizarea unor investiții majore care pot fi demarate doar de autoritățile publice locale. De altfel, pentru realizarea investițiilor din fonduri europene este necesara implicarea autorităților publice ca principal beneficiar și contribuitor financiar (pentru co-finanțare).

Mai mult decât atât, autoritățile publice locale dețin nu doar resursele financiare, ci și cele de legitimitate pentru implementarea strategiei de dezvoltare, între atribuțiile Consiliului Local fiind următoarele elemente:

- avizează sau aprobă studii, prognoze și programe de dezvoltare economico-socială, de organizare și amenajare a teritoriului, documentații de amenajare a teritoriului și urbanism, inclusiv participarea la programe de dezvoltare;

- aproba bugetul local, împrumuturile, virările de credite și modul de utilizare a rezervei bugetare; stabilește impozite și taxe locale, precum și taxe speciale, în condițiile legii.

Primarul are, de asemenea, competențe ce pot influența implementarea Strategiei de dezvoltare locală având rolul de a întocmi proiectul bugetului local și contul de încheiere a exercițiului bugetar și de a le supune spre aprobare consiliului local. Astfel, prin atribuțiile deținute, atât Consiliul Local cât și Primarul joacă un rol cheie în implementarea acțiunilor propuse în cadrul strategiei. Pe de altă parte, autoritățile publice locale vor avea și o serie de beneficii directe ca urmare a implementării strategiei, precum dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea serviciilor de administrație ori dezvoltarea și modernizarea infrastructurii în care își desfășoară activitatea.

Prefectura este un alt stakeholder al *Strategiei de dezvoltare*, Prefectul fiind reprezentantul Guvernului pe plan local care asigură legătura operativă dintre fiecare ministru, respectiv conducător al organului administrației publice centrale din subordinea Guvernului și conducătorul serviciului public deconcentrat din subordinea acestuia. O primă modalitate prin care Prefectul poate influența implementarea strategiei este prin efectuarea de lobby la nivel central pentru realizarea de investiții în comuna Roșiori și rezolvarea problemelor întâmpinate de locuitori și mediul de afaceri. De altfel, una dintre atribuțiile Prefecturii este acționarea pentru realizarea în județ a obiectivelor cuprinse în Programul de guvernare și dispunerea măsurilor necesare pentru îndeplinirea lor, în conformitate cu competențele și atribuțiile ce îi revin, potrivit legii.

Consiliul Județean este un alt stakeholder în implementarea Strategiei de dezvoltare. Una dintre modalitățile prin care această instituție poate influența dezvoltarea comunei Roșiori este prin includerea în strategia județeană a unor investiții în comuna Roșiori.

Instituțiile publice de învățământ vor avea o serie de beneficii în urma implementării strategiei, aceasta presupunând dezvoltarea și modernizarea infrastructurii în scopul îmbunătățirii serviciilor de educație. Acestea pot participa ca parteneri în cadrul investițiilor ce se vor realiza la nivelul comunei.

Instituțiile publice de cultură reprezintă un alt factor interesat în Strategia de dezvoltare

a comunei Roșiori, perioada 2021 - 2027. Prin implementarea strategiei, se va dezvolta și moderniza infrastructura în care își desfășoară activitatea în prezent instituțiile culturale și se va recurge la sprijinirea activităților culturale. Pe de altă parte, instituțiile publice culturale pot contribui la dezvoltarea comunei Roșiori prin co-participare la proiectele de finanțare și prin furnizarea de informații privind situația din teren.

Instituțiile publice de sănătate vor avea, de asemenea, o serie de beneficii în urma implementării strategiei, aceasta presupunând dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de sănătate în scopul îmbunătățirii serviciilor de sănătate. De îmbunătățiri la capitolul infrastructură vor avea parte și instituțiile publice de învățământ. Atât acestea, cât și instituțiile din domeniul sănătății pot participa ca parteneri în cadrul investițiilor ce se vor realiza la nivelul comunei Roșiori.

Mass-media este un alt stakeholder important în dezvoltarea comunei Roșiori. Principalul rol al său este de a promova comuna atât pentru a atrage investitori, cât și pentru a crește numărul turiștilor din localitate. Ca mediator - informator între autoritățile publice locale și populație, mass-media are un rol esențial în influențarea opiniei publice și a acceptabilității acesteia privind investițiile din comună. În acest fel, mass-media poate determina apariția unor presiuni la nivelul administrației publice locale și introducerea unor probleme pe agenda publică.

Furnizorii de utilități reprezintă un alt stakeholder al Strategiei de dezvoltare, aceștia urmărind reducerea costurilor proprii, aceasta putându-se realiza prin modernizarea și extinderea infrastructurii de utilități din comună. În caz contrar vor oferi o calitate slabă a serviciilor, cu prețuri ridicate. Pe de altă parte, oferind informații specifice, ar putea contribui la implicarea în calitate de parteneri în proiecte de infrastructură, acordă sprijin financiar și facilitează obținerea de avize, acorduri, autorizații.

Asociațiile de proprietari urmăresc creșterea productivității și implicit îmbunătățirea condițiilor de trai și schimbarea în bine a mentalității prin participarea activă.

Organizațiile non-guvernamentale pot contribui la dezvoltarea serviciilor sociale din comuna Roșiori prin efectuarea de parteneriate cu autoritățile publice locale ori prin dezvoltarea unor proiecte finanțate prin fonduri nerambursabile.

II.9. PORTOFOLIUL DE PROIECTE

I. Proiectele de dezvoltare a infrastructurii

1. Proiectele de dezvoltare a infrastructurii rețelilor

Titlul proiectului		Modernizarea drumurilor și străzilor din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea drumurilor și străzilor din localitatea Vaida, comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea drumurilor și străzilor din localitatea Mihai Bravu, comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Îmbunătățirea infrastructurii rutiere agricole în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea drumurilor forestiere din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
7.311.000 lei	1.500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Extinderea și modernizarea drumurilor forestiere din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
7.311.000 lei	1.500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Construirea de trotuare pietonale pe marginea drumurilor și străzilor din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Amenajarea șanțurilor și rigolelor pentru colectarea apei meteorice din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Îmbunătățirea sistemelor de marcaje rutiere din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
243.700 lei	50.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Îmbunătățirea serviciilor de transport prin construirea de stații de autobus în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
97.480 lei	20.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Amenajare pistă de bicicliști în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

2. Proiecte de dezvoltare a infrastructurii rețelelor

Titlul proiectului		Înființare infrastructură apă/apă uzată în Comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
7.311.000 lei	1.500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea și extinderea infrastructurii de apă/apă uzată în Comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
7.311.000 lei	1.500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea și extinderea rețelei de canalizare în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
7.311.000 lei	1.500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea sistemului de iluminat public în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
974.800 lei	200.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

II. Proiecte de dezvoltare a infrastructurii educaționale și culturale

1. Proiecte de dezvoltare a infrastructurii educaționale

Titlul proiectului		Îmbunătățirea infrastructurii educaționale în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
4.874.000 lei		1.000.000 de euro
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Extinderea modernizarea și dotarea Școlii Gimnaziale Jako Zsigmond, Roșiori
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei		500.000 de euro
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Extinderea, modernizarea și dotarea Școlii Gimnaziale nr.1 din Mihai Bravu
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei		500.000 de euro
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului Extinderea, modernizarea și dotarea Școlii Primare nr.1 Vaida	
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei	500.000 de euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

Titlul proiectului Înființarea unei baze sportive din localitatea Roșiori, comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei	500.000 de euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

Titlul proiectului Construire sală de sport în comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
974.800 lei	200.000 de euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

Titlul proiectului Modernizarea, extinderea și dotarea Grădiniței cu program prelungit nr. 1 Roșiori	
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei	500.000 de euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

Titlul proiectului		Modernizarea, extinderea și dotarea Grădiniței cu program normal nr.2 Vaida
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea, extinderea și dotarea Grădiniței cu program normal nr. 3 Mihai Bravu
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

2. Proiecte de dezvoltare a infrastructurii culturale

Titlul proiectului		Modernizarea și dotarea căminelor culturale din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea și dotarea căminului cultural din localitatea Mihai Bravu, Comuna Roșiori, Județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Modernizarea și dotarea căminului cultural din localitatea Vaida, Comuna Roșiori, Județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului			
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei		500.000 de euro	
Sursele de finanțare			
Fonduri Europene, naționale sau buget local			

Titlul proiectului		Conservarea patrimoniului cultural în comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului			
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei		500.000 de euro	
Sursele de finanțare			
Fonduri Europene, naționale sau buget local			

Titlul proiectului		Organizare de festivaluri și evenimente cultural-artistice și istorice periodice în comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului			
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
683.070 lei		150.000 de euro	
Sursele de finanțare			
Fonduri Europene, naționale sau buget local			

III. Proiecte pentru dezvoltarea infrastructurii în sănătate și incluziune socială

1. Proiecte pentru dezvoltarea infrastructurii în sănătate

Titlul proiectului	
Modernizarea dispensarelor medicale din localitatea Roșiori, comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
2.437.000 lei	500.000 de euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

Titlul proiectului	
Înființarea centrului de permanență în comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
97.480 lei	20.000 de euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

2. Proiecte pentru incluziune socială

Titlul proiectului	
Pregătirea și demararea unor programe naționale și europene de integrare a romilor, derulate pe plan local în comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului	
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.
1.218.500 lei	250.000 de euro
Sursele de finanțare	
Fonduri Europene, naționale sau buget local	

Titlul proiectului		Crearea unor programe de formare vocațională și reconversia profesională pentru romi și revalorizarea meseriilor tradiționale ale romilor din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
243.700 lei	50.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Sprrijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

IV. Proiecte de dezvoltare economică a comunei

1. Proiecte de dezvoltare economică a comunei

Titlul proiectului		Înființarea pieței agroalimentare și amenajarea de depozite prevăzute cu sisteme proprii de răcire pentru păstrarea produselor agroalimentare în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

V. Proiecte de dezvoltare și amenajare turistică

1. Proiecte de dezvoltare și amenajare turistică a zonei

Titlul proiectului		Diversificarea economiei prin dezvoltarea durabilă a turismului în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
24.370.000 lei	5.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Promovarea turismului rural practicat în comuna Roșiori prin editarea unor materiale publicitare și website, promovarea evenimentelor culturale existente și a programelor locale ale comunei Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
243.700 lei	50.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Construire centru turistic de promovare și informare în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
974.800 lei	200.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

VI. Proiecte de investiții pentru protecția mediului și a arealului înconjurător
 1. Proiecte de investiții pentru protecția mediului și a arealului înconjurător

Titlul proiectului		Producție energie din surse regenerabile în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
4.874.000 lei	1.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Realizarea capacităților de producție a energiei termice pe bază de energie geotermală în comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
24.370.000 lei	5.000.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Amenajarea spațiilor verzi din comună inclusiv cele situate lângă trotuare, construirea de parcuri pentru recreere, locuri de joacă pentru copii și dotarea cu mobilier a localităților comunei Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Program de promovare a educației pentru protecția mediului în comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului			
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
48.740 lei		10.000 de euro	
Sursele de finanțare			
Fonduri Europene, naționale sau buget local			

Titlul proiectului		Curățarea râurilor și văilor pe raza comunei Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului			
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
487.400 lei		100.000 de euro	
Sursele de finanțare			
Fonduri Europene, naționale sau buget local			

Titlul proiectului		Împădurirea unor suprafețe pe raza comunei Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului			
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
1.462.200 lei		300.000 de euro	
Sursele de finanțare			
Fonduri Europene, naționale sau buget local			

Titlul proiectului		Creșterea eficienței energetice în clădirile publice din comuna Roșiori, județul Bihor	
Estimarea financiară a proiectului			
Buget orientativ al proiectului în lei		Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
1.500.000 lei		307.755 de euro	
Sursele de finanțare			
Fonduri Europene, naționale sau buget local			

VII. Proiecte de dezvoltare a serviciilor publice și a capacității administrative

1. Proiectele de investiții pentru dezvoltare a serviciilor publice

Titlul proiectului		Modernizarea, extinderea și dotarea sediului Primăriei din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
2.437.000 lei	500.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Cursuri de perfecționare pentru personalul din administrația publică a comunei Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
97.480 lei	20.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Dotarea cu echipamente pentru întreținerea spațiilor verzi ale comunei Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
487.400 lei	100.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Dotarea cu utilaje a comunei Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
243.700 lei	50.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Inventarierea terenurilor agricole din comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
146.220 lei	30.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

Titlul proiectului		Acțiuni de informare și cursuri de specializare pentru fermierii locali, comuna Roșiori, județul Bihor
Estimarea financiară a proiectului		
Buget orientativ al proiectului în lei	Buget orientativ al proiectului în euro: 1 euro = 4.8740 lei Cursul de schimb valutar pentru care s-a determinat echivalența lei/euro, este cel comunicat de Banca Națională a României în data de 18.01.2021.	
48.740 lei	10.000 de euro	
Sursele de finanțare		
Fonduri Europene, naționale sau buget local		

BIBLIOGRAFIE

EUROPA 2020 - principii, valori, direcții de acțiune	http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:RO:PDF
DEZVOLTAREA DURABILA - principii, valori, direcții de acțiune	http://strategia.ncsd.ro/docs/sndd-final-ro.pdf
Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabila a României Orizonturi 2013-2020-2030	http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2012/06/2012-06-12_dezvoltare_durabila_snddfinaIromana2008.pdf
PLANUL DE DEZVOLTARE AL REGIUNII NORD-VEST 2021-2027	https://www.nord-vest.ro/wp-content/uploads/2021/02/PDR-NV-2021-2027-versiunea-feb-2021.pdf
Strategia de dezvoltare a județului Bihor 2021 - 2027	http://www.cjbihor.ro/pdf/Strategia%20pentru%20dezvoltarea%20durabila%20a%20județului%20Biho
Planul Național de Acțiune pentru Ocuparea Forței de Munca	http://www.anofm.ro/files/3/Introducere.pdf
Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene - Perioada 2021-2027	https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioada-2021-2027/
Departamentul pentru dezvoltare durabila	http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/despre/
Monografia comunei Cherechiu, județul Bihor	
	https://www.Roșiori.ro/
	https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Roșiori,_Bihor
	https://www.biharmegye.ro/index.php?oldal=telepules&id=77
	http://statisztikak.erdelystat.ro/adatlapok/biharfelegyhaza/424
	https://maszol.ro/belfold/Biharfelegyhaza-munka-van-boven-a-magyar-kozsegben-de-kivitelezogyre-kevesebb
	https://m.facebook.com/Comuna-Roșiori-1449497008678060/
	https://ro.wikipedia.org/wiki/Vaida,_Bihor
	www.listafirme.ro/
	https://ionitas.ro/morminte-tumulare/
	https://www.biharmegye.ro/index.php?oldal=telepules&id=77
	https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Borovszky-borovszky-samu-magyarorszag-varmegyei-es-varosai-1/bihar-varmegye-es-nagyvarad-4B81/bihar-varmegye-kozsegei-irta-vendeladar-4D3B/bihar-felegyhaza-4DDB/
	http://www.recensamantRomânia.ro/rezultate-2/
	http://www.firme.info
	http://www.upm.ro
	https://ro.wikipedia.org/wiki/Mihai_Bravu,_Bihor
	http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table